

ASiantuntevien lukijoiden jäljillä

Alara-lehden lukemistutkimus

Sini Silvàn

Journalistiikan pro gradu -tutkielma

Kevät 2008

Viestintätieteiden laitos

Jyväskylän yliopisto

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty HUMANISTINEN	Laitos – Department Viestintätieteiden laitos
Tekijä – Author Sini-Pirkko Silvàn	
Työn nimi – Title Asiantuntevien lukijoiden jäljillä Alara-lehden lukemistutkimus	
Oppiaine – Subject Journalistiikka	Työn laji – Level Pro gradu – tutkielma
Aika – Month and year Toukokuu 2008	Sivumäärä – Number of pages 78
<p>Tiivistelmä – Abstract</p> <p>Tässä pro gradu -tutkielmassa tutkittiin Säteilyturvakeskuksen Alara-lehden lukemista, lehden käyttötapoja, kiinnostusta eri aihealueisiin sekä nettilehteen. Tutkimuksen päätarkoitus oli selvittää, miten lukijat hyödynsivät lehden erikoisalaa oman ammattinsa kannalta ja miten oma työ vaikutti kiinnostukseen lehden sisällöstä. Tutkimustehtävä tiivistyi siihen, miten ammattiala vaikuttaa Alara-lehden lukemiseen.</p> <p>Tutkimus toteutettiin survey- eli lomaketutkimuksena. 160 lukijalle lähetettiin lehden tuorein numero, saatekirje ja kysymyslomake sekä palautuskuori. Lukijoille sekä soitettiin että tarjottiin mahdollisuus vastata lomakkeella kirjallisesti.</p> <p>Vastauksia saatiin 104 kappaletta, mikä merkitsee useampaa kuin joka kymmenettä tilaajaa. Tulokset kertovat, että oma ammattiala vaikuttaa merkittävästi siihen, mitkä aihealueet lehdessä kiinnostavat. Yksi lehden irtonumero tavoittaa eri toimialoilla erisuuruisen määrän lukijoita. Sekä osuutena vastaajista että lukijoiden määränä yhtä lehteä kohden terveydenhuoltoala on lehden merkittävin lukijaryhmä.</p> <p>Tulokset kertovat, että eri ammattiryhmät ovat lukijoina erilaisia. Löytyi terveydenhuoltoalan tarkka ja tyytyväinen lukija, joka juttelee lehden aihepiireistä työyhteisössä.</p> <p>Teollisuus- ja energia alan tilaaja lukee muutaman jutun ja haluaisi lukea lisää läheltä piti tapauksista ja työsuojeluun liittyvistä aiheista. Median kriittinen lukija pitää silmällä ydinvoimaan liittyviä asioita, silmäilee lehteä juttuaiheiden toivossa ja lukee usein yksin omaa lehteään. Tutkimus ja opetusalan lukija hallitsee nopean ja tarkan lukutavan, toiveissa olisi lukea vieläkin seikkaperäisempiä ja yksityiskohtaisempia juttuja Alarasta. Viranomaisen keskittyä tarkkana lukijana erityisesti ydinvoima-aiheisiin, ydinaseet ja ydinmateriaalit kiinnostavat tätä ryhmää keskimääräistä enemmän. Toiveena ovat jutut valmiutumiseen liittyen.</p> <p>Juttutyypeistä kaikkia lukijoita kiinnostavat eniten asiantuntija-artikkelit. Eri aihealueista kiinnostavimmaksi koetaan ydinvoimalaitosten käyttö- ja turvallisuus. Vastaajista 47 prosenttia oli naisia, 53 prosenttia miehiä. Alara-lehden lukijoita ei kovinkaan paljon kiinnosta sähköisen Alara-version lukeminen.</p> <p>Tutkimuksessa yllättävää oli tutkimukseen vastanneiden lehden tilaajien erittäin myönteinen suhtautuminen tutkimuksen tekemiseen.</p>	
Asiasanat – Keywords Lukemistutkimus, lukeminen, vastaanotto, lukijat, survey-tutkimus	
Säilytyspaikka – Depository Jyväskylän yliopisto/Tourulan kirjasto	
Muita tietoja – Additional information	

1	JOHDANTO	1
2	TUTKIMUKSEN TAUSTAT	3
2.1	LEHDEN DYNAMO, SÄTEILYTURVAKESKUS	4
2.2	YHTEISÖLEHDEN OLEMUS	4
2.3	LUKEMISTUTKIMUSTEN TUTKIMUSPERINNE	10
2.3.1	<i>Miten lukeminen palkitsee, motiivien ja sisältökäytön tutkimus</i>	12
2.3.2	<i>Saako siitä edes mitään selvää, luettavuuden merkitys</i>	13
2.3.3	<i>Todellinen lukeminen suurennuslasin alla</i>	15
2.3.4	<i>Lukijasta yleisöön</i>	17
2.4	ALARAN AIEMPI LUKIJATUTKIMUS	19
3	TÄHTÄIMESSÄ ERIKOISTUNUT LUKIJA	21
4	TEORIASTA KÄYTÄNTÖÖN	23
4.1	LÄHTÖKUIPISSA SURVEYN KANSSA	23
4.2	TUORE LEHTI VAUHDITTAJANA	24
4.3	KYSYMYSTEN LAADINTA.....	25
4.4	HALOO, ONKO PUHELIMESSA LUKIJA.....	28
4.5	TULOSTEN ANALYSOINTI.....	29
5	TUTKIMUSTULOKSET	32
5.1	MITEN LUKIJOITA TAVOITETTIIN	32
5.2	ALARA-LEHDEN LUKUTOTTUMUKSET	33
5.2.1	<i>Kuinka lehteä luetaan</i>	33
5.2.2	<i>Ja kuinka kauan luetaan</i>	34
5.2.3	<i>Palataanko lehden pariin uudelleen</i>	35
5.2.4	<i>Oma tai yhteinen lehti</i>	35
5.3	LUKIJOIDEN ARVIOT ALARASTA	36
5.3.1	<i>Miten eri juttutyypit kiinnostivat</i>	36
5.3.2	<i>Ulkoasu ja sisältö, arvosanoja Alaralle</i>	37
5.3.3	<i>Eri aihealueiden kiinnostavuus</i>	38
5.4	LEHDEN KEHITTÄMINEN	46
5.4.1	<i>Lukijoiden ideapankki</i>	46
5.4.2	<i>Lehden käyttö omassa työssä</i>	47
5.5	ALARA PAPERILLA VAI NETISSÄ	48
5.5.1	<i>Alara-lehden aihepiirien seuraaminen muualta</i>	48
5.5.2	<i>Kiinnostaako nettiversio lukijaa</i>	49
5.5.3	<i>Paperilehden murskavoitto</i>	50
5.5.4	<i>Mitä haluttaisiin lukea Alaran nettiversiosta</i>	51
5.6	LUKIJAPROFIILI	51
6	ASiantuntijalukijat	54
6.1	TERVEYDENHUOLLON TOIMIALA.....	54
6.2	TEOLLISUUS JA ENERGIA	57
6.3	MEDIAN ARVIOT ALARASTA.....	60
6.4	TUTKIMUS JA OPETUS	63
6.5	VIRANOMAISET	66
7	TARKASTELU	70
7.1	KESKEISIÄ TULOKSIA	70
7.2	ASiantuntevien lukijoiden profiilit.....	72
7.2.1	<i>Terveystieteiden alan tarkka ja tyytyväinen lukija</i>	72
7.2.2	<i>Läheltä piti, teollisuus- ja energia alan lukija kiinnostuu</i>	72
7.2.3	<i>Median kriittinen lukija silmäilee juttuaiheita</i>	73
7.2.4	<i>Tutkimus- ja opetusalan nopea ja tarkka lukija</i>	73
7.2.5	<i>Viranomainen tarkkana ydinvoima-aiheista</i>	74
7.3	EHDOTUKSET LEHDEN JATKOKEHITTÄMISEEN	74
	LÄHTEET	77LIITTEET

1 JOHDANTO

Olen kauan ehtinyt potea gradupiikkiä lihassani. Keskeneräinen työ se on aiheuttanut vatsanpuruja, mutta vasta tutkinnonuudistus oli riittävän vahva promoottori ryhtyä toimeen. Yksi gradu oli jo vuosia sitten enemmän kuin lähtökuopissa. Halusin tutkia Jukka Kajavan televisioarvosteluja ja hänen kielensä kehitystä. Olin mieltynyt tapaan, jolla Kajava ropsautteli kylmää vettä ohjelmantekijöiden niskaan. Graduntekokeväänä journalistinen työ vei kuitenkin mennessään. Kauan ehdin Kajavan artikkeleita säilyttää kenkälaatikossa, mutta graduksi ne eivät muuttuneet.

Lopulta hylkäsin Kajavan, oli tarve tehdä jotain selkeämpää ja hyödyllisempää tutkimusta. Alara-lehden aiemmalta toimitussihteeriltä Risto Isakssonilta sain vihjeen siitä, että lehti tarvitsisi lukemistutkimuksen, josta voisi tehdä myös gradun. Olen avustanut Säteilyturvakeskuksen Alara-lehteä jo vuosia, joten tutkimus oli mielekäs myös oman työn kannalta. Otin yhteyttä lehden nykyiseen toimitussihteriin Riikka Laitinen-Sorvariin ja hänen avullaan lukemistutkimus sai vihreää valoa. Tästä oli helppo tehdä selkeä suunnitelma ja aikataulu tutkimuksen sekä gradun tekoon.

Tämä tutkimus tehtiin Alara-lehteä julkaisevan Stellatum Oy:n toimeksiannosta, yhteistyössä Säteilyturvakeskuksen ja lehden toimituskunnan kanssa. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää lukijoiden lukutottumuksia ja käsityksiä lehdestä sekä sen ulkoasusta. Valtaosa kysymyksistä muodostui käytännönläheisistä tavoitteista. Erityisesti Alara-lehden toimitusta kiinnostivat median kommentit sekä ajatukset lehden nettiversiosta.

Varsinaiseksi tutkimuskysymykseksi muodostui se, miten lukijat hyödynsivät lehden erikoisalaa oman ammattinsa kannalta ja miten oma työ vaikutti kiinnostukseen lehden sisällöstä. Miten ammattilaisuus ja erikoislehti linkittyvät toisiinsa. Lähdettiin asiantuntevan lukijan jäljille.

Lukemistutkimus ei ole akateemisessa maailmassa yleistä, mutta soveltavana tutkimuksena se on todella käyttökelpoista ja tutkimus tulee tarpeeseen. Edelleenkin

parempaa keinoa lehden kehittämiseen ei ole kuin kysyä lukijoilta, tutkia heidän kiinnostuksensa ja lehden tarjonnan suhdetta.

Tutkijana minut sai liikkeelle hyvin tiukka aikataulu. Kuukausien mittaan olen havainnut intoa ja paloa. Gradunteko, jota olin pitkään suorastaan pelännyt, alkoi kiinnostaa minua ja tutkimusprosessin vaiheet alkoivat avautua. Lukijat osoittautuivat mielenkiintoiseksi joukoksi erilaisia säteilyn käytön ammattilaisia.

Tutkittava lehti on saanut nimensä tekstistä säteilyturvallisuuteen liittyvästä Alara-termistä, joka tulee sanoista *As Low as Reasonably Achievable*. Tällä nimellä Alara kiteyttää säteilynsuojelun pääperiaatteen säteilyaltistusten pitämisestä niin pienenä kuin mahdollista. Lehden lukijatutkimus on tehty tähän mennessä kerran.

Alaran lukijakunta ei ole suuri, mutta lukijat ovat eri tavoin säteilyalan ammattilaisia. Joukossa on teollisuudessa säteilyturvallisuudesta vastaavia johtajia, opettajia, tutkijoita, energia-alan ammattilaisia, sairaaloiden röntgenhoitajia, radiologeja sekä kuntien että valtion viranomaisia. Lehti tilataan usein juuri työpaikoille ja yhdellä lehdellä on useita lukijoita. Lehteä toimitetaan Säteilyturvakeskuksen tiedotuksen alaisuudessa.

Lehden lukemistutkimusta lähdettiin toteuttamaan lomakemuotoisena survey-tutkimuksena. Vastaajat valittiin otantatutkimuksella tilaajien joukosta. Tutkimus on tyypiltään kartoittava, sen tarkoituksena on selvittää lukijoiden keskeisiä käsityksiä lehdestä sekä sen sähköisen version tarpeesta. Lomaketutkimuksessa vastaajille tarjottiin mahdollisuus vastata kysymyksiin puhelimitse tai palauttaa lomake ja vastata kyselyyn kirjallisesti.

2 TUTKIMUKSEN TAUSTAT

Alara-lehti on Säteilyturvakeskuksen (STUK) lehti ja näin samalla säteily- ja ydinturvallisuuden erikoislehti. Lehti ilmestyy neljä kertaa vuodessa. Lehteä kustantaa ammatti- ja erikoislehtien kustantaja Stellatum Oy. Se esittelee Alaran verkkosivuillaan lehdeksi, joka antaa puolueetonta tietoa muun muassa radonin ja ultraviolettisäteilyn terveysvaikutuksista sekä matkapuhelimien, tietokoneiden, mikroaaltouunien ja solariumien säteilyvaikutuksista. Lisäksi lehdessä käsitellään säteilyn käyttöä terveydenhuollossa, ydinvoimaloiden turvallisuutta Suomessa ja lähialueilla sekä ydinjätteiden kohtaloita. (www.stellatum.fi, 2008)

Alara-lehti on Säteilyturvakeskuksen sidosryhmälehti. Lehden tekeminen aloitettiin vuonna 1992, kun katsottiin että tuotevalikoimasta puuttui eri sidosryhmille suunnattu tiedotuslehti. Lehden avulla on ollut myös tarkoitus tehdä STUK entistä paremmin tunnetuksi. Lehden lukijoita ovat Riikka Laitinen-Sorvarin (henkilökohtainen tiedonanto 15.2.2008) mukaan säteilyn käytön ammattilaiset terveydenhuollossa, teollisuudessa ja energiantuotannossa, turvallisuusviranomaiset, laitevalmistajat ja maahantuojat, säteilystä ja säteilyturvallisudesta kiinnostuneet kansalaiset sekä toimittajat. Alara-lehteä jaetaan lisäksi irtonumeroina messuilla, luentotilaisuuksissa ja muissa yleisötapahtumissa. Lehdellä on noin 900 tilaajaa, mutta jokaisen lehden painos on kuitenkin noin 2000 kappaletta. Yksi kohderyhmistä ovat STUK:n omat työntekijät, joita on yhteensä noin 340. Laitinen-Sorvari arvioi, että suurin osa Alaran lukijakunnasta löytyy erilaisilta työpaikoilta, sairaaloista, teollisilta säteilyn käyttöpaikoilta sekä toimituksista. Lukijoita on todennäköisesti huomattavasti enemmän kuin tilaajia.

Lehden toimituksesta vastaavat päätoimittaja, toimitussihteeri ja toimittaja. Heidän tukenaan on toimitusneuvosto, jonka muodostavat STUK:n tiedotusyhdyshenkilöt ja viestintäpäällikkö. Artikkeleiden tekemiseen käytetään myös ulkopuolisia avustajia. STUK vastaa lehden sisällön toimittamisesta sekä lehdessä julkaistavan aineiston julkaisuoikeuksista. Lehden teknisestä valmistuksesta ja taloudesta vastaa lehden kustantaja Stellatum. Lisäksi se vastaa lehden taitosta, markkinoinnista sekä myynnin järjestelyistä.

2.1 Lehden dynamo, Säteilyturvakeskus

Lehden taustalla on Säteilyturvakeskus, jonka toiminta on käynnistetty vuonna 1968. STUK:n toiminnan tavoitteena on ihmisten, suomalaisen yhteiskunnan, ympäristön ja tulevien sukupolvien suojeleminen säteilyn haitallisilta vaikutuksilta. STUK toimii myös monissa kansainvälisissä tehtävissä samojen tavoitteiden mukaan.

Säteilyturvakeskuksen tehtävänä on myös asettaa turvallisuusvaatimukset ydinenergian käytölle Suomessa. Ydinturvallisuusvalvonnan piirissä ovat ydinvoimalaitokset, ydinmateriaalit ja ydinjätteet. Toisena tehtävänä on säteilyturvallisuusvalvonta. Säteilyn ja radioaktiivisten aineiden käyttöä valvotaan terveydenhuollossa, teollisuudessa, tutkimuksessa ja opetuksessa. Säteilyturvakeskuksen kolmas toimintasektori on valmiustoiminta. Käytännössä se merkitsee reagoimista havaintoihin, ilmoituksiin ja tapahtumiin, jotka saattavat vaarantaa turvallisuutta. Kun vaara uhkaa, STUK:n tehtävä on arvioida tilanteen turvallisuusmerkitys. STUK antaa suosituksia ja ohjeita vaaran torjumiseksi ja haittojen pienentämiseksi.

Säteily- ja ydinturvallisuusalan viranomaisena STUK:lle on olennaista saada uutta tietoa säteilyn esiintymisestä, vaikutuksista ja sen haittojen ehkäisemisestä.

Säteilyturvakeskuksessa tutkitaan esimerkiksi säteilyn biologisia vaikutuksia, luonnonsäteilyn eli erityisesti radonin esiintymistä ja torjuntaa. Sekä ympäristön että elintarvikkeiden radioaktiivisia aineita seurataan. Seurannassa ovat niin potilasannokset kuin terveydenhuoltohenkilökunnan saama säteily lääketieteessä sekä ionisoimaton säteily, kuten kännyköiden säteily tai ultraviolettisäteily.

2.2 Yhteisölehden olemus

Yhteisölehdet ovat osa yhteisön tiedotusta. Lehden julkaisemisen tulee perustua harkintaan. Siten kyseessä on tietoinen valinta ja lehti vastaa tiedotuksellisiin ja viestinnällisiin tarpeisiin. Ydinkysymyksenä on se, miksi lehti on olemassa ja edelleen, miksi koko yhteisö on olemassa. Viestinnän pelisääntöjä puntaroidessa on pitänyt miettiä, mitä lehteä julkaisemalla saavutetaan, mitä muuten ei voitaisi saavuttaa. Kun nämä asiat ovat kristallinkirkkaana mielessä, tavoitteista rakentuu lehden konsepti. (Mykkänen 1998, 14.)

”Lehden konsepti on lupaus, jonka tekijät antavat itselleen, yhteisölleen ja lukijoille. Lupaus lunastetaan lehden yksittäisissä numeroissa. Huolellinen suunnittelu auttaa mitoittamaan lupaukset sellaisiksi, että tekijät pystyvät ne pitämään.” (Mykkänen 1998, 10.)

Kiinnostava näkökulma on myös se, ettei yhteisölehti ole pelkästään viestimässä yhteisölle, vaan toisaalta luomassa yhteisöä. Kun yhteisöllisyyttä tarkastellaan teoreettisesta näkökulmasta, se voidaan määrittää Jaana Hujasen (2000, 46) sanoin *”kyvyksi diskursiivisesti rakentaa yhteisöjä ja yhteisöyttä eli uusintaa kulttuuria sekä toisaalta muodostaa yhteyksiä ihmisten välille”*. Vaikka Hujanen tässä tapauksessa puntaroi yhteisöllisyyttä journalismin maakunnallisuudessa, ajatusta voi tarkastella myös yhteisölehden kannalta. Yhteisölehti vahvistaa omaa yhteisöään ja toisaalta Alaran tapauksessa voi yhdistää säteilyyn liittyvässä työssä toimivia ammattilaisia.

Teemoittaisuus lehden konseptina

Alara-lehden rakenteeseen kuuluvat olennaisina osina Riikka Laitinen-Sorvarin (henkilökohtainen tiedonanto 15.2.2008) mukaan pääkirjoitus, uutiset ja kysymys-vastaus -palsta. Lisäksi lehdessä on ajankohtaisia tai muutoin kiinnostavia artikkeleita ja haastatteluja. Jokainen ilmestynyt lehti arvioidaan kritiikkipalaverissa, missä suunnitellaan myös tulevaa lehteä. Toinen lehden kannalta merkittävä tapaaminen on vuosikokous, jossa käydään läpi tiedossa olevia aiheita.

Kunkin lehden sisältöä ohjaa myös se, että vuoden neljästä numerosta kolmella on erityinen tema. Esimerkiksi Alara 2/2008 on ympäristön, 3/2008 säteilyn käytön turvallisuuden ja 4/2008 ydinturvallisuuden teemanumero. Teemanumeroissa osa sisällöstä painottuu kyseiseen aihepiiriin monipuolisuutta unohtamatta.

”Lehden konsepti toimii karttana, jonka avulla tekijät suunnistavat ideoidessaan ja toteuttaessaan lehden yksittäisiä numeroita.” (Mykkänen 1998, 14.)

Kun lehdet ovat kehittyneet valtavin harppauksin, myös lukijat ovat muuttuneet vaativammiksi. Vaikka yhteisölehden lukija on periaatteessa vastaanottavainen lehden lukija, odotukset ovat korkealla sekä sisällön että ulkoasun suhteen. Se, että halutaan

tiedottaa, ei vielä riitä, on tiedettävä, mihin tiedottamisella pyritään. (Mykkänen 1998, 30–31.)

Riikka Laitinen-Sorvarin mukaan (henkilökohtainen tiedonanto 15.2.2008) lehden tehtävä on kertoa lukijoille säteilyyn ja säteilyturvallisuuteen liittyvistä ajankohtaisista asioista. Lehden juttujen täytyy olla sekä kiinnostavia että ehdottoman luotettavia. Tavoitteena on julkaista sekä journalistisesti että visuaalisesti erittäin korkeatasoista lehteä. Toisaalta tekstit eivät saa olla vaikeaselkoisia. Myös asiasta kiinnostuneen maallikon on ymmärrettävä tekstiä. Lehden tarkoitus on toimia tiedonjakajana sidosryhmille. Tavoitteena on myös tukea Säteilyturvakeskuksen muuta toimintaa. Lehden toivotaan edistävän STUK:n tunnettavuutta. Lehden myötä kuva Säteilyturvakeskuksen toiminnasta eli sen organisaatiokuva selkeytyy.

Yhteisölehti valaisee asioiden taustat

Yhteisölehdistä kirjoittava Mykkänen laskee yhteisöihin kuuluvaksi myös julkisen sektorin organisaatiot. Hän pohtii, että yhteisölehden olemus on usein jälkihoidossa. Lehti ei ole nopea uutisväline, eikä siitä ole apua kriiseissä. Pikemmin siitä on apua jälkihoidossa, eli siinä miten tapahtunutta taustoitetaan ja lukijoita autetaan ymmärtämään muutosta. (Mykkänen 1998, 12–15.)

STUK:n Alara-lehden kannalta lehti on tärkeä väline taustoittamaan ilmiöitä ja kertomaan tutkimustuloksista. Ilman lehteä haastava organisaatio jäisi viestinnässään pitkälti tiedotteiden varaan. Silloin tiedottamisen luonne muuttuisi reaktiiviseksi. STUK on asiantuntijaorganisaatio, jonka asiantuntemus on hyvin spesifistä osaamista säteily- ja ydinturvallisuusasioista. STUK:lle lehti avaa mahdollisuuden valottaa paitsi organisaatiota myös sen haastavia sisältöasioita.

Hyvä yhteisölehti toteutetaan yhteisön ehdoilla, mutta myös lukijaa tulee kuulla. Huonoa lehteä ei kannata julkaista, sillä se kääntyy jopa julkaisijaa vastaan. (Mykkänen 1998, 25.)

Kun lehti ilmestyy harvoin, sitä katsotaan vieläkin kriittisemmin. Useammin ilmestyvät lehdet kestävät yhden tai kaksi ontuvaa numeroa, mutta harvoin ilmestyvällä

yhteisölehdellä ei ole tähän varaa. Suunnitteluun kannattaa varata aikaa. Näin lehti saadaan vastaamaan tilaajan odotuksia tai postin mukana voi kolahtaa jopa iloinen yllätys, entistä parempi lehti. (Mykkänen 1998, 32.)

Alaran haaste on myös sen harva ilmestymistahti neljä kertaa vuodessa. Tästä syystä esillä on jälleen kysymys sähköisestä lehtiversiosta. Riikka Laitinen-Sorvari toteaa (henkilökohtainen tiedonanto 15.2.2008), että Alara-lehden uudistamis- ja kehittämistarvetta arvioidaan jatkuvasti. Myös lukijoita kannustetaan osallistumaan lehden kehittämiseen pyytämällä sekä palautetta että juttuideoita. Tavoite on, että lukijoille voitaisiin tehdä entistä parempaa lehteä ja erityisesti, että voitaisiin tehdä entistä mielenkiintoisempia juttuja lukijoiden toivomista aiheista.

Lukemistutkimus kehittämisen avaimena

Lehteä voidaan kehittää kertarytinällä tai pikku hiljaa, ainaisella kitinällä. Sisältöä on mahdollista parantaa jatkuvasti, juttu ja lehti kerrallaan. Lehden graafisen ilmeen muuttamisessa sen sijaan maltti on valttia. Kun lehti pysyy saman ilmeisenä graafiselta olemukseltaan, sillä vakiinnutetaan mielikuvia ja samalla tämä on lukijalle takuu lehden luotettavuudesta. (Mykkänen 1998, 32.)

Lukijoiden mielipiteen saa selville vain yhdellä tavalla, kysymällä. Samoin toimitus ja toimitusneuvosto voivat haistella ilmaa, kysellä tuntemiltaan lehden tilaajilta kommentteja. Lehdessä voi rohkaista lukijoita antamaan palautetta. Lukijatutkimus on paikallaan, kun lehden ilmestyminen on vakiintunut ja lehti on ilmestynyt niin monta kertaa, että lukijoilla voi katsoa olevan mahdollisuus arvioida lehteä. Tärkeintä on miettiä, mitä halutaan tutkia ja karsia kysymykset olennaisiin. (Mykkänen 1998, 33.)

Lukijatutkimus voidaan toteuttaa eri menetelmin. Kun valitaan menetelmää, täytyy tavoitteen olla kirkkaana mielessä. Halutaanko paljon tarkkaa tietoa, jota analysoimalla selviävät keskimääräiset käsitykset asioista. Toinen vaihtoehto on haastatella pieni määrä lukijoita, jolloin saadaan vähemmän, mutta ehkä tarkempaa ja yllätyksellisempää tietoa. Avoimet kysymykset antavat enemmän, joskus jopa tietoa, jota ei ole osattu kysyä. (Mykkänen 1998, 180.)

Lomakkeeseen perustuvasta tutkimuksesta kannattaa tehdä selkeä, koska lukija on usein kärsimätön. Usein valtaosa lukijatutkimusten palautteesta on myönteistä, tyytyväisyys nykyiseen on vastaajan kannalta kätevintä, harva alkaa vakavissaan miettiä, miten lehteä voisi kehittää. Tämä onkin tärkeä asia pitää mielessä tutkimusta tehdessä. Tärkeää on myös, ettei lukijatutkimuksen tuloksia jätetä pöytälaatikkoon pölyyntymään. Tuloksista pitää kertoa lukijoille, toimitusneuvostolle, yhteisön avainhenkilöille, lehden avustajille ja painolle. Lisäksi on kerrottava siitä, mihin toimenpiteisiin tutkimustulokset johtavat. (Mykkänen 1998, 180.)

Nettilehti reagoi ripeään tiedon tarpeeseen

Kun verrataan lehteä ja verkkojulkaisua eli nettilehteä, netin etuna on helppo päivitettävyys ja aito interaktiivisuus. Tiedot voidaan päivittää usein. Lukija voi hankkia nettijulkaisun oheen lisää tietoa linkkien kautta. Lisäksi nettijulkaisun lukijan käyttäytymistä on helppo seurata. (Mykkänen 1998, 19.)

Suomessa lehtinimikkeitä on edelleen poikkeuksellisen paljon muuhun maailmaan verrattuna. Nyt Suomi on myös vahva verkkolehtimaa, lehtien verkkopalveluilla on paljon käyttäjiä. Suomalainen siis lukee sisältöä niinkään välineestä riippumatta. 2000-luvulla sanomalehtien verkkojulkaisujen määrät ovat kaksinkertaistuneet. Esimerkiksi kaikilla päivälehdillä ja yli puolella harvemmin ilmestyvistä sanomalehdistä oli vuonna 2006 oma verkkolehti. (Sauri 2007.)

Verkkolehtien lukeminen on lisääntynyt. Tilastokeskuksen vuonna 2002 tekemän tutkimuksen mukaan säännöllisesti eli noin kerran viikossa verkkosanomalehtiä luki noin joka kymmenes 15 vuotta täyttänyt sanomalehden lukija. Kevättalvella 2007 tehdyn selvityksen mukaan lukijoita oli jo lähes 60 prosenttia 15 vuotta täyttäneistä. Heistä yli puolet seurasi verkkosanomalehtiä vähintään viikoittain. Suosituimpien verkkosanomalehtien lukijoiden määrät ovat kasvaneet hurjasti vuosina 2001–2006 eli parhaimmillaan jopa satoja prosentteja. Vuosituhannen vaihteessa verkkosanomalehdet olivat vielä pikemminkin paperilehtien täydentäjiä kuin niiden korvaajia. (Sauri 2007.) Verkkosanomalehtien innokkaimpia lukijoita ovat tutkimusten mukaan olleet korkeasti koulutetut sekä opiskelijat ja koululaiset. Heistä joka viides seurasi lehtien verkkoversioita vähintään kerran viikossa vuonna 2002. (Sauri 2005, 42.)

Suomi on esimerkiksi laajakaistayhteyksissä nopeuden, hintojen ja yleisyyden mittareilla keskitasoa. Maissa, joissa yhteydet ovat nopeampia, netin käyttäminen on verottanut jo esimerkiksi sanomalehtien lukemista. Vaikka laajakaistaliittymät ovat Suomessa lisänneet verkossa vietettyä aikaa, perinteiset mediat ovat pitäneet pintansa. Laajakaistayhteyksiä tuetaan jo nyt myös langattomilla verkoilla, jotka parantavat tilannetta esimerkiksi haja-asutusalueilla ja toisaalta junamatkoilla, kun langaton yhteys tukee siirtymistä tukiasemalta toiselle. Hinnan periminen verkkosisällöistä on haaste, sillä hinta on omiaan karkottamaan kävijät. (Antikainen & Bäck 2005, 4–5, 26–27.)

Kun ilmaisia verkkolehtiä on siirtynyt maksullisiksi, lukijamäärät ovat romahtaneet. Vaikka taloudelliset kysymykset ovat yhä avoimia, lehtien kehittäminen jatkuu kiivaana. (Sauri 2002, 309–310.)

Säteilyturvakeskuksessa on jo päätetty, että verkon käyttöä lehden julkaisussa halutaan tehostaa (Riikka Laitinen-Sorvari, henkilökohtainen tiedonanto 15.2.2008).

Toteuttamistapa on kuitenkin yhä auki. Lehden lukijatutkimuksella haluttiin muun muassa selvittää lukijoiden toiveita verkko-Alaran suhteen. Päätökset lehden kehittämisestä netissä tehdään yhdessä kustantajan, Stellan kanssa. Kustantajalla on parhaillaan menossa pilottiverkkohanke toisen lehden osalta, ja myös sen tuloksia voidaan hyödyntää Alara-lehden verkkoversion kehittämisessä.

Päivi Kuusisto ja Mika Pippuri ovat antaneet ohjeita verkkojulkaisulle. Tämän laajan katsauksen ilmestymisestä on jo kymmenen vuotta aikaa, mutta joitakin asioita löytyy yhä poimittaviksi. Keskeistä on, että verkkojulkaisu voi olla enemmän kuin paperiversion suora siirto nettiin. Se voi linkittää uusille tiedon lähteille, sitä voidaan päivittää nopeammin. Yksi mahdollinen elementti on vuorovaikutteisuus. Tässä journalisti voi muuttua portinvartijasta portin aukaisijaksi, vapauttaen myös lukijan osallistumaan julkaisun sisältöön. Olennaisia ovat linkitykset eteenpäin ja nopean päivittämisen mahdollisuus. (Kuusisto & Pippuri 1998, 14–15, 17, 79.)

2.3 Lukemistutkimusten tutkimusperinne

Seuraavaksi nostetaan esiin kehitysvaiheita, jotka ovat ratkaisevasti vieneet lukemistutkimuksia nykyiseen suuntaan. Esiin nousevat survey-tutkimuksen ja sähköisten lomaketutkimusten ensi vaiheet. Mukaan on poimittu tämän tutkimuksen kannalta kiinnostavia tutkimustapoja, joiden avulla on voitu lähteä puntaroimaan lukijoiden ammatin suhdetta lukemiseen. Lisäksi esiin nousee lukemisen motivaatioon ja käyttösytytutkimukseen kuten myös välinekäyttöön liittyviä asioita. Motivaatio sivuaa tutkimuskysymyksen ydintä, sitä miten lukijat hyödyntävät lehden erikoisalaa oman ammattinsa kannalta ja miten oma työ vaikuttaa kiinnostukseen lehden sisällöstä. Tutkittavassa lehdessä, Alarassa, ei ole käytännössä juuri lainkaan viihdyttäviä elementtejä – ammatillinen viihdyttävyyks pois lukien. Tämän tutkimuksen kannalta merkittäviä ovat motivaatiotekijät, jotka liittyvät uuden informaation saamiseen. Lopuksi esitellään Alara-lehdestä aiemmin tehty lukijatutkimus.

Sanomalehtien lukemistutkimuksen isäksi voidaan katsoa amerikkalainen George Gallup. Hän esitteli Journalism Quarterlyssä vuonna 1930 tieteellisen menetelmän, jolla voitiin määrittellä lukijakunnan mielenkiintoa. Gallupin menetelmässä tutkija käyttää lehden tuoretta numeroa ja määrittää sen avulla lukijan kiinnostuksen lehteen. Lehti asetetaan konkreettisesti lukijan eteen ja tutkija merkitsee lehteen kynällä sen, mitä on luettu. Tulokset olivat erittäin hyödyllisiä lehden tekijöille. Saatiin selville se, mitä lehdestä luettiin ja voitiin keskittyä tekemään juttuja, jotka kiinnostivat lukijoita. Gallupin myötä alkoi näin myös lukemistutkimuksessa orastaa tieteellinen tutkimusasetelma. (Miettinen 1980, 44, 52–53.)

Gallupin liikkeelle laittamien tutkimusmenetelmien kehitystyö jatkui. Yksi kehitysvaihe lukemistutkimuksessa oli se, kun tutkimuksissa alettiin hyödyntää standardoitua tiedonkeruulomaketta. Lomaketutkimuksessa voitiin tutkia myös lukemisen intensiteettiä. Vielä mittavampi harppaus oli tietokonekortin hyödyntäminen. Ensi vaiheessa lopputuloksena oli valtava tietomäärä, josta tuloksia voitiin julkaista vain juttukohtaisesti. Jokaisesta jutusta nähtiin kuitenkin lukemisintensiteetin jakautuminen esimerkiksi iän, sukupuolen, ammatin ja iän mukaan, mutta raporteista oli vaikea saada selvää eri aihepiirien lukemisesta. (Miettinen 1980, 46–47.)

Luokkamenetelmä alkoi kehittyä vuoden 1955 jälkeen. Sanomalehtien lukemista alettiin selittää lehtien ja juttujen taustaominaisuuksilla. Vaikuttajina olivat esimerkiksi lehden koko tai jutun luonne, läheisyys lukijalle tai aihepiiri. Jo tuolloin osattiin antaa vinkkejä lehtien kehittämiseen, kuten että lehdessä kannattaa korostaa tärkeitä juttuja kuvittamalla ne. (Miettinen 1980, 48, 52.)

Kun lukemistutkimuksissa oli ajauduttu erittäin monimutkaisiin asetelmiin ja tiedonkeruujärjestelmiin, pyrittiin niitä 1960-luvulla yksinkertaistamaan. Yksi keino olivat luettelot, joissa saattoi olla esimerkiksi julkaistujen juttujen aihepiirejä. Tämä merkitsi siis survey-tutkimusmenetelmän syntymistä. Näin tutkittiin pikemmin ihmisten muisti- ja mielikuvia kuin sitä, mitä he todellisuudessa lukivat. Aiheluetteloja käytettiin Suomessa esimerkiksi Suuressa sanomalehtitutkimuksessa vuonna 1978. (Miettinen 1980, 49, 52.)

1960-luvulle tultaessa siirryttiin myös lukemissisällön tutkimisesta enemmän välineiden käytön tutkimiseen. Kiinnostuttiin siitä, ketkä lukevat lehtiä, ja tutkimus painottui lukijakunnan rakenteen selvittelyyn. Hujanen (2007, 61) tiivistää, että keskeisiä kysymyksiä olivat, ketkä ja millaiset ihmiset lehtiä lukivat, miten säännöllisesti ja miten paljon aikaa lukemiseen käytetään. Näitä tutkimuksia voidaan kutsua lukijatutkimuksiksi sekä lukemistutkimuksiksi. (Miettinen 1980, 49–50.)

Ensimmäinen Suomessa tehty lukijatutkimus tehtiin 1940-luvun puolivälin jälkeen. Tutkimuksen toteutti Artturi Raula. Itse raportit tutkimuksesta ovat hävinneet. Raulan mukaan tuloksista kävi ilmi ammattiryhmittäinen lukijakuntarakenne, mikä Helsingin Sanomilla oli pyramidin muotoinen. Eli mitä alemmas ammattiluokituksella mentiin, sitä enemmän oli lukijoita. Vastaavasti Uuden Suomen lukijakunta oli kärjellään seisovan kolmion muotoinen ja kertoi, että työväestöön kuuluvia lukijoita oli vähän. Raulan linjalla on ollut kauaskantoiset vaikutukset. Suomessa on voimakkaasti suuntauduttu sanomalehtien lukijarakenteiden tutkimukseen. 1960-luvulla syntyi Lukijakuntatutkimuksen ja edelleen Kansallisen Mediatutkimuksen nimellä toimiva järjestelmä. Sillä koottiin kaksi kertaa vuodessa tiedot lehtien lukijakuntien rakenteesta. Samalla lukemisen käsite oli muuttunut. Nyt lukemisella tarkoitettiin pikemmin sitä, että lukija ylipäätään viettää jonkin verran aikaa sanomalehden kanssa ja käyttää aikaa sen tarkasteluun, vaikka hän lukisi siitä mainoksia. (Miettinen 1980, 49–50.)

Hujanen (2007, 62) katsoo, että isot tutkimukset mahdollistivat jatkuvan seurannan lukijakuntien kehittymiselle.

1970-luvulla amerikkalaista lukijatutkimusta lähdettiin kehittämään käytännönläheisempään suuntaan, tutkimuksella haluttiin helpottaa toimitusten työtä. Edelleen oltiin konkreettisesti kiinni sanomalehdessä, josta lukija arvioi, miten häntä jutut kiinnostavat tai miten tärkeiksi hän ne arvioi. Suomessa ja Pohjoismaissa yleistyi Ruotsissa kehitetty ns. Obsläs-tutkimus. Siinä lukijaa haastatellaan hänen kotonaan tuoreen lehden avulla. Lehti käydään läpi sivu sivulta lukijalle tyypillisessä järjestyksessä ja erotellaan kaikki, mitä lukija on siitä havainnut otsikoista alkaen. Obsläs on siis hyvinkin sukua Gallupin tutulle menetelmälle. Lukemisen tutkimus niputettiin nyt entistä tiiviimmin lehden sisältöön. (Miettinen 1980, 51–52.)

Myös Miettinen (1980) sovelsi väitöstutkimuksessaan Obsläs-menetelmää. Miettinen halusi kehittää lukijatutkimuksia ja pystyikin osoittamaan lukijan omien motiivien ja tarpeiden merkityksen lukemistapahtumassa. Miettisen tutkimus vastasi käytännöllisiin tarpeisiin. Se ei kuitenkaan saanut akateemista jatkoa tälle tutkimuksen saralle. Lukijatutkimuksia ryhtyivät tekemään kaupalliset tutkimuslaitokset, tutkimuksia tehtiin tilaajan tarkasti määrittelemästä näkökulmasta ja tulokset jäivät usein tilaajan sisäiseen käyttöön. (Hujanen 2007, 62–63.)

2.3.1 Miten lukeminen palkitsee, motiivien ja sisältökäytön tutkimus

Jo 1930-luvulta lähtien tutkijoita on kiinnostanut, miten ihmiset käyttävät joukkoviestimiä ja mitkä tekijät siihen vaikuttavat. Tutkijat ovat jakaneen asian esimerkiksi kaksivaiheiseksi prosessiksi: tarvitaan halu ottaa vastaan informaatiota ja sitten valitaan tietty tietosisältö. Voidaan puhua välinekäytöstä ja tutkia, miten ihmiset eri välineitä, kuten lehtiä käyttävät. Toiseksi puhutaan sisältökäytöstä, jonka tutkimisessa otetaan selville, miten paljon tuosta välineestä imetään tietoa. (Miettinen 1980, 54–55.)

Lukijoiden motivaatiota on etsitty psykologisten motivaatioteorioiden kautta. Miksi lehtiä luetaan, mikä on lukijan oletettu motiivi. Uutisten lukemiselle löydettiin kaksi

selittäjää, kun aineisto jaettiin *välittömän ja viivästyneen palkkion* aineistoon. (Miettinen 1980, 54–55.)

Lukijan odotetaan saavan välitöntä palkkiota esimerkiksi rikoksista, urheilusta ja ”human interest” -asioista. Viivästyneen palkkion aiheita ovat esimerkiksi uutiset julkisesta taloudesta, tieteestä tai terveydestä. Lukemisen tuoma palkkio ja motiivi on nähty siinä, että voidaan oppia uutta tai herättää mielikuvia jostain uudesta. On katsottu myös, että uutisjutuilta voi puuttua vetovoimaa tai niillä voi olla karkotusvoimaa. Juttua ei lueta, koska pelätään sen mahdollista sisältöä. Lukijan palkkio saadaankin lukematta jättämisestä, kun epämiellyttävät asiat vältetään. (Miettinen 1980, 61–62.)

Yksi esitetty vaihtoehto on peliteoria, jonka mukaan ihmiset käyttävät mediaa nauttiakseen. Joukkoviestinten käyttö on kuin pelaamista tai romaanin lukemista. Viivästyneen palkkion lukijana ihminen on turvallisuushakuinen, hän lukee saadakseen tietää, että maailmassa kaikki on kohdallaan. Tässä hän saa samalla välitöntä palkkiota lukemastaan. Lukijat haluavat tiedon, että maailmassa ei ole tapahtunut mitään heitä koskettavaa. Yksi palkitsevuuden käsite on informaation hyöty, joka on katsottu tärkeäksi tekijäksi. Lähtökohtana on pidetty myös epävarmuutta. Ihmisen epävarmuus kasvaa, kun hän huomaa puutteita tiedoissaan: hän lukee, jotta ei jää kiinni tietämättömydestään. (Miettinen 1980, 63–64.)

Median käyttösyitä on eroteltu eri näkökulmista. Funktionaalisessa perspektiivissä joukkoviestimiä käytetään apuna sopeutumisessa sosiaaliseen yhteisöön ja rooliin yhteisön jäsenenä. Toiminnallis-motiivinen perspektiivi näkee ihmisen yksilönä, joka on vapaa kehittämään itseään. Käyttösyytutkimuksilla katsotaan olevan yhteys sanomalehden lukemistutkimukseen, koska voidaan tutkia, mitkä inhimilliset tarpeet johtavat minkinlaiseen sanomalehtien sisällön käyttöön. (Miettinen 1980, 67–68.)

2.3.2 *Saako siitä edes mitään selvää, luettavuuden merkitys*

Luettavuudella voidaan tarkoittaa esimerkiksi, saako tekstistä selvää. Toisaalta se voi merkitä, että kirjoitustyyli on ymmärrettävää tai että sisältö on kiinnostavaa. Luettavuustutkimus liittyy näin lukemistutkimukseen. Mielenkiinto, ymmärrettävyys ja

se, että tekstistä saa selvän, ovat myös suhteessa keskenään. Kiinnostus ei riipu vain aiheesta, vaan samalla tyylistä ja tavasta, millä asia on ilmaistu. On osoitettu myös, että välttämättä tyyli ei merkitse kaikkea: juttuja luetaan paljon ja tarkasti typografiasta riippumatta, jos sisältö kiinnostaa. Mutta typografialla voidaan kuitenkin vähentää lukematta jättämistä. (Miettinen 1980, 70–71.)

Kun Miettinen kehitti uusia tapoja, miten sanomalehden lukemista voidaan tutkia, hän tarttui yhtenä tekijänä kiinnostukseen. Sitä on pidetty välttämättömänä tekijänä, jotta lehtiä luetaan. Kiinnostusta ohjaavat ihmisen emootiot ja kognitiivinen rakenne. Kiinnostus voi olla tyypiltään esimerkiksi kiinnostuskohteen välillistä seuranta, kuten lehtijuttujen lukemista. Kirjallisuuden lukemistutkimukset samoin kuin Miettisen tutkimus kertoivat, että vaikka henkilö ilmoittaa tietyn aihepiirin kiinnostavan itseään, se ei välttämättä aina merkitse, että hän myös lukee aiheesta. Sosiaalisesti arvostettuja asioita ei lueta niin paljon kuin niihin kohdistuva kiinnostus ennustaa, ja päinvastoin. Kiinnostus on merkittävä tekijä lukijatutkimuksissa, mutta siihen pitää myös suhtautua kriittisesti. (Miettinen 1980, 15–17, 78, 93–99.)

Miettisen tutkimusajankohtaan taisteltiin katoavista lukijoista. Miettinen painottaa lehtien laadullista kehittämistä ja kysyy erityisesti sanomalehdestä *”täytyykö tämä tavaratalo toimittaa jokaiselle lukijalle erikseen ja vielä kokonaisena”*. Esiin nousee se, että lukemistutkimus on edelleen kiinnostavaa ja hyödyllistä. (Miettinen 1980, 318–332.)

Hujanen jatkaa Miettisen tarkastelua ja analysoi lukemisen taustalla olevan sekä tietoisia että tiedostamattomia syitä. Tietoisesti ja järkipäisesti halutaan seurata asioita, laajentaa maailmankuvaa. Tietoisesti lehteä luetaan myös tunteella, jolloin vahvistetaan omia arvoja. Tiedostamattoman puolella on järkipäinen intuitio siitä, että tieto vahvistaa sosiaalista asemaa. Tunnetasolla tiedostamatta haetaan tukea ennakkoluuloille, sosiaalisille suhteille ja työlle sekä vahvistetaan omaa identiteettiä. (Hujanen 2007, 49–50.)

2.3.3 *Todellinen lukeminen suurennuslasin alla*

Lehtien irtonumeroiden tai tilausmäärien luku ei suoraan kerro sitä, miten paljon lehtiä luetaan. Lehteä voidaan lukea esimerkiksi työpaikkaruokalassa. Lukijatutkimuksessa on usein estimoitu luku, joka kertoo lukijamäärän. Tämä saadaan kertomalla lehden levikki lukijoiden arvioidulla määrällä yhtä irtonumeroa kohden. Tuloksena saadaan lukijamäärän estimaatti. (Miettinen 1980, 22.)

Kun tarkastellaan sitä, miten kauan lehtien lukemiseen käytetään aikaa, on eroja siinä arvioidaanko aikaa muistinvaraisesti tai päiväkirjamenetelmällä. Muistinvaraisesti arvioimalla usein suurennellaan lehtien lukuun käytettyä aikaa. Aika ratkaisee, miten paljon sisällöstä ehditään omaksua. Lukemistottumuksilla ja lukunopeudella on merkitystä, tottunut lukija löytää nopeasti kiinnostavat asiat. Myös tilannetekijät voivat vaikuttaa, kuten se, missä lehteä luetaan. (Miettinen 1980, 33–34.)

1980-luvun perspektiivistä nähtiin, että lukemisajassa oli tapahtunut muutoksia eri vuosikymmeninä. Vuosien mittaan lukemiseen käytetty aika oli näyttänyt pienenevän. Tuloksista pääteltiin, että lehtiä oli opittu lukemaan entistä nopeammin ja löytämään niistä se, mitä haluttiin. Toisaalta oli havaittu, että lehtien lukeminen oli ylimalkaisempaa. (Miettinen 1980, 35.)

Lukeminen voi vaihdella äärestä laitaan. Toinen lukija katselee otsikot, toinen lukee lehden kannesta kanteen. Lukeminen ei ole mekaanista vaan sisältää vaihtelevia tekijöitä. Miettinen jakaa lukijat neljään ryhmään 1) selailijat tyytyvät otsikoihin ja kuvateksteihin 2) uteliaat lukevat enemmän, mutta heidänkin intonsa lopahtaa kesken jutun 3) erikoistuneet lukijat lukevat tietoisemmin sitä mikä kiinnostaa 4) keskittyneet lukijat lukevat lähes lehden läpi, ainakin suuren osan sisällöstä. (Miettinen 1980, 85.)

Silmäilevä lukutyyli valtasi alaa 1970-luvulla. Samalla koulutetut, paremmin palkatut ja johtavissa asemassa olevat olivat ryhtyneet lukemaan useampia sanomalehtiä. 1970-luvulla sanomalehteen käytettiin aikaa 35–45 minuuttia päivässä. Vuonna 2004 lehtiä luettiin 1990-luvun lamanotkahduksen ja alavireen jälkeen vieläkin enemmän 48 minuuttia päivässä. Silti ihmiset lukevat samassa ajassa entistä useampia lehtiä. Lehdet ovat 2000-luvulla ryhtyneet ottamaan selville lehden sivulukuaikaa, mikä vahvistaa

Miettisen esittämiä 1970-luvun käsityksiä siitä, että lehtiä selataan pikaisesti. Jos 30-sivuista lehteä luetaan puoli tuntia, ennätetään yhdellä sivulla viipyä minuutti. (Hujanen 2007, 47.)

Lukemissisältöjä on tutkittu luettelomenetelmin, kuten Suuressa sanomalehtitutkimuksessa. Lukijalta on voitu kysyä myös leikataanko artikkeleja talteen. Tällaisia leikkaajia ilmeni olevan jopa yli puolet lukijoista. Sisältökäytön tutkiminen on painottunut enemmän lehdistä teetetyissä tilaustutkimuksissa, joiden sisältö on useimmiten jäänyt lehtitalojen käyttöön. (Miettinen 1980, 38–39.)

Lukemiseen käytettävän ajan perusteella voidaan tehdä oletuksia myös sisältökäytöstä. Tärkeä asia ovat myös yhteisötekijät. Sosiaalisilla tekijöillä on vaikutusta ihmisen tiedolliseen aktiivisuuteen. Tarjonta ja koulutus vaikuttavat, tarve saada ammattitietoutta on suurin teknillis-taloudellisen kehityksen huipulla. Tiedollisesti suuntautuneita yhteisöjä leimaa intensiivisempi lukeminen, mikä kohdistuu enemmän sosiaalisesti arvostettuun sisältöön. (Miettinen 1980, 100–102.)

Kaupallinen tutkimusperinne

Miettisen jälkeen eri lukemistutkimuksia on tehty valtaosin yritystoimintana. Tulokset ovat useimmiten jääneet tutkimuksen tilanteen lehden ja tutkimusta toteuttaneen yrityksen välisiksi. Miettistä seuraava alan laaja yhteenveto on Erkki Hujasen vuonna 2007 tekemä väitöskirja, jossa tutkittiin erityisesti ei-tilaajia, sitä mikä saa potentiaalista tilaajaa jättämään maakuntalehden tilaamatta. (Hujanen 2007, 12.)

Sanna Mattilan kokoaman artikkelin mukaan tutkimusyrietykset ja oppilaitokset räätälöivät vuoden 1999 tiedon mukaan lehdille kymmeniä lukijatutkimuksia vuodessa. Mattila otsikoi, että lukijatutkimusten kirjava kenttä tavoittelee tieteellisyyttä. Tutkimukset painottuvat ainakin tavoitteellisesti asiakaslähtöisyyden mantran ympärille. Tärkein tutkimusalue on lehden sisältö. (Mattila 1999, 18.)

Lukijatutkimuksissa merkittäväksi nousee otoksen koko, joka vaikuttaa tulosten luotettavuuteen. Tutkimuksia tekevien yritysten edustajat katsovat, että myönteinen suhtautuminen tieteelliseen tutkimukseen vie alaa eteenpäin. Suunta tutkimuksissa on

erikoistuneempaan tutkimukseen, kuten lehden osastokohtaisten tutkimusten tekemiseen. Lehtitalojen näkökulmasta katsotaan, että mikään tutkimus ei anna valmiita vastauksia, vaan pohdittavaa lehden luettavuuden ja kiinnostavuuden näkökulmasta. (Mattila 1999, 18–20.)

Erkki Hujanen katsoo, että paikallisradioiden kaupallisten motiivien sävyttämä pyrkimys oman yleisönsä parempaan tuntemiseen pisti vauhtia myös sanomalehtien tarpeelle ryhtyä kehittämään lehtiä asiakaslähtöisempään suuntaan. Sanomalehdet halusivat kartoittaa lukijamarkkinoitaan ja omia tilaajakantojaan. Lukijat oli profiloitava entistä tarkemmin. 1990-luvulla alettiin toistaa mantraa asiakas- tai lukijalähtöisyydestä. (Hujanen 2007, 30–31.)

2.3.4 Lukijasta yleisöön

Yleisö on aina kiinnostanut sekä joukkoviestinnän tekijöitä että akateemisia tutkijoita. Yleisötutkimuksessa akateeminen tutkimus ja markkinalähtöiset tutkimukset ovat eläneet rinta rinnan. Vaikutteita on saatu puolin ja toisin, on esimerkiksi koottu tietoa sanomalehtien lukijoista, heidän taustoistaan ja mielipiteistään. Joukkoviestinnän käyttötarkoitustutkimukset ja käyttösyytutkimukset nostavat esiin, että ihmiset käyttävät joukkoviestintää omien tarpeiden, asenteiden ja arvojen kautta. Käyttötarkoitustutkimuksessa ovat korostuneet lukijan, joukkoviestinnän käyttäjän tarpeet ja toisaalta viestimen tarkoitus, funktio. (Hujanen 2007, 52–53)

Suomessa malleja yleisötutkimukselle on antanut Yleisradio. Sanomalehtien lukemiseen ja lukijoihin liittyvät akateemiset tutkimukset ovat olleet harvinaisia. Viestinnän alan opiskelijat ovat tehneet jonkin verran lukijatutkimuksia. Valtahuomion tutkimuksessa on vienyt teknologian kehittyminen. Sijoittaminen markkinointilähtöisiin yleisötutkimuksiin paljastaa, että tietoa halutaan usein maksavien asiakkaiden toiveista ja markkinointinäkökulmasta. (Hujanen 2007, 56–58.)

Myös yliopistotutkimuksilla on haettu tukea mediayritysten markkinalähtöisille tavoitteille. Mediateollisuus on halunnut tuntea yleisönsä hallitakseen liiketoimintaansa. Yleisö halutaan tuntea, jotta sen odotuksia osattaisiin ennakoida ja käyttäytymiseen

voitaisiin vaikuttaa. Kaupallinen yleisötutkimus on lainannut menetelmiä joukkoviestinnän akateemiselta kentältä ja päinvastoin. Yleisötutkimukset olivat alkuun pitkälti kvantitatiivisia, laadulliset yleistyivät 1980-luvulla. (Hujanen 2007, 59.)

Sanomalehdistö kehitteli markkinatutkimuslaitosten kanssa uusia muotoja yleisiin ja suuriin mediatutkimuksiin. Suuri sanomalehtitutkimus yhdistettiin Kansalliseen mediatutkimukseen. Näiden rinnalle täyttämään maakunnallisia tarpeita syntyi Aluemediatutkimus. Suomen Gallup-media kehitti Kansallista mediatutkimusta niin, että tuloksia voitiin tässä tarjota myös alueilta. Aluemediatutkimus siis jäi historiaan. Lukijatutkimusten lisääntynyt suosio kertoo, että lukijat nostettiin esiin takarivistä. 1990-luvulla korostui se, että mediatilat halusivat päästä perille lukijan maailmaan. Suomalaisen asenteita ja arvostuksia alettiin tutkia Risc Monitor -arvo- ja asennetutkimuksin. Tutkimustuloksia alettiin nyt hyödyntää myös toimituksellisessa työssä, kun lukijatutkimukset aiemmin ovat harvemmin olleet välineitä oman työn ja tavoitteiden arvioinnissa. (Hujanen 2007, 64–65.)

2000-luvulla ollaan tilanteessa, jossa markkina- ja lukijatutkimukset ovat lehtien ja erityisesti sanomalehtien uudistamista eteenpäin viemä voima. 2000-luvun taitteessa on arvoja ja asenteita ryhdytty kartoittamaan Risc Monitor -tutkimusten avulla. Tämä markkinatutkimusmetodi kartoittaa yhteiskunnan arvoilmapiiriä. Lukijat sekä vastaavasti lehden jutut jaetaan nelikenttään, jossa vaaka-akselin muodostaa jatkumo vastuu-nautinto, pystyakselin pysyvyys-muutos. Lukijoista löydetään nelikentän perusteella näkemys-, perinne-, ilmiö- ja mukavuusihmisiä. Joillekin tämä analyysimalli on väline hyvään journalismiin, toisille sen uhka. Periaatteessa pyritään tekemään monipuolista lehteä eri lukijakunnille, toisaalta lukijan rooli häilyy kansalaisen ja kuluttajan välimaastossa. Uudistumisen avainsanoiksi valikoituvat kiinnostava, läheinen tai arkinen. Reseptiin liittyy esimerkiksi se, että journalismi on ihmisläheistä, yllätyksellistä, muodoltaan kiinnostavaa. Juoneen kuuluvat tyylikäs ulkoasu, grafiikka ja infolaatikot tekstin tukena. (Hujanen J. 2004, 38–55.)

Lukijatutkimusnäkökulmasta Risc Monitor -tutkimukset ovat yksi kehityksen aalto. Niiden vaikutus visuaalisine elementteineen ja näkökulmavalintoineen voivat vaikuttaa läpäisyperiaatteella myös muuhun lehdistöön kuin sanomalehdistöön. Ne vaikuttavat

toimituksiin, kesätoimittajiin ja todennäköisesti myös toimittajakoulutukseen. Näkökulmaa haetaan entistä enemmän lukijalta.

”Lukijat ovat maksavia asiakkaita. He ovat kuningaskuluttajia, joita ilman journalismitehdas ei pyöri. Heidät asemoidaan tällöin tavoitteissa ja työkäytännöissä kuluttajiksi: lehden tilaajiksi, mainostajien kohderyhmiksi, muiden tuotteiden ja palvelujen ostajiksi ja käyttäjiksi.” (Hujanen J. 2004, 51.)

2.4 Alaran aiempi lukijatutkimus

Alara-lehdestä oli aiemmin toteutettu yksi lukijatutkimus. Tutkimuksen toteutti Otantatutkimus Oy vuonna 1996. Tutkimus tehtiin silloisen kustantajan Editan käyttöön ja näin edelleen Alara-lehden lukijoille. Tutkimuksen tavoite oli selvittää lukijoiden käsityksiä lehden sisällöstä ja ulkoasusta. (Marttila 1996, 1.)

Aiempaan tutkimukseen haastateltiin 150 lehden lukijaa puhelimitse toukokuussa 1996. Vastaajista oli tuolloin 70 prosenttia miehiä, naisten osuus jäi kolmannekseen. Toimialajaottelu tehtiin kuntasektoriin 45 prosenttia, valtiosektoriin 13 prosenttia sekä muille toimialoille, joiden osuudeksi jäi 16 prosenttia. Jaottelu työtehtävien suhteen tehtiin ylimmän johdon, päällikkötason tai muun aseman välille. (Marttila 1996, 1.)

Tutkimuksen mukaan vajaa kolmannes lehden lukijoista lukee lehden kokonaan tai lähes kokonaan. Lähes 80 prosentissa lehteä lukee useampi kuin yksi henkilö. (Marttila 1996, 1.)

Lehti sai vuonna 1996 kokonaisarvosanan 8,3 asteikolla 4-10. Parhaimmat arvosanat annettiin tekstin ymmärrettävyydestä 8,4 sekä ulkoasusta 8,3. Lehden hyödyllisyys arvioitiin arvosanalla 8,0. Kiinnostavuudesta ja artikkelien sopivasta pituudesta saatiin arvosana 8,2. (Marttila 1996, 2.)

Tyytyväisimpiä lehteen olivat naiset, yli 40-vuotiaat ja julkishallinnon alan työntekijät. Huonoimpia arvosanoja lehti sai alle 40-vuotiailta lehden kiinnostavuudesta 7,8 ja

hyödyllisyydestä 7,6. Miehet olivat naisia tyytymättömämpiä lehdessä kaikkiin muihin asioihin paitsi lehden ulkoasuun. (Marttila 1996, 2.)

Eri aihealueiden kiinnostavuudessa kiinnostavimmaksi arvioitiin säteilevät laitteet ja säteilevä ympäristö, ydinvoimalaitosten käyttö ja turvallisuus, ydinvoiman käytön ja säteilyn valvonta. Vähintään 85 prosenttia vastaajista oli kiinnostunut näistä aihealueista. Erotteluja lukijoiden kiinnostuksen suhteen oli tehty eri ikä- ja toimialaryhmien suhteen. (Marttila 1996, 2.)

Tutkimuksessa esiteltiin myös vastaajien toivomuksia uusista aihepiireistä, joita olivat esimerkiksi käytännönläheiset ohjeet eri säteilylähteiden käytöstä, suojautumisesta ja jätteiden käsittelystä kotona ja työpaikalla. Toivottiin myös toisaalta kansantajuisempaa esitystapaa tavallisten ihmisten arkipäivään liittyvistä säteilyasioista ja toimintaohjeita katastrofitilanteissa. (Marttila 1996, 3.)

Tutkimuksessa kysyttiin myös kiinnostusta sähköisessä muodossa toimitettuun Alaralehteen. Vuonna 1996 runsas kolmannes naisista, ylimpään johtoon kuuluvista sekä teollisuudessa työskentelevistä ilmoitti, ettei heillä ole mahdollisuutta internetin käyttöön nyt tai lähitulevaisuudessa. Kaksi kolmasosaa vastaajista, joilla oli mahdollisuus netin käyttöön, oli kiinnostunut mahdollisuudesta saada lisätietoa sähköisessä muodossa esimerkiksi nettiä käyttämällä. (Marttila 1996,3.)

Otantatutkimuksen tekemässä tutkimuksessa tulokset oli tiivistetty kolmen sivun mittaisiksi. Tulosten analysointi oli siis tiivistä ja pelkistettyä. Tarkemmin aineistoon pystyi perehtymään tutkimalla tuloksista koottua taulukkoa sekä kyselylomaketta. Tutkimuksessa ei kerrota, miten 150 lukijaa on poimittu postitusrekisteristä, ellei sen sitten arvioida selviävän jo yrityksen Otantatutkimus-nimestä.

3 TÄHTÄIMESSÄ ERIKOISTUNUT LUKIJA

Pääluvussa kaksi luotiin käsitys tutkimuksen taustasta. Perehdyttiin Säteilyturvakeskukseen ja tehtiin katsaus Alara-lehteen ja syihin, miksi lehti on olemassa. Perehdyttiin yhteisölehtien olemukseen sekä raapaistiin verkkolehtien kehittyvää maailmaa. Toiseksi tehtiin laaja historiallinen katsaus lukemistutkimusten perinteeseen. Lopuksi esiteltiin Alara-lehdestä tehty aiempi lukijatutkimus. Tässä luvussa on aika teroittaa kynä ja katsoa, mitä ollaan nyt tutkimassa.

Tutkimuksella on käytännönläheiset tavoitteet, halu kartoittaa lukijoiden kiinnostusta ja lehden käyttötapoja. Edellä on selvinnyt, että lehti on ammattilaislehti, jonka lukemisessa ei ole kyse viihteestä ellei kyse sitten ole tästä:

”lukeminen itsessään tarjoaa tiettyä perustyydytystä riippumatta suurestikaan siitä, mitä luettu aineisto sisältää” (Pietilä 1997, 196).

Kyse voi siis Pietilän (1997, 196) mukaan olla ihmisten tarpeesta olla yhteydessä johonkin. Jos luodaan tutkimusasetelmasta visio, voidaan mielikuvana tutkimuksen toisena elementtinä nähdä Säteilyturvakeskus ja sen julkaisu, Alara, joka sisältää laajasti erilaisia ja erityyppisiä säteilyyn liittyviä artikkeleita. Toisaalla, eri puolilla Suomea, erilaisissa työpaikoissaan ovat lehden lukijat. He ovat tavalla tai toisella työn kautta tekemisissä säteilyn kanssa. Säteilyyn liittyvä työ on monella tavalla ohjattua ja säädeltyä, joten myös lukijoilla on todennäköisesti korkea koulutustaso. He ovat opiskelleet työtään varten säteilyyn liittyviä asioita, vähintäänkin turvallisuusohjeita. Toisaalta he ovat myös omissa ammattiryhmissään tekemisissä toisten säteilyn kanssa työskentelevien ihmisten kanssa. Heillä on myös todennäköisesti tarvetta pysyä säteilyyn liittyvissä kysymyksissä ajan tasalla.

Millainen Alara-lehti on siis näille lukijoille? Miten he lehteä käyttävät, miten he lehden parissa viiptyvät ja mitkä aiheet heitä siinä kiinnostavat, miten eri aiheet kiinnostavat eri ammattiryhmissä. Miten eri juttutyypit avautuvat eri ammattiryhmille. Koska lehti tilataan juuri työpaikalle, *olennaista on lukijan, hänen ammattinsa ja lehden suhde.*

Varsinaiseksi tutkimuskysymykseksi muodostui näin se, miten lukijat hyödynsivät lehden erikoisalaa oman ammattinsa kannalta ja miten oma työ vaikutti kiinnostukseen lehden sisällöstä. Toisin sanoen, miten ammattilaisuus ja erikoislehti linkittyivät toisiinsa.

Tutkimuksessa ollaan Alara-lehden asiantuntevien lukijoiden jäljillä. Tutkimustehtävä tiivistyy siihen, miten ammattiala vaikuttaa Alara-lehden lukemiseen.

Johtoajatuksena on, että Säteilyturvakeskuksen Alara-lehden lukijat ovat omassa ammatissaan monin eri tavoin tekemisissä säteilyn kanssa, näin he ovat lehden asiantuntijalukijoita, joiden lehtisuhteeseen, kiinnostukseen ja lehden hyödyntämiseen oma ammattitausta vaikuttaa.

Oletettavaa on, että ammattiala näkyy suhteessa siihen, miten eri lehden aihealueet lukijaa kiinnostavat. Esimerkiksi terveydenhoidon toimialalla kiinnostavimpia aihepiirejä ovat todennäköisesti säteilyn käyttöön lääketieteessä ja terveydenhuollossa liittyvät aihepiirit. Lukijat oletettavasti hyödyntävät lehteä omassa työssään omalle alalleen tyypillisin tavoin. Todennäköisesti eri toimialoilla hyödynnetään eri aihepiirejä ja myös lehden käyttötottumukset mahdollisesti poikkeavat toisistaan.

Tutkimuskysymys mielessä lähdetään selvittämään palvelevatko nykyiset aihekokonaisuudet ja näin lehtien teemoittaisuus lukijoita. Profiloidaan lukija iän, sukupuolen, ammatin ja toimialan mukaan. Tutkitaan miten tarkasti lehteä luetaan ja kuinka monta henkeä on saman lehden irtonumeron lukijoina.

Samalla selvitetään, miten lukija seuraa lehden aihealueita, onko Alara ainoa tietolähde tai yksi monista. Toisaalta kysytään eri juttutyyppeiden kiinnostavuutta ja annetaan lukijan arvioida lehden eri osa-alueita. Erityisen painoarvon saavat tutkimustehtävän kannalta avoimet kysymykset, miten lukijat kertovat hyödyntävänsä lehteä omassa työssään ja miten lehteä haluttaisiin kehittää. Lisäksi kysytään, miten eri aihealueet sekä nettilehden mahdollisuus lukijaa kiinnostavat. Samalla voidaan päivittää kymmenen vuotta sitten toteutettua edellistä ja ainoaa lukijatutkimusta.

4 TEORIASTA KÄYTÄNTÖÖN

Aiemmissa luvuissa on luotu käsitys taustatekijöistä ja tehty historiallinen katsaus lukemistutkimusten perinteeseen. Edellisessä muotoiltiin tarkka tutkimuskysymys. Tässä luvussa lähdetään käytännössä Gallupin viitoittamalle tielle toteuttamaan lukemistutkimusta. Alkuun selvitetään käytännössä menetelmät, jolla tutkimusta lähdettiin toteuttamaan. Lopuksi kerrotaan, miten tuloksia analysoitiin ja pohditaan niiden validiteettia.

4.1 Lähtökuopissa surveyn kanssa

Alara-lehden lukemistutkimuksen tekemiseen valikoitui lomakkeen avulla toteutettava survey-tutkimus. Gallupin tai Obslās-menetelmän tapaan ei lukijaa nyt haastateltu tuore lehti kädessä, vaikkakin lehden viimeisin numero lähetettiin lukijalle muistin virkistämiseksi. Silti tavoitteena oli tutkia pikemmin muisti- ja mielikuvia kuin lehden eksaktia lukemista. Tutkimusperinne toi ilmi, että myös sähköisellä lomakeversiolla on pitkät perinteet. Lomakkeella tutkittavat asiat (Alastalo 2005, 150–151) muunnetaan numeroiksi, joiden avulla syntyvät taulukot, joilla asioita kuvataan ja selitetään, lähtökohtina ovat aineiston kerääminen, mittareiden laatiminen, yksiselitteisten ja ymmärrettävien vastausvaihtoehtojen laatiminen.

Tällä tutkimustavalla voitiin kartoittaa lukijoiden keskeisiä käsityksiä lehdestä. Samalla tartuttiin varsinaiseen tutkimuskysymykseen, miten lukijat hyödynsivät lehden erikoisalaa oman ammattinsa kannalta ja miten oma työ vaikutti kiinnostukseen lehden sisällöstä. Lomakkeen avulla toteutettavan tutkimuksen tuloksia voitiin taulukoida ja tehdä niistä graafisia esityksiä.

Tutkimuksen tekemisessä ja tutkimuksen operationalisoinnissa, eri vaiheiden muotoilemisessa mitattaviksi, tärkeää on tehdä eri vaiheet näkyviksi. Samastakin tutkimustehtävästä saa todennäköisesti monia erilaisia lomakkeita, jossa aihevalinta ja kysymykset ovat kuin eri maailmoista. (Alastalo 2005, 158–159.)

Survey-tutkimusmenetelmässä perustana on tarkasti standardoitu kysymys ja vastaus tutkimuksen tarjoamalla formaatilla. Yksinkertaisesti siis tutkija kysyy ja tutkittava vastaa. Informaation prosessoinnin mallissa (Ahola & al 2002, 65–69) ymmärretään, että vastaamiseen liittyy muistamis- ja arviointiprosessi sekä päätöksentekoprosessi, joiden tuloksena annetaan vastaus kysymykseen.

4.2 Tuore lehti vauhdittajana

Koska Alara ilmestyy vain neljä kertaa vuodessa, katsottiin järkeväksi tehdä tutkimus tuoreen lehden ilmestyttyä. Yhteisessä palaverissa Stellatumin toimitusjohtaja Jukka Ihanuksen ja Alara-lehden edustajien toimitussihteeri Riikka Laitinen-Sorvarin sekä viestintäpäällikkö Jarmo Lehtisen kanssa (25.9.2007) päätettiin, että tutkimus tehdään Alara-lehden numero 3/2007 ilmestyttyä. Tutkimusta tukemaan päätettiin varata lehden ylimääräisiä irtonumeroita, jotta kyseinen numero voidaan lähettää lukijoille ennen puhelinhaastattelua. Näin lukijoilla on mahdollisuus palauttaa harvoin ilmestyvä lehti tuoreena mieleen.

Ensimmäinen tutkimukseen liittyvä päätös oli se, ettei kyselyä tehdä koko lukijakunnalle. Tutkimuksessa tavoitteeksi asetettiin sadan vastaajan tavoittaminen 900 tilaajasta. Tällä otoksella tavoitetaan jo 11 prosenttia lehden tilaajista, mitä voidaan pitää hyvänä otoksena. Tutkimuksessa päädyttiin siis tilaajarekisterin pohjalta tehtävään otantatutkimukseen, missä valitut tilaajat edustavat kyselytutkimuksessa lehden kaikkia tilaajia.

Otantatutkimuksen etuna on se, että se on halvempi ja vie vähemmän aikaa ja työpanosta kokonaistutkimukseen verrattuna. Systemaattinen otanta voidaan tehdä, kun tutkittava joukko on mahdollista järjestää jonoon. Otantamenetelmä on käytännöllinen, kun on olemassa valmis luettelo. (Holopainen & Pulkkinen 2002, 27–28, 31.)

Otanta on sikäli merkittävä vaihe, että siinä tutkimus ankkuroidaan johonkin konkreettiseen ihmisryhmään. Otantaa voikin pitää tulkinnallisena vaiheena eikä vain tilastomatematiikan säätelämänä osana tutkimusprosessia. (Alastalo 2005, 288.)

Haastateltavat lukijat valittiin systemaattisella satunnaisotannalla Alaran asiakasrekisteristä. Stellatum toimitti rekisterin tutkimuskäyttöön kahdessa erässä. Tarkkaa lukijamäärää ei ollut tiedossa, kun aineisto-otanta aloitettiin, mikä aiheutti tietynlaisen ”kahden aallon” systemaattisen satunnaisotannan käytön.

Systemaattisella satunnaisotannalla tarkoitetaan tasavälistä otantaa. (Mattila M., 2008) Tässä tapauksessa aloitettiin joka kymmenennen tilaajan valinnalla. Tutkimuksessa oli käytössä lista perusjoukon havaintoyksiköistä eli tässä tapauksessa tilaajarekisteriin merkityistä lehden tilaajista. Oletus oli, että tilaajia on toista tuhatta ja tavoitteena oli siis tavoittaa sata tilaajaa. Näin lähdettiin liikkeelle siitä, että jo tällä otoksella, joka kymmenennellä tilaajalla, olisi ollut mahdollista saavuttaa tavoite eli sata tilaajaa.

Tilaajarekisterissä tilaajat olivat postinumeroinnain järjestyksessä. Ensimmäisessä vaiheessa numeroitiin tilaajarekisterin ensimmäinen osa. Ensin arvottiin yksi luku yhdestä yhdeksään, jolloin valituksi tuli numero yksi. Tilaajarekisteristä lähdettiin systemaattisella satunnaisotannalla valitsemaan joka kymmenes eli 1,11,21 ja niin edelleen. Alkuoletus oli siis tässä vaiheessa, että tilaajamäärä kokonaisuudessaan olisi reilusti toista tuhatta kappaletta. Kun tilaajarekisterin jälkimmäinen osa oli käsillä ja numeroituna, paljastui, ettei tilaajia ollutkaan yli tuhatta. Sadan vastaajan tavoiteltu määrä ei täyttyisi, vaikka jokainen lomakkeen saaja palauttaisi lomakkeen. Näin oli toteutettava vielä toinen otanta-aalto, johon alettiin ottaa edelleen aiemmin valittujen välistä joka viides tilaaja. Lähetettyjen lomakkeiden kokonaismääräksi tuli noin 160 lomaketta. Koska rekisteri oli tehty postinumerojen mukaan, saatiin tällä menetelmällä ainakin suhteellisen hyvä alueellinen kattavuus.

4.3 Kysymysten laadinta

Ennen lomakkeen laadintaa oli tutkittava viitekehys eli varmistettava selusta kirjallisuutta ja Alarasta tehtyä aiempaa tutkimusta tutkimalla. Tämän jälkeen tutkimuksen peruspilariksi muodostuu kyselylomake.

Kun lähes kaikkiin kysymyksiin annetaan valmiita vastausvaihtoehtoja, on mahdollista saada myös yhdenmukaisia vastauksia. Myös tutkimukseen vastaajan kannalta tämä on

etu, kun vastaaminen on suhteellisen ripeää. Selkeiden vastausvaihtoehtojen avulla välttyään myös virhetulkinnoilta. (Holopainen & Pulkkinen 2002, 39.)

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa lomake on mittausinstrumentti. Strukturoituihin kysymyksiin ja niiden selkeisiin vastausvaihtoehtoihin jaoteltuna esimerkiksi asteikolla neljästä kymmeneen sisältyy ajatus mittaamisesta. (Alastalo 2005, 162.)

Avoimista kysymyksistä saadut vastaukset eivät ole yhtä yksiselitteisiä. Tuloksia voi myös esittää esimerkiksi suorina lainauksina, mutta yhtä yksiselitteisiä mittareita ne eivät ole.

Kyselylomakkeen (liite 2) ja kysymysten laatimisessa tehtiin yhteistyötä tutkimuksen tilaajien kanssa. Tässä voidaan arvioida, että vaikutuksena tutkimukseen tuntuu myös tutkimusperinteessä esiin tuotu kaupallisten lukemistutkimusten traditio. Kysymysten laatimisessa saatiin osviittaa aiemmin tehdystä Alara-lehden lukijatutkimuksesta. Toisaalta *Stellatum* kustantajana oli hyvin tietoinen kaupallisten tutkimusten mahdollisuuksista. Tutkimuksessa päädyttiin käyttämään joitakin samoja kysymyksiä kuin aiemmassa tutkimuksessa. Osin kysyttiin samoista aihepiireistä, mutta kysymyksiä tarkennettiin. Kyselyssä pyrittiin pitämään myös maltti sen suhteen, ettei kysymyksiä ollut liikaa, mikä olisi voinut (Holopainen & Pulkkinen 2002, 39) vähentää annettujen vastausten laatutasoa. Avointen kysymysten määrä jätettiin kahteen, mikä myös helpotti tutkimusprosessia ja näiden vastausten käsittelyä.

Pienetkin kysymysten sanamuotojen muutokset voivat tuottaa suuria muutoksia vastausjakauksiin. (Katso myös Ahola 2007, s. 57). Kun vastaajalla on vaikeuksia tulkita kysymystä, hän käyttää päättelyssä tilanteen tarjoamia vihjeitä, kuten vastausvaihtoehtoja, aikaisempia kysymyksiä ja kyselytilannetta. Haastattelutilanne on standardoinnista huolimatta arkielämän vuorovaikutustilanne, jossa keskustelijat pyrkivät ottamaan selvää, mitä toinen tarkoittaa. Olennaiseksi nousee kysymysprosessin ymmärtäminen, kysymysten muotoilu, sekä jatkuva tiedostaminen; miksi juuri tämä asia halutaan kysyä. (Ahola & al 2002, 71–78.)

Lukijoilta päädyttiin (liite 2) kysymään lehden käyttötapoina miten tarkasti lehti luetaan ja miten kauan siihen käytetään aikaa. Tartuttiin siis tutkimusperinteeseen 1960-luvulla

tulleeseen tapaan tutkia välineiden käyttöä, jossa toisena aspektina on luokitella vastaajat eri ominaisuuksien mukaan. Kuten tutkimusperinteen osuudessa kävi ilmi, lukemisaika antaa ainakin jossain määrin tietoa myös sisältökäytöstä. Kysymykseen palataanko lehden pariin uudelleen, päädyttiin kahdesta syystä. Toisaalta haluttiin tietää luetaanko lehteä useammin kuin kerran ja toisaalta haluttiin tietää säilytetäänkö lehteä yhtä lukukertaa kauemmin. Mikäli vastaaja kertoi palaavansa lehden pariin uudelleen, hän samalla paljasti, että säilyttää lehteä vähintäänkin jonkin aikaa.

Toisaalta kartoitettiin lehden yhden irtonumeron lukijakuntaa kysymällä lukevatko samaa lehteä muut lukijat ja kuinka moni lukee. Eli etsittiin lukijamäärän estimaattia. Lukijat pääsivät arvioimaan lehden eri juttutyyppeiden kiinnostavuutta kouluarvosanoin neljästä kymmeneen. Tähän arvoasteikkoon päädyttiin, koska ajateltiin, että se on tuttu ja sisältää helposti ymmärrettäviä arvolatauksia. ”Joku voi olla nelosen tai kymppin arvoinen.” Toisaalta haluttiin käyttää samaa arvoasteikkoa kuin seuraavassa kysymyksessä, jossa arvioitiin sisältöön ja ulkoasuun liittyviä asioita. Tässä sivutaan aiemmin esiteltyjä luettavuustutkimuksia. Sisältöön ja ulkoasuun liittyvistä arvotuksista voitiin tehdä myös vertailuja aiemman tutkimuksen kanssa.

Lukijat saivat vastatakseen kaksi avointa kysymystä. Ensimmäisessä avoimessa kysymyksessä kysyttiin lukijan mielipidettä siihen, miten hän haluaisi itse kehittää lehteä. Tämä on lehden kannalta arvokasta tietoa lehden kehittämiseksi ja toisaalta tarjoaa mahdollisuuden tilaajalle ”Pandoran lippaan” avaamiseen. Jos joku asia olisi totaalisesti pielessä, tässä voisi asian ottaa esiin.

Toinen avoin kysymys oli se, mitä hyötyä tilaajalle on lehdestä omassa työssään. Tämän kysymyksen taustalla oli se seikka, että Alara-lehteä tilataan pääosin työpaikoille ja tilaaminen on kiinteästi yhteydessä tilaajan ammattiin. Lähes poikkeuksetta tilaajat ovat oman työnsä suhteen tekemisissä säteilyn kanssa, tavalla tai toisella. Tässä kysymyksessä ollaan tekemisissä lehden sisältökäytön kanssa. Toisaalta kyse on motivaatiosta tarttua lehteen ja hyödyntää sitä. Tutkimusperinteessä tähän liittyvät myös käyttösytytutkimukset.

Yhden kysymyskokonaisuuden muodostivat kysymykset, joissa selvitettiin tilaajan kiinnostusta eri aihealueisiin. Tässä tiedostettiin Miettisen (1980) esiin nostama aspekti,

että kiinnostus ei välttämättä ole yhtäpitävä lehden todellisen lukemisen kanssa. Kiinnostukseen liittyvissä kysymyksissä noudatettiin aiemman tutkimuksen luomaa kysymyksenasettelua. Aihealueet jaettiin kuitenkin vielä tarkemmin erilleen. Esimerkiksi kun aiemmin oli kysytty, miten kiinnostava aihe olivat säteilevät laitteet ja säteilevä ympäristö, nyt kysymys jaettiin kolmeen osaan ja kysyttiin erikseen, miten kiinnostava aihealue ovat 1) säteilevät laitteet, 2) radonsäteily sekä 3) ultraviolettisäteily.

Toisaalta erityisesti tutkimuksen tilaajaa kiinnosti kysymys Alara-lehden nettiversion kehittämisestä. Ensinnä lukijoilta haluttiin kysyä, seurataanko Alaran aihepiirejä jostain muualta kuten muista lehdistä tai internetistä. Näin saataisiin selville tämän aihepiirin suhteen aktiivinen netin käyttäjien määrä. Toiseksi kysyttiin suoraan, miten kiinnostuneita nettiversiosta oltaisiin ja edelleen, missä muodossa Alara-lehteä mieluiten haluttaisiin lukea 1) perinteisenä paperiversiona, 2) nettilehtenä tai 3) sekä paperi- että nettilehtenä. Tämän ohella kysyttiin, minkä tyyppistä aineistoa, kuten uutisia tai tutkimustuloksia, haluttaisiin nettilehdestä lukea.

Lukijoiden luokittelua varten kysyttiin ikää, työtehtävää ja toimialaa sekä sukupuolta. Näiden kysymysten avulla oli mahdollisuus ryhmitellä vastaajat toimialojen mukaisiin ryhmiin. Näiden tekijöiden avulla päästiin tarttumaan myös 1960-luvulta kummunneeseen tutkimusperinteeseen välineiden käytöstä.

Tutkimusta varten luotiin sähköinen lomake, joka oli toteutettu Excel-taulukkopohjalle. Tämän lomakkeen teknisessä toteutuksessa auttoi yksityishenkilönä Jouni Seulu.

4.4 Haloo, onko puhelimesa lukija

Keskeisenä menetelmänä haluttiin myös tutkimuksen tilaajan toivomuksesta käyttää puhelinhaastatteluja. Ajatuksena oli, että näin tilaajat saadaan tehokkaammin vastaamaan kyselyyn. Samalla tarjoutuu mahdollisuus niin sanotun hiljaisen tiedon keräämiseen, kun tilaajaan ollaan puhelinkontaktissa.

Koska kysymykset lähetettiin lukijoille postitse ennakkoon, tarjottiin myös mahdollisuutta lähettää täytetty lomake vastauskuoressa Säteilyturvakeskukseen. Tämä tehtiin myös siitä syystä, että itse tutkimuksen tekijänä arvioin, että kaikki ihmiset eivät mielellään käytä aikaa puhelintutkimuksiin. Puhelinsoitto saattaa tulla hankalaan ajankohtaan. Puhelinkysely saattaa ärsyttää, mutta joku haluaisi silti lehden tilaajana osallistua tutkimukseen. Kun tarjotaan mahdollisuutta paperisen lomakkeen täyttöön, sen voi tehdä juuri sellaiseen ajankohtaan kun se itselle sopii. Kustannukset postituksesta sekä puhelinkyselyistä kustansi Säteilyturvakeskus. Tärkeimmäksi tavoitteeksi nostettiin vastausten saaminen eikä vastauksen saaminen puhtaasti puhelinhaastattelun muodossa.

Kun saatekirje (liite 1) sekä kyselylomake (liite 2) olivat valmiit, postitettiin kyselyt otannalla valituille tilaajille. Muistin virkistykseksi lukijoille lähetettiin tutkimuskysymysten ja saatekirjeen ohella lehden tuorein numero.

Käytännön monistus- ja postitusurakka tehtiin Säteilyturvakeskuksessa. Kun lomakkeet oli postitettu, etsittiin puhelinnumerot tilaajille. Kun lomakkeiden lähettämisestä oli kulunut noin viikko, aloitettiin puhelinsoitot. Myös puhelinsoitot toteutettiin Säteilyturvakeskuksen tiloissa, mikä aiheutti tiettyjä ongelmia, kun tutkimuksen tekemiseksi oli matkustettava ensin parin tunnin junamatka Turusta Helsinkiin, jotta työ pääsi alkuun. Toisaalta tutkimus sai näin paremman työrauhan. Kyselyt tehtiin lokamarraskuussa 2007. Soittokierros päätettiin, kun tavoiteltu määrä eli yli sata vastaajaa oli kasassa.

4.5 Tulosten analysointi

Kun survey-tutkimusta on analysoitu, on havaittu että kysymyksiin vastataan usein eri tavoin kuin tutkijat ovat tarkoittaneet. Vastajat muuntavat mielessään kysymykset sellaisiksi, että pystyvät vastaamaan niihin. Erityisen herkkiä muunnoksille ovat arvioinnit, kuten muistelemista vaativat kysymykset. Näin on huomioitava, että muistamisen arviointi lomakearvioinnissa on aina hypoteettista. (Ahola & al 2002, 9, 46.)

Tulokset kirjattiin sähköiselle lomakkeelle puhelinsoittojen yhteydessä. Saadut kirjalliset vastaukset kirjattiin niiden saavuttua samaan taulukkoon. Sitä mukaa kun vastauksia saatiin, tehtiin merkintöjä tilaajarekisteriin siitä, ketkä olivat vastanneet. Lähes kaikille kirjeen saaneille tehtiin vähintään yksi soittoyritys.

Sähköiseltä Excel-lomakkeelta tiedot saatiin yhdistettyä taulukkoon, missä samalla toteutui tulosten ristiintaulukointi. Tulokset saatiin kaikkien 34 kysymyksen osalta yhteenvetona taulukkoon (liite 3). Tulosten taulukoinnista esimerkkinä olkoon kysymys, miten tarkasti luette Alara-lehden. Tässä vaihtoehtoina olivat 4) kokonaan tai lähes kokonaan, 3) luen muutaman jutun 2) selaan lehden 1) en lue lainkaan. Taulukkoon oli koottu vastaajien lukumäärä eri vaihtoehtojen osalta. Toiseksi voitiin nähdä vastaajien määrä eriteltynä eri vaihtoehtojen osalta sukupuolen ja iän mukaan sekä toimialojen mukaan.

Tulokset käytiin läpi eri kysymysten osalta ja koottiin tutkimustulososioon. Taulukon perusteella voitiin laskea vastausten keskiarvoja, prosenttiosuuksia sekä luoda näitä selventämään graafisia kuvioita. Vastaajat jaoteltiin ammattien mukaisesti viiteen ryhmään: terveydenhuolto, teollisuus ja energia, media, tutkimus ja opetus sekä viranomaiset. Tutkimuskysymykseen pystyttiin vastaamaan, kun lehden käyttötavoista, lukemistottumuksista, kiinnostuksen kohteista eri aihepiireihin ja ennen kaikkea avointen kysymysten osalta analysoitiin eri ammattiryhmille ominaiset piirteet.

Tuloksina saatiin 104 vastausta 900 lukijan joukosta. Otosta voi pitää hyvänä, sillä näin tavoitettiin useampi kuin joka kymmenes tilaaja. Ikäryhmässä alle 29-vuotiaat vastaajia oli vain kolme, joten esimerkiksi tämän ”nuorisoryhmän” osalta vastauksia ei voi pitää erityisen luotettavina eikä niitä tutkimuksessa olekaan yksittäisenä ryhmänä lähdetty erittelemään. Ammattiryhmittäin syntyi 14–28 vastaajan ryhmiä, joiden antamia tuloksia voi pitää ellei eksakteina niin joka tapauksessa luotettavasti suuntaa antavina.

Tulosten suhteen on pidettävä mielessä myös tutkimuksen taustaosuudessa monin tavoin esiin tullut asia siitä, miten lomaketutkimukseen vastaamisessa usein asioita tulkitaan. Esimerkiksi lukemiseen käytettyä aikaa voidaan muistamiseen ja arviointiin perustuvassa survey-tutkimuksessa kaunistella. Toisaalta tulokset ovat varmasti oikean

suuntaisia – riittävän sydämistynyt lukija ei tuohtumustaan ja mielipiteitään peittele. Sekä lehteen ja tutkimuksen tekemiseen suhtauduttiin kaikilta osin myönteisesti.

Tuloksiin on voinut vaikuttaa myös se, että lehden toimitussihteeriltä alkuolettamuksena saatu tieto lehden tilaajien määrästä oli suurempi kuin mitä oli todellinen tilaajamäärä. Näin otantaa lukijoista oli tehtävä kahdessa vaiheessa. Toiseksi soittojen osalta tutkimus päätettiin siinä tilanteessa, kun tavoite eli sata vastaajaa oli saatu täyteen. Lähes jokaiselle otantahaaviin päätyneelle soitettiin ja toisaalta lomakkeen palautusmahdollisuus tarjosi yhtäpitävän mahdollisuuden osallistua vastauksilla tutkimuksen tuloksiin. Silti jäi askarruttamaan, miten tuloksiin olisi voinut vaikuttaa se, mikäli soittoja olisi vielä jatkettu tai lomakkeiden palauttamiselle olisi asetettu tietty aikaraja.

Sähköisen lomakkeen täyttöprosessi oli omalta osaltaan haastava. Lomaketta oli vieritettävä pitkin kuvaruutua, joten on mahdollista jokin tai joitakin inhimillisiä virherastituksia on tapahtunut. Niiden osuus ei kuitenkaan ole merkittävä.

5 TUTKIMUSTULOKSET

Tässä pääjaksossa käydään läpi syksyllä 2007 toteutetun kyselytutkimuksen tulokset. Luvun eri jaksossa olevat graafiset esitykset perustuvat liitteenä (liite 3) olevaan taulukkoon tutkimustuloksista.

5.1 Miten lukijoita tavoitettiin

Lukijatutkimus toteutettiin kyselyn osalta loka-marraskuussa 2007. Lehden tilaajarekisteristä poimittiin noin 160 lehden tilaajaa. Puhelimitse tavoitettiin reilut 80 haastateltavaa, joista osa silti kertoi vastaavansa mieluummin kirjallisesti. Yhden tilaajan tavoittaminen vaati noin kuusi puhelinsoittoa eli lähes viisisataa puhelua, tarkkaa kirjanpitoa tästä ei pidetty. Puhelimessa haastatteluista tehtiin siis noin puolet eli 48 ja kirjallisia vastauksia saatiin 56 kappaletta. Puhelimessa vain yksittäiset vastaajat kieltäytyivät kokonaan vastaamasta tutkimukseen. Soittokierrosta jatkettiin siihen saakka, kun tavoite eli sata tilaajaa saatiin täyteen, minkä jälkeen saatiin vielä joitakin kirjallisia vastauksia. Kokonaisuudessaan vastauksia oli siis käytössä 104. Tutkimus siis tavoitti useamman kuin joka kymmenennen tilaajan.

Ammattien kirjo sekä toimialojen määrä osoittautui hyvin laajaksi. Tutkimuksen suurin linjanveto oli toimialojen ryhmittely. Tässä muodostuivat seuraavat ryhmät: 1) terveydenhuolto, johon liitettiin myös ympäristöterveydenhuollon ja eläinlääketieteen toimialat vastaajien terveydenhuoltoalan ammattien perusteella, 2) tutkimus ja opetus, jossa mukaan laskettiin myös kirjastoalan työntekijöitä, 3) teollisuus ja energia, johon liitettiin myös yksittäiset kaupan alan toimijat, sillä ajatuksella, että myyntitoiminta palvelee teollisuutta, 4) media sekä 5) viranomaiset, johon liitettiin turvallisuusviranomaiset, hallinto, ministeriöt ja pelastustoimen toimialat. Tässä ajatuksena oli se, että työ sisältää erityyppisiä valtion ja kuntien viranomaistoimintoja pois lukien kuitenkin terveydenhuollon ammattilaiset. Ryhmittely saattoi olla osin karkea, mutta se antoi mahdollisuuden tehdä erittelyä tilaajaryhmien kesken.

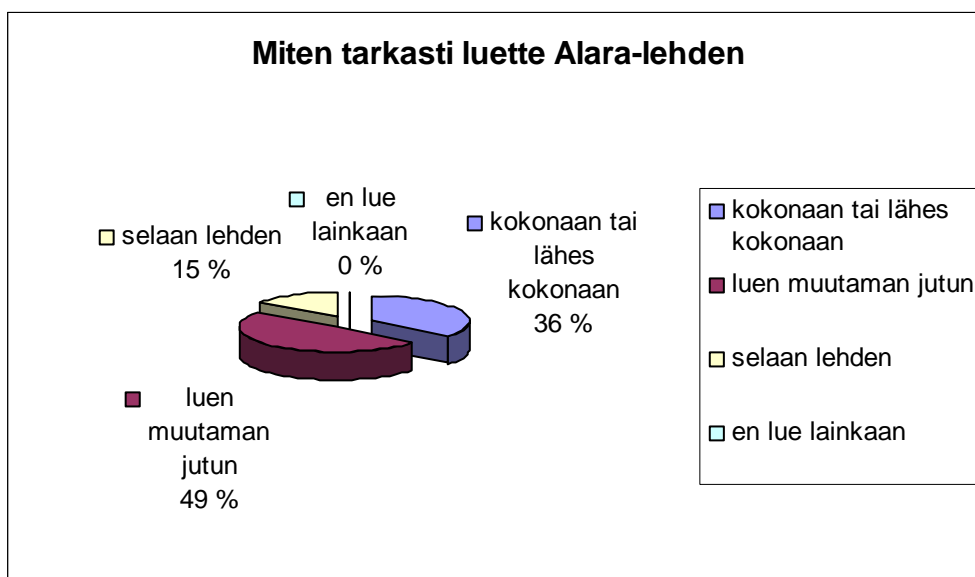
5.2 Alara-lehden lukutottumukset

Alara-lehden lukutottumuksien osalta selvitettiin, miten tarkkaan lehteä luetaan ja miten paljon lukemiseen käytetään aikaa. Lukijat saivat arvioida niin lehden sisältöä kuin ulkoasua. Tutkimuksessa pistettiin puntariin myös eri aihealueiden kiinnostavuus. Graafiset esitykset ja muut tulokset perustuvat tutkimustuloksista koottuun taulukkoon, joka on liitteenä (liite 3).

5.2.1 Kuinka lehteä luetaan

Tutkimuksen mukaan lehti luetaan nyt jopa entistä tarkemmin. Miehet ennättävät lukijoina syventyä lehteen hieman naisia paremmin. Kokonaan tai lähes kokonaan Alara-lehden lukee runsas kolmannes lukijoista, naisista 33 prosenttia, miehistä 38 prosenttia. Kaikkein tarkimmin lehtensä lukivat viranomaiset, heistä 48 prosenttia kuuluu tähän ryhmään.

Luen muutaman jutun -vaihtoehdon valitsi hieman alle puolet lukijoista (kuva 1), kun edellisessä tutkimuksessa näitä lukijoita oli yli puolet. Selaan lehden -ryhmän koko on hieman pienentynyt. Naisista tähän kuului kuitenkin 22 prosenttia, miehistä 9 prosenttia. Lehden lukijat ovat siis kautta linjan siirtyneet lukemaan lehtensä hiukan paremmin, tosin suuria eroja ei ole. Kukaan tutkimukseen osallistuneista ei sanonut jättävänsä lehteä kokonaan lukematta.

Kuva 1 Miten tarkasti lehti luetaan, lähde liite 3

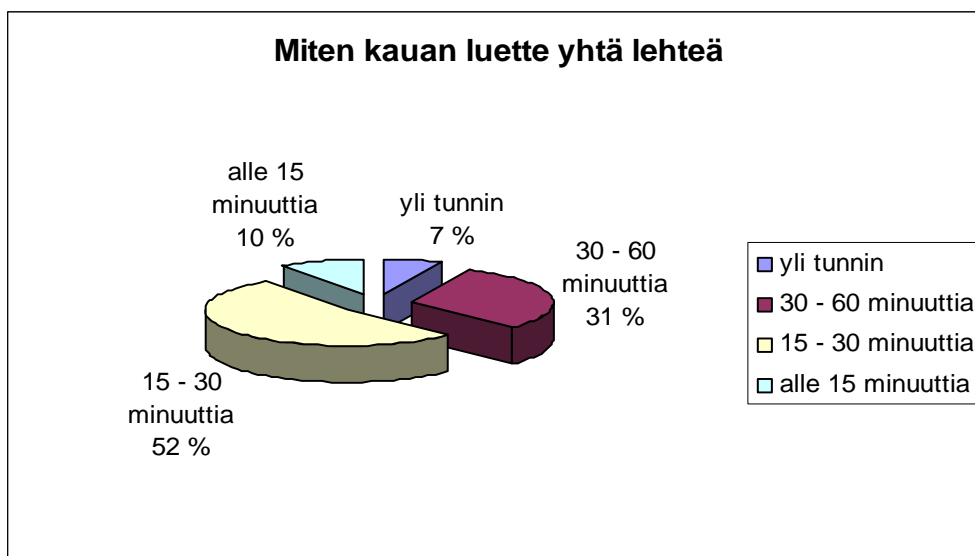
Haastattelujen yhteydessä monet lukijat pohtivat ääneen, että se, miten tarkkaan lehti luetaan, riippuu sen aiheista. Jos jutut kiinnostavat, lehti luetaan tarkemmin ja siihen käytetään enemmän aikaa.

5.2.2 Ja kuinka kauan luetaan

Kysymys siitä, miten kauan lehden parissa käytettiin aikaa, vahvistaa tuloksia siitä, miten tarkkaan lehti luetaan. Yli tunnin käyttää lehden lukuun harva, vain seitsemän prosenttia vastaajista. Naiset ja miehet ovat tässä prosentin tarkkuudella samoissa luvuissa. 30–60 minuuttia lehteen käyttää aikaa 31 prosenttia lukijoista. Tässä naiset ja miehet ovat tasalukuisina.

Vastaajista runsas puolet eli 53 prosenttia, käytti lehden lukemiseen 15–30 minuuttia. Naisista tähän ryhmään kuului 51 prosenttia, miehistä 55 prosenttia. Alle 15 minuuttia lehden parissa viipyi vajaat 10 prosenttia vastaajista. Terveystieteiden alalta tässä ryhmässä ei ollut yhtään lukijaa. Lehden parissa korkeintaan 15 minuuttia viipyviä oli eniten median toimialalla, missä 20 prosenttia kuului tähän ryhmään.

Naisista alle 15 minuuttia lehteen käytti aikaa 12 prosenttia, miehistä 7 prosenttia. Naislukijat käyttivät siis kokonaisuutena vain hieman vähemmän aikaa lehteen. Silti naislukijat huomattavasti miehiä useammin ilmoittavat kuuluvansa ryhmään, joka vain selaa lehden.

Kuva 2 Ajankäyttö lehden lukuun, lähde liite 3

5.2.3 Palataanko lehden pariin uudelleen

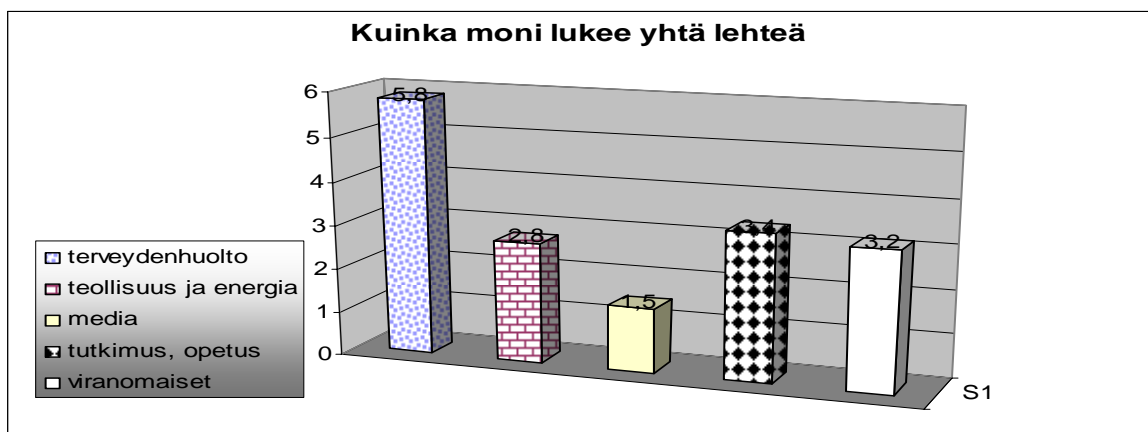
Kun kysymyksiä suunniteltiin, pohdittiin myös, pitäisikö kysyä sitä, säilyttävätkö lukijat lehden tai miten useaan kertaan he lehteä lukevat. Kysymysrunkoa haluttiin yksinkertaistaa. Päädyttiin kysymään, palaako lukija lehden pariin uudelleen. Lehti säilytetään ainakin jonkin aikaa, jotta siihen voidaan palata. Ne, jotka lukevat lehteä vain kerran, todennäköisesti myös heittävät sen pois tai säilyttämisellä ei ole merkitystä.

Lukijoista lähes 70 prosenttia kertoo palaavansa lehden pariin uudelleen. Miehet palaavat lehden pariin uudelleen hiukan naisia aktiivisemmin. Alakohtaiset erot olivat suuria. Terveystieteiden lukijoista lehden pariin palaa uudelleen peräti 86 prosenttia. Tutkimus- ja opetusalaalla lehteen tarttui uudelleen 36 prosenttia vastaajista.

5.2.4 Oma tai yhteinen lehti

Lehden tilaajista 63 prosenttia kertoi jakavansa lehtensä toisten lukijoiden kanssa. Naisista näin teki 65 prosenttia, miehistä 56. Terveystieteiden jopa 82 prosenttia jakoi lehtensä toisten lukijoiden kanssa. Media oli tässä ryhmässä poikkeus omaan suuntaansa. 73 prosenttia median toimialalla luki omaa lehteään.

Yhdellä Alara-lehden irtonumerolla oli tutkimuksen mukaan keskimäärin 3,6 lukijaa. Useaan kertaan vastauksissa toistui, että yhdellä lehdellä saattaa olla jopa 15 - 20 lukijaa. Naistilaajan lehteä luki 4,1 henkilöä, miehelle tilattua lehteä 3,1 henkilöä. Terveystieteiden lehdellä oli lukijoita eniten, keskimäärin 5,8 lukijaa irtonumeroa kohti (kuva 3). Media-alalla lehtiä luettiin eniten yksin, yhdellä lehdellä oli 1,5 lukijaa.

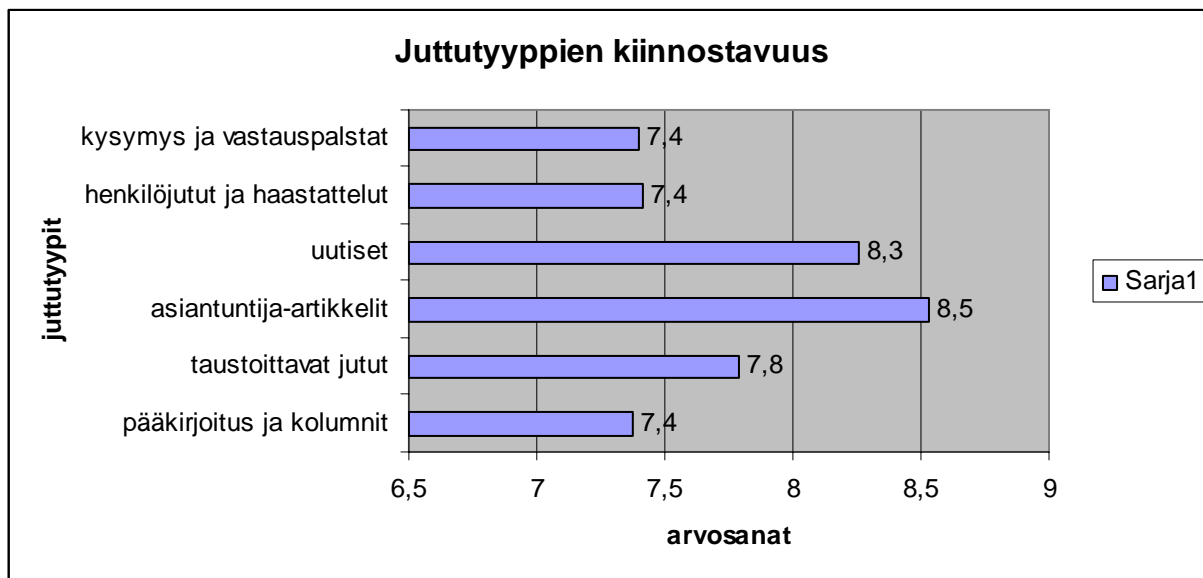
Kuva 3 Yhden irtonumeron lukijamäärä, lähde liite 3

5.3 Lukijoiden arviot Alarasta

Seuraavaksi selvitetään lukijoiden arvioita Alaralle. Ensinnä katsotaan kiinnostusta juttutyyppeihin suhteen. Toiseksi nähdään, mitä arvosanoja annetaan ulkoasun ja sisällön suhteen. Kolmanneksi käydään läpi eri juttutyyppeihin kiinnostavuutta.

5.3.1 Miten eri juttutyypit kiinnostivat

Lukijat saivat arvioida kouluarvosanoin 4-10 sitä, miten eri juttutyypit heitä lukijoina kiinnostivat eniten. Tässä kysymyksessä kouluarvosana-asteikkoon päädyttiin paristakin syystä. Ensinnä kouluarvosanoja käytettiin myös toisessa arviointitehtävässä. Kouluarvosana-asteikko on helposti mielletävissä tyyliin ”mikä on kympin arvoinen”. Tämä tehtävä osoittautui myös hieman hankalaksi, muutama vastaaja kaipasi siihen hieman lisäselitystä, mitä kysymyksellä tarkoitetaan. Ja kaksi pelkästään lomakkeen kirjallisesti täyttäneitä vastaajaa oli merkinnyt arvosanan vain parin eri juttutyypin kohdalle. Kokonaisuutena kysymys kuitenkin ymmärrettiin hyvin, kuten oli tarkoitus.

Kuva 4 Kiinnostus juttutyypeittäin, lähde liite 3

Eniten lukijoita kiinnostivat asiantuntija-artikkelit, toiseksi uutiset, kolmanneksi taustoittavat jutut (kuva 4). Tämän jälkeen tasavahvoina kiinnostukseltaan olivat pääkirjoitus ja kolumnit, henkilöjutut ja haastattelut sekä kysymys- ja vastauspalstat.

Tuloksista voi poimia, että naisia kiinnostivat enemmän henkilöjutut ja haastattelut, arvosanalla 7,7. Miesten antama arvosana oli 6,9.

Pääkirjoituksista oltiin vähiten kiinnostuneita ikäryhmässä alle 29 vuotta arvosanalla 6,3. Eniten kiinnostuneita oli opetus- ja tutkimusalalla 7,7.

Taustoittavista jutuista eniten kiinnostuneita olivat media ja alle 29-vuotiaat arvosanalla 8,3. Vähemmän kiinnostuneita olivat 50–59 -vuotiaat arvosanalla 7,1 sekä miehet, terveydenhuoltoala ja viranomaiset arvosanalla 7,2.

Asiantuntija-artikkeleista kiinnostuneimpia oltiin terveydenhuoltoalalla arvosanalla 8,9. Toinen erityisesti kiinnostunut ryhmä olivat alle 29-vuotiaat arvosanalla 8,7. (Ryhmän pienen koon vuoksi tulosta ei voi pitää juurikaan merkitseväenä.)

Uutisista kiinnostunein ryhmä oli media arvosanalla 8,7. Vähiten kiinnostuneita olivat viranomaiset 7,4.

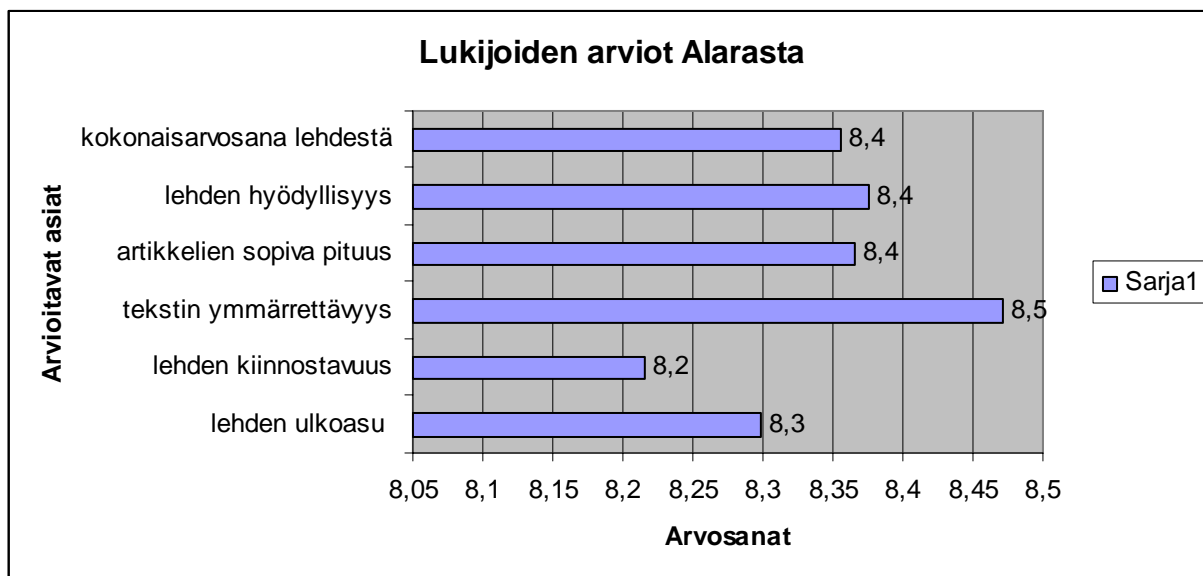
Henkilöjutut ja haastattelut arvioitiin 30–39 -vuotiaiden ja terveydenhuollon ikäryhmässä arvosanalla 7,8. Vähiten kiinnostuneita olivat viranomaiset 6,6.

Kysymys- ja vastauspalstoista kiinnostuneimpia oltiin teollisuus- ja energia-alalla arvosanalla 7,9. Vähiten ne kiinnostivat terveydenhuollossa arvosanalla 6,9.

5.3.2 Ulkoasu ja sisältö, arvostanoja Alaralle

Alara-lehden sisältöön ja ulkoasuun liittyviä asioita arvioitiin myös kouluarvosanoilla 4–10. Parhaat arvostanat lehdelle tulivat terveydenhuoltoalan ihmisiltä kautta linjan, heidän antamansa arvostanat vaihtelevat välillä 8,3–8,8. Heidän kokonaisarvosanansa lehdestä oli 8,6. Kriittisin oli media-ala, jonka antamat arvostanat olivat väliltä 7,7–8,1, kokonaisarvosana kuitenkin mukavasti 8,0.

Tutkimus- ja opetusosalalla arvostettiin erityisesti tekstien ymmärrettävyyttä 8,9. Media oli kriittisin lehden ulkoasun suhteen, arvosanalla 7,7.

Kuva 5 Lukijoiden arviot Alarasta, lähde liite 3

Parhain arvosana saatiin samoin kuin aiemmassa Otantatutkimuksen 1996 tekemässä tutkimuksessa tekstin ymmärrettävyydestä. Arvosana oli nyt noussut 8,4:stä 8,5:een (kuva 5). Toiseksi parhaiksi arvioitiin artikkelien sopiva pituus ja lehden hyödyllisyys. Artikkelien sopiva pituus oli nyt noussut 8,2:sta 8,4:ään. Lehden hyödyllisyys sai aiemmassa tutkimuksessa arvosanan 8,0, nyt se oli jopa 8,4.

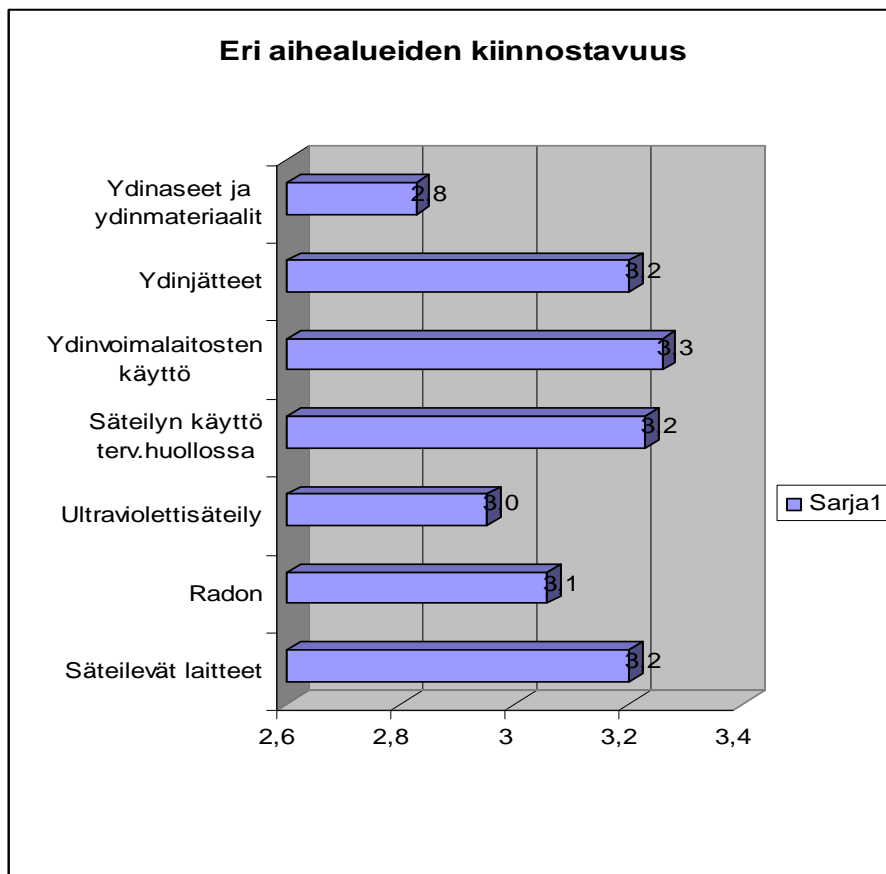
Lehden ulkoasu arvioitiin samalla arvosanalla 8,3 kuin aiemmin. Samoin oli pitänyt pintansa lehden kiinnostavuus arvosanalla 8,2. Kokonaisarvosana lehdestä oli myös kohentunut, kun edellisessä tutkimuksessa annettiin arvosanaksi 8,2 se oli nyt 8,4.

5.3.3 Eri aihealueiden kiinnostavuus

Lukijat saivat arvioida lehden eri aihealueiden kiinnostavuutta asteikolla yhdestä neljään. Vaihtoehdot olivat erittäin kiinnostava (4), melko kiinnostava (3), vain vähän kiinnostava (2) tai ei lainkaan kiinnostava (1).

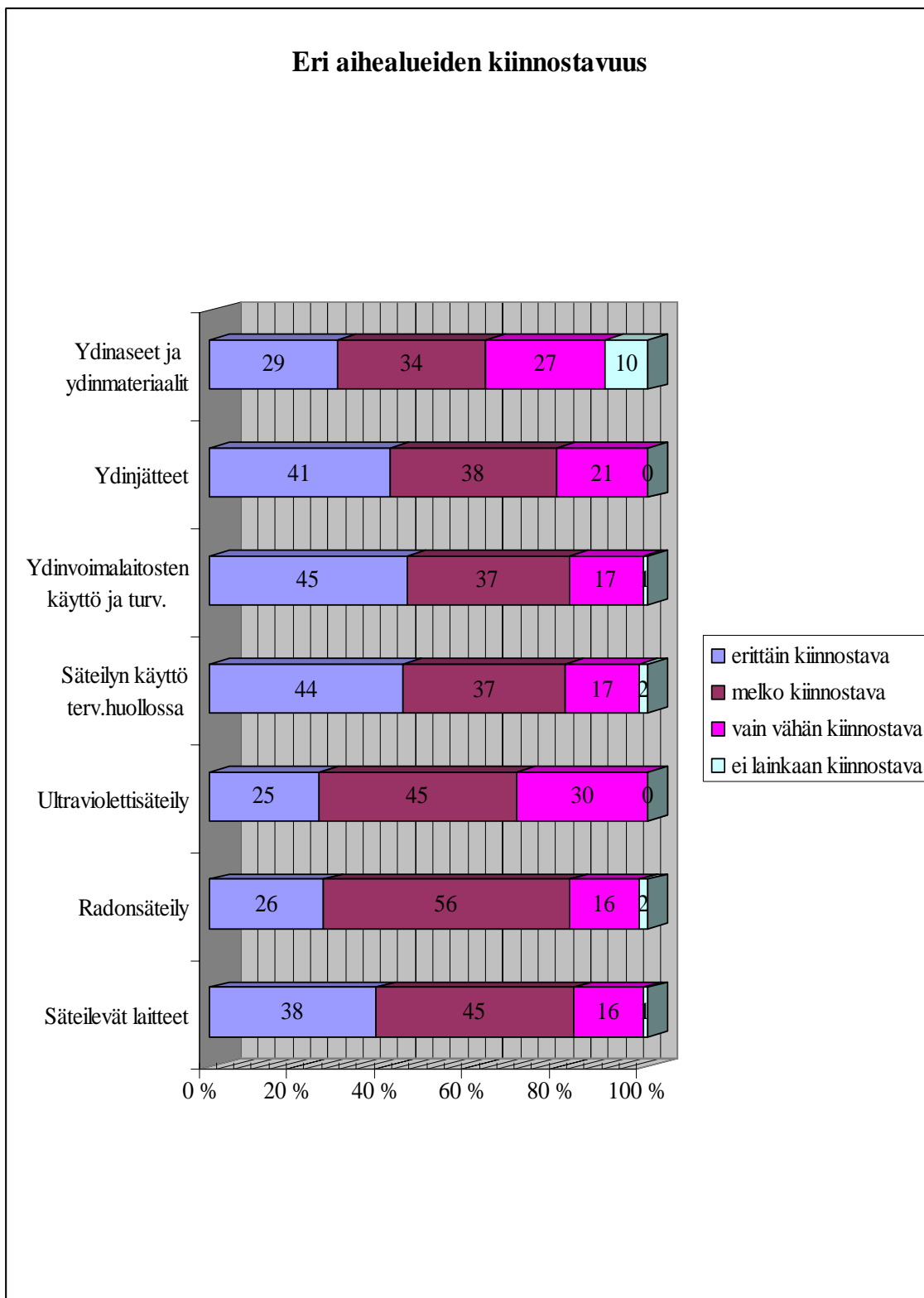
Kiinnostavimmaksi arvioitiin ydinvoimalaitosten käyttö- ja turvallisuus keskiarvolla 3,3 (kuvat 6-7). Tämän aiheen kiinnostus oli kuitenkin laskenut yhden kymmenyksen arvosta 3,4. Toiseksi eniten kiinnostivat samalla vertailuluvulla 3,2 säteilevät laitteet, säteilyn käyttö terveydenhuollossa ja lääketieteessä sekä ydinjätteet. Kiinnostus säteilyn

käyttöön terveydenhuollossa ja lääketieteessä oli noussut, aiempi luku oli 3,0. Seuraavaksi kiinnostavimpia olivat radon keskiarvolla 3,1, ultraviolettisäteily 3,0 ja vähiten kiinnostava ydinaseet ja ydinmateriaalit 2,8. Vertailuja edelliseen tutkimukseen ei voitu tehdä kaikilla aihealueilla, sillä kysymyksenasettelua muutettiin nyt niin, että esimerkiksi ydinjätteet ja ydinaseet eroteltiin eri kysymyksiin.

Kuva 6 Aihealueiden kiinnostavuus asteikolla 1-4, lähde liite 3

Vastauksista erottui, miten oma erikoisala vaikutti kiinnostukseen. Säteilyn käytöstä terveydenhuollossa ja lääketieteessä oltiin kiinnostuneimpia terveydenhuoltoalalla keskiarvolla 3,9. Ydinvoimalaitosten käyttö- ja turvallisuus -aiheesta kiinnostunein oli media 3,9, jota kiinnostivat yhtä lailla myös ydinjätteet.

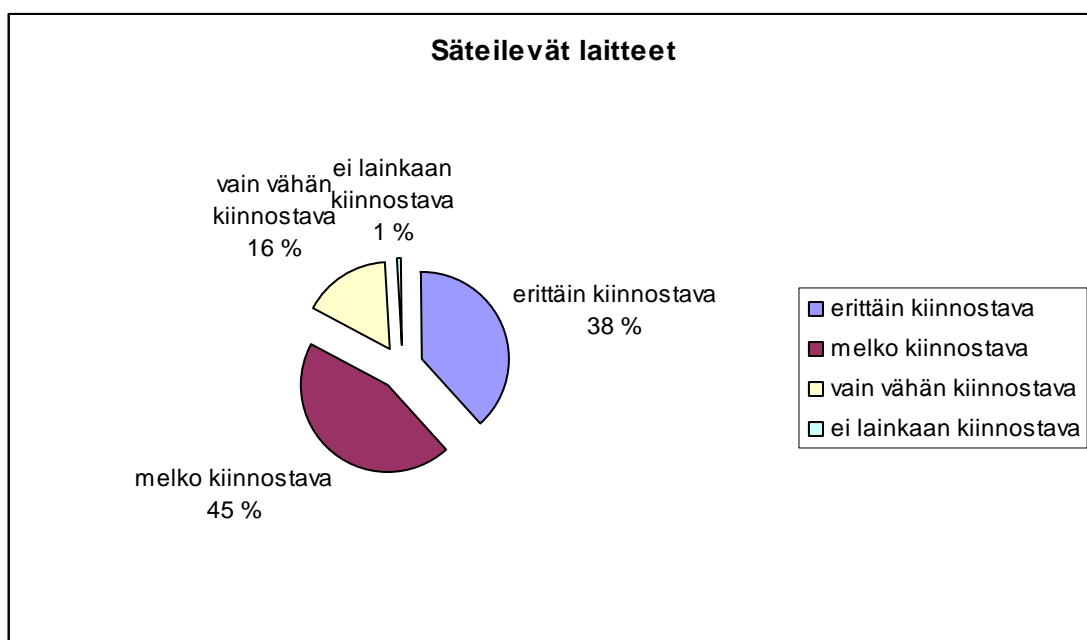

Kuva 7 Eri aihealueiden kiinnostavuus prosentteina, lähde liite 3

Säteilevät laitteet

Seuraavaksi käydään läpi aihealueet kysymysjärjestyksessä. Ensimmäisenä kysyttiin, miten kiinnostava aihealue ovat säteilevät laitteet, kuten mikroaaltouuni, matkapuhelin tai voimajohdot (kuva 8). Keskiarvoksi tuli 3,2 asteikolla 1-4 ei lainkaan kiinnostavasta erittäin kiinnostavaan.

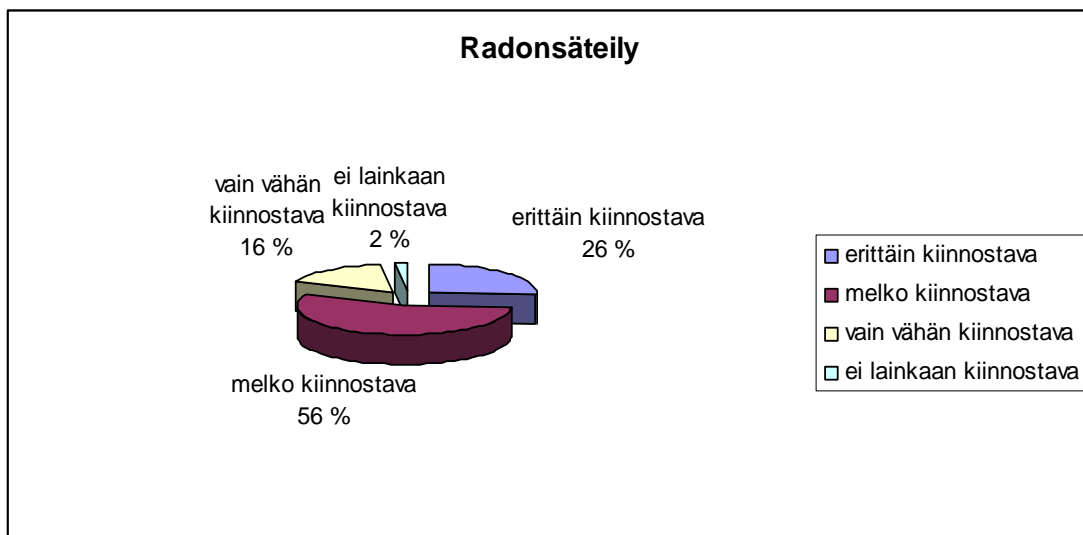
Aiheesta kiinnostuneimpia olivat teollisuus- ja energia-ala, media ja viranomaiset, heidän osaltaan keskiarvo kiinnostuksesta oli 3,3.

Kuva 8 Säteilevät laitteet, lähde liite 3

Radonsäteily

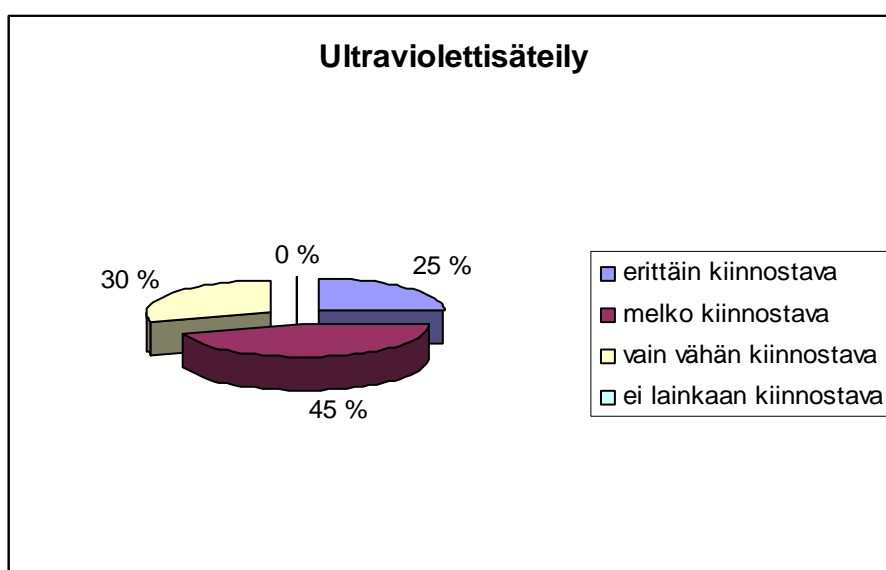
Keskimäärin kiinnostus radoniin oli 3,1. Eniten kiinnostunutta oli teollisuus ja energia-ala, 3,2 vähiten media 2,9. Vastaajista erittäin kiinnostavana aihetta piti 26 prosenttia, melko kiinnostavana 56 prosenttia, vain vähän kiinnostavana 16 prosenttia ja ei lainkaan kiinnostavana kaksi prosenttia (kuva 9)

Kuva 9 Radonsäteily, lähde liite 3

Ultraviolettisäteily

Keskimäärin kiinnostus ultraviolettisäteilyyn on 3,0. Vähiten kiinnostunutta oli media 2,8, eniten viranomaiset 3,2. Naisista jopa 78 prosenttia naisista piti ultraviolettisäteilyä melko tai erittäin kiinnostavana aiheena, arvosanalla 3,1. Miehistä vastaavasti erittäin tai melko kiinnostavana aihetta piti 64 prosenttia, keskiarvo 2,8. Kukaan ei ollut ultraviolettisäteilyn suhteen välinpitämätön. Yksikään vastaajista ei sanonut pitävänsä tätä aihetta ei lainkaan kiinnostavana. Erittäin kiinnostavana (kuva 10) aihetta piti 25 prosenttia ja melko kiinnostavana 45 prosenttia, vain vähän kiinnostavana 30 prosenttia.

Kuva 10 Ultraviolettisäteily, lähde liite 3

Säteilyn käyttö lääketieteessä ja terveydenhuollossa

Kiinnostus säteilyn käyttöön terveydenhuollossa ja lääketieteessä oli keskimäärin 3,2. Naisvastaajista 90 prosenttia piti tätä aihetta erittäin tai melko kiinnostavana, arvosanalla 3,5. Miehistä 73 prosenttia piti aihetta erittäin tai melko kiinnostavana. Keskiarvo on 3,0. Eniten aihepiiri kiinnosti terveydenhuoltoalaa, keskiarvolla 3,9 ja vähiten aihepiiristä oli kiinnostunut media 2,9. Erittäin kiinnostavana (kuva 11) aihepiiriä piti 44 prosenttia vastaajista, melko kiinnostavana 37 prosenttia, vain vähän kiinnostavana 17 prosenttia ja ei lainkaan kiinnostavana kaksi prosenttia.

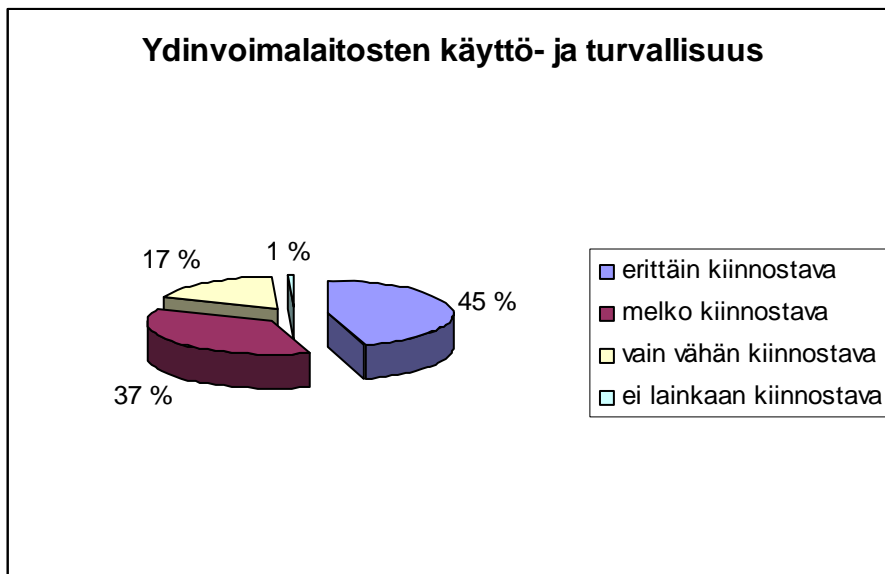

Kuva 11 Säteilyn käyttö lääketieteessä, lähde liite 3

Ydinvoimalaitosten käyttö ja turvallisuus

Tämä aihealue osoittautui kaikkein kiinnostavimmaksi keskiarvolla 3,3. Erityisesti aihe kiinnosti mieslukijoita keskiarvolla 3,4 naislukijoiden kiinnostus oli keskimäärin 3,1. Toimialoittain tarkasteltuna eniten aiheesta oli kiinnostunut media 3,9, toiseksi viranomaiset 3,5, teollisuus ja energia 3,4 tutkimus ja opetus 3,1 ja hännänhuippuna terveydenhuoltoala keskiarvolla 2,9.

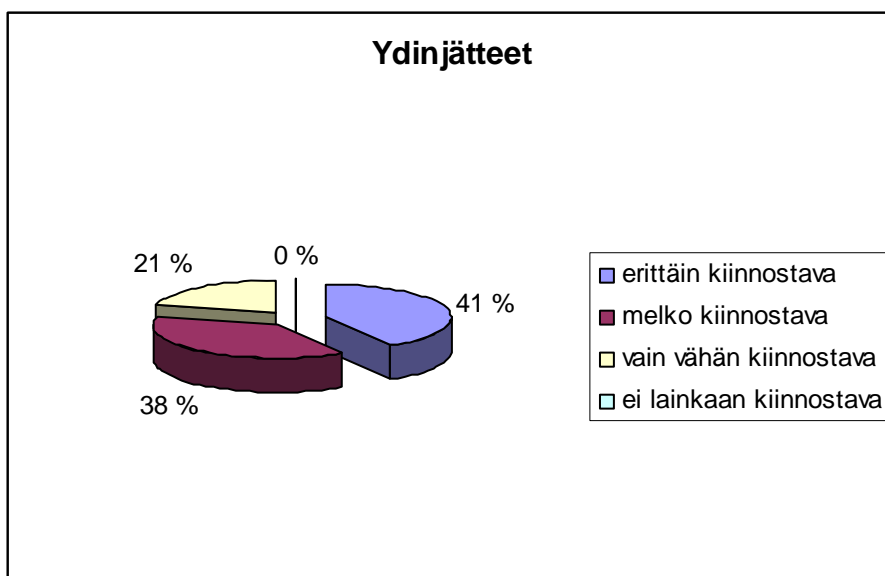
Erittäin kiinnostavaksi aihealueen (kuva 12) arvioi 45 prosenttia, melko kiinnostavaksi 37 prosenttia, vain vähän kiinnostavaksi 17 prosenttia ja ei lainkaan kiinnostavaksi 1 prosentti vastaajista.

Kuva 12 Ydinvoimalaitosten käyttö ja turvallisuus, lähde Liite 3

Ydinjätteet

Ydinjätteisiin kiinnostus oli keskimäärin 3,2. Liikutaan siis erittäin kiinnostavan alueella. Naiset ja miehet olivat aihepiiristä täsmälleen yhtä kiinnostuneita arvosanalla 3,2. Aiheesta kiinnostunein oli ehdottomasti media 3,9 sitten viranomaiset 3,3, tutkimus- ja opetus 3,3, teollisuus ja energia 3,1 sekä terveydenhuolto 2,8. Ydinjätteitä (kuva 13) piti erittäin kiinnostavana 41 prosenttia, melko kiinnostavana 38 prosenttia ja vain vähän kiinnostavana 21 prosenttia.

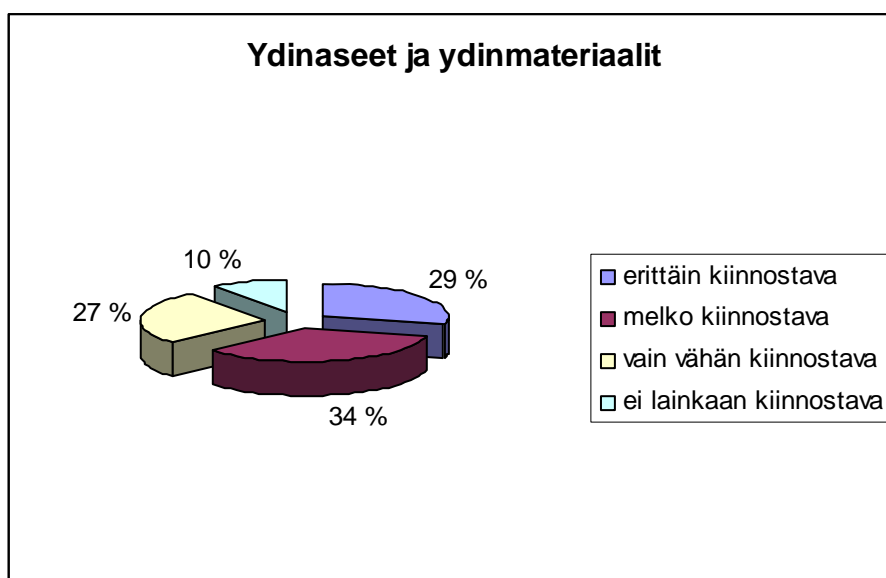

Kuva 13 Ydinjätteet, lähde liite 3

Ydinaseet ja ydinmateriaalit

Kiinnostus ydinaseisiin ja ydinmateriaaleihin oli kaikkein laimeinta. Keskiarvo oli 2,8. Miehet olivat hieman kiinnostuneempia 3,0 kuin naiset 2,7. Toimialoittain kiinnostuneinta oli media 3,3 sekä teollisuus ja energia 3,3, viranomaiset 3,1, tutkimus ja opetus 2,9 sekä terveydenhuolto 2,4.

Erittäin kiinnostuneita (kuva 14) aiheesta oli 29 prosenttia vastaajista, melko kiinnostavana aihetta pitää 35 prosenttia, vain vähän kiinnostavana 27 prosenttia sekä ei lainkaan kiinnostavana 9 prosenttia.

Kuva 14 Ydinaseet ja ydinmateriaalit, lähde liite 3

5.4 Lehden kehittäminen

Tutkimuksessa esitettiin kaksi avointa kysymystä, jotka ovat tärkeitä tutkimusongelman kannalta, kun selvitetään lukijan ammatin ja ammattilaisuuden suhdetta lehden lukemiseen. Ensinnä kysyttiin ajatuksia lehden kehittämisestä, toiseksi miten lehteä hyödynnetään omassa työssä.

5.4.1 Lukijoiden ideapankki

Lukijoille esitettiin kaksi avointa kysymystä, joista toinen oli, miten lehteä tulisi kehittää. Monet eivät halunneet vastata kysymykseen lainkaan. Puhelinkyselyssä vastaus oli usein, että ”en osaa sanoa tähän mitään nyt yhtäkkiä.” Tämä siis siitä huolimatta, että kyselystä oli saatu tietoa ennakkoon ja kysymyksiin oli ollut mahdollisuus perehtyä aiemmin. Silti puhelimesta haastatelluilta saatiin tämän kysymyksen osalta enemmän vastauksia kuin pelkästään kirjeitse vastanneiden kohdalla.

Vastauksissa nousi esiin vahvasti lukijoiden oma ammatillinen kiinnostus. Juttuja toivottiin asioista, jotka liittyivät omaan työhön tai tehtäviin.

”Lääketieteen puolella säteilyn käyttö lääketieteessä ja terveydenhuollossa kiinnostaa, substanssiasiaa radonista ja ydinvoimasta, asiallista tietoa asiantuntijoilta ajankohtaisia asioita, jotka puhuttavat ihmisiä”
(röntgenosastonhoitaja)

”Vinkkejä, hyviä toimintatapoja” (röntgenosastonhoitaja)

”Kunta-alaan liittyviä juttuja, varautumiseen ja valmiuteen”
(pelastusviranomainen)

”Omaan alaan liittyviä läheltä piti tapauksia” (kunnossapitoinsinööri)

”Esim. 64-leike TT-laitteiston annokset ynnä muu digiteknikka”
(röntgenhoitaja)

Kehitysideoiden välillä löytyi myös hauska ristiriitaisuuksia.

”Tavallisia ihmisiä koskettavia juttuja, joihin moni voisi tarttua”
(röntgenhoitaja)

”Tietoa Kuolan alueelta, asiantuntija-artikkeleita lisää” (laboratoriojohtaja)

”Ehkä joskus voisivat jotkut jutut olla spesifisempiä, mennä johonkin asiaan tarkemmin ja penkoa sisältöä” (tutkija)

”Jutut saisivat olla pitempiäkin” (ympäristöterveyspäällikkö)

”Lyhyempiä juttuja, taitto, joka tukee silmäilyä, nykyinen teemoittainen toimii, jatkakaa sitä” (tiedotuspäällikkö)

”Älkää vain pelkästään nettiin laittako, meillä on siitä huonoja kokemuksia” (tutkimusneuvos)

”Nettiversio olisi parempi.” (toimittaja/uutistuottaja)

”Lehteä voisi kehittää tietyllä kriittisyydellä, ulkopuolisen kritiikin tuomisella esiin ja omien asiantuntijoiden avulla. Viranomaislehden ongelmana on se, että ”pelastetaan jo etukäteen”, tuodaan esiin, ettei ole mitään vaaraa ja näin aliarvioidaan lukijaa” (päätoimittaja)

”Lehti onko se jonkun äänenkannattaja, riippumaton jollakin tavalla, voisiko se ottaa osaa kansalaiseskusteluun olla ikään kuin linkkinä hallinnosta kansalaisiin. Lehti ei saisi olla erillinen saareke. STUK on valtion laitos, mutta ettei se ikään kuin olisi ydinvoiman puolesta.” (uutistuottaja)

Kaikki ideat eivät myöskään vaadi paljon tilaa:

”Pikku-uutisia” (toimittaja)

5.4.2 Lehden käyttö omassa työssä

Toisena avoimena kysymyksenä kysyttiin, miten vastaaja käyttää lehteä omassa työssään. Koska Säteilyturvakeskus ja Stellatum olivat erityisen kiinnostuneita siitä, miten media hyötyy lehdestä, median ja viestinnän ammattilaisten vastaukset erotettiin omaksi ryhmäkseen.

Monelle lehti tarjosi syventävää tietoa tai yleistietoa säteilystä, joka on tärkeää myös oman työn kannalta. Osa on voinut käyttää lehteä myös oman työnsä kehittämisessä.

”Siitä saa ajankohtaista tietoa ja tietoa siitä, mihin ollaan menossa. Jos ylilääkäri lukee, niin jos on artikkeleja, jotka koskevat kuvantamista, niin niitä pohditaan osastokokouksessa ja mietitään niiden vaikutusta meidän työhön.” (röntgenhoitaja)

”Mitä röntgenrintamalla tapahtuu, jotakin asioita on tullut laitettua laatukäsikirjaankin sen perusteella” (röntgenhoitaja)

”Lehdestä on totta kai hyötyä omassa työssä, kun tehtävänä on väestölle tiedottaminen kriisitilanteiden toiminta” (palomestari)

”Säteilyasiat aina kiinnostavia, omassa työssä valvontatehtävissä on hyötyä” (työsuojelupäällikkö)

”Varmentavaa tietoa” (asiantuntija, ministeriö)

”Lehti pitää ajan tasalla säteily- ja ydinturvallisuuteen liittyvissä asioissa” (virkamies, ministeriö)

”Oman alan jutut ovat ehkä liian yleisellä tasolla. Lehdestä saa kuitenkin kokonaiskuvaa muista asioista” (tutkija)

”Kirjastonhoitajana voin palvella asiakkaitani hyvin” (kirjastonhoitaja)

”Säteilystä vastaavan johtajan ajan tasalla pito” (EHS-päällikkö)

”Ylläpitää tietoutta radioaktiivisten aineiden käytöstä, säteilystä ja säteilyn riskeistä” (tutkija)

”Lainsäädännön seuranta, turvallisuustietous” (asiantuntija)

”Lisää tietoa ja tuo turvallisuutta asiakaskontakteihin” (myyntipäällikkö)

”Otan aiheita luentoihin, annan viitteitä” (pelastustarkastaja)

Toimittajat/tiedottajat

”Juttuideoita, Kaakonkulmalla kiinnostaa kaikki ydinvoimaan liittyvä sekä radon, joka on alueella todella yleistä” (toimittaja/uutistuottaja)

”Saan lehdestä uskottavaa taustatietoa juttuja varten. Kaikenlaista tietoa on, mutta tämä on uskottavaa” (päätoimittaja)

”Asiaintuntijatiedot auttavat säteilyasioiden ymmärrystä” (tiedotuspäällikkö)

”Auttaa pysymään ajan tasalla – mutta voisi auttaa paremminkin. Lehti on hävyttömän kallis, mutta onneksi saan vapaakappaleen!” (uutistuottaja)

5.5 Alara paperilla vai netissä

Tutkimuksessa haluttiin selvittää, miten Alaran lukijat hyödyntävät nettiä ja kiinnostaisivatko Alara-lehden nettiversio lukijoita. Tähän perehdyttiin kolmen kysymyksen kautta. Miten aihepiirejä nyt seurataan eli onko netti jo tällä hetkellä yksi väline seurata alaa. Toiseksi kysyttiin, miten nettiversio lukijaa kiinnostaa. Kysymystä täsmennettiin vielä, että jos valittavana olisi pelkkä paperilehti, pelkkä nettilehti tai molemmat yhdessä, mikä näistä olisi lukijan mielestä paras ratkaisu. Neljänneksi kysyttiin vielä, mitkä aihepiirit lukijaa nettilehdessä houkuttelisivat.

5.5.1 Alara-lehden aihepiirien seuraaminen muualta

Lukijoista 16 prosenttia seurasi säteilyturvallisuusalaa ainoastaan Alara-lehdestä. Muista lehdistä aihepiirejä seurasi 38 prosenttia lukijoista, alan kirjallisuutta ilmoitti

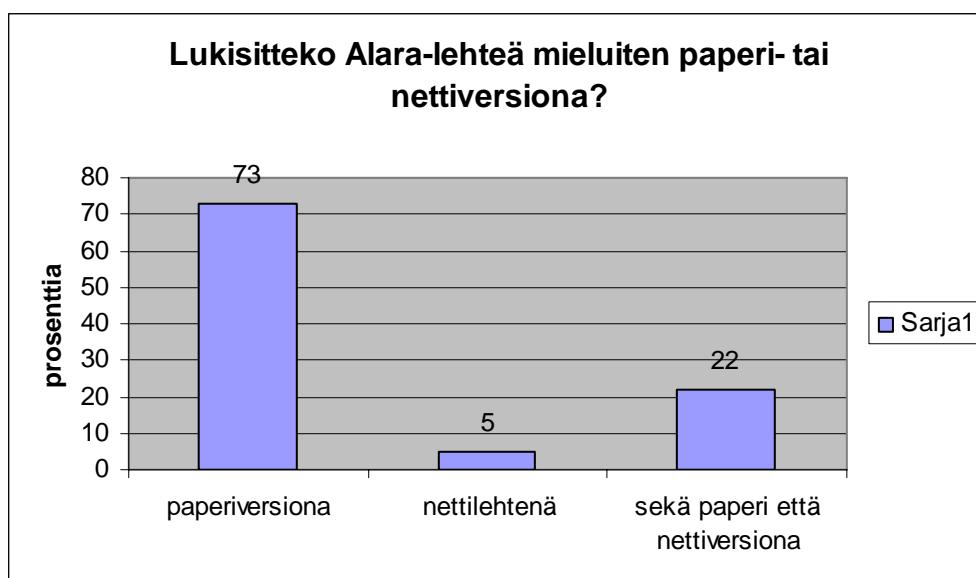
lukevansa 31 prosenttia lukijoista ja internetistä alaa seurasi 61 prosenttia lukijoista. Kaikista aktiivisimmin netissä liikkuvat terveydenhuoltoalan ihmiset. Heistä 72 prosenttia seurasi alaa internetistä.

Muina lehtinä, mistä alaa seurattiin, nousivat esiin Radiografia-lehti, Ruotsin säteilyturvaviranomaisten nettilehti, Radiation & Research, Nuclear week, ATS Atomiteknillisen seuran lehti, Ytimekäs lehti, Pelastustieto, Tähdet ja avaruus, Helsingin Sanomat, Suomen Kuvalehti ja Kaleva. Näiden ohella mainittiin tarkemmin erittelemättä tiedelehdet ja artikkelit, ammatti- ja asiakaslehdet sekä erilaiset sanoma- ja tiedelehdet sekä STUK:n nettisivut.

5.5.2 Kiinnostaako nettiversio lukijaa

Kiinnostus Alaran nettiversioon oli suhteellisen laimeaa. Keskimääräinen luku oli 2,1 asteikolla 1-4 ei lainkaan kiinnostuneesta erittäin kiinnostuneeseen. Melko tai erittäin kiinnostuneita lukijoita oli 28 prosenttia, vain vähän tai ei lainkaan kiinnostuneita 72 prosenttia. Naisten kiinnostus oli 1,9, miesten 2,25

Luvut aloittain olivat seuraavat: terveydenhuoltoala 2,1, teollisuus ja energia 1,8, media 2,3, tutkimus ja opetus 2,2 sekä viranomaiset 2,2. Erittäin kiinnostuneita nettiversiosta oli vain yhdeksän prosenttia vastaajista, melko kiinnostuneita 19 prosenttia, vain vähän kiinnostuneita 45 prosenttia ja ei lainkaan kiinnostuneita 27 prosenttia.

Kuva 15 Alara paperilla vai netissä, lähde liite 3

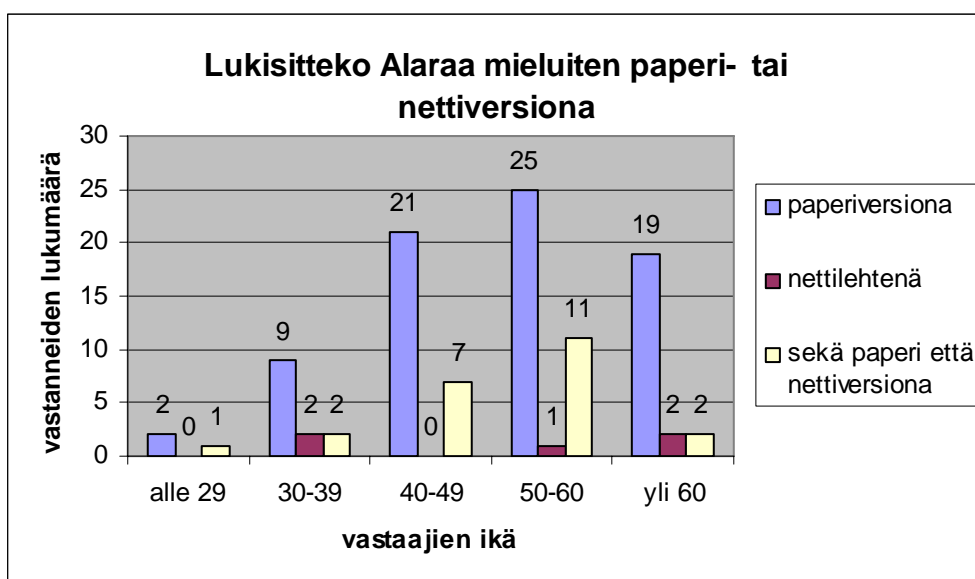
5.5.3 Paperilehden murskavoitto

Kun kysyttiin, kiinnostaako lukijaa lukea Alaraa paperi-, netti- tai molempina versiona, paperilehti sai murskavoiton (kuva 15). Paperiversio oli tutkimuksen mukaan tilaajille ehdottomasti suosituin tapa lukea Alara-lehteä.

On silti huomattava, että tulos ei välttämättä vastaa kysymykseen, olisiko lukijoita nykyistä enemmän, jos olisi mahdollisuus lukea lehti myös netistä. Monille Alara erikoislehtenä ei ole tuttu, mutta STUK:n nettisivuilla vieraillessaan he saattaisivat silti päätyä nettilehden lukijoiksi.

Nykyisistä lukijoista 73 prosenttia valitsee ensisijaisesti paperilehden. Pelkän nettilehden kannattajia oli vain viisi prosenttia ja sekä netti- että paperilehden valitsi 22 prosenttia vastaajista.

Kysymys netti tai paperiversiosta ei ollut välttämättä ikäkysymys (kuva 16). Kun lukijat jaettiin karkeasti kahteen ryhmään yli tai alle 50-vuotiaat. Alle 50-vuotiaisiin saatiin näin 44 lukijaa, yli 50-vuotiaisiin 60 lehden tilaajaa. Nuoremmassa ryhmässä 72 prosenttia on paperiversion kannalla, iäkkäämmistä 73 prosenttia. Nettilehden kannattajia oli molemmissa ryhmissä viisi prosenttia. Sekä netti- että paperiversion kannattajia oli nuorempien joukossa 23 prosenttia, vanhempien joukossa 22 prosenttia.

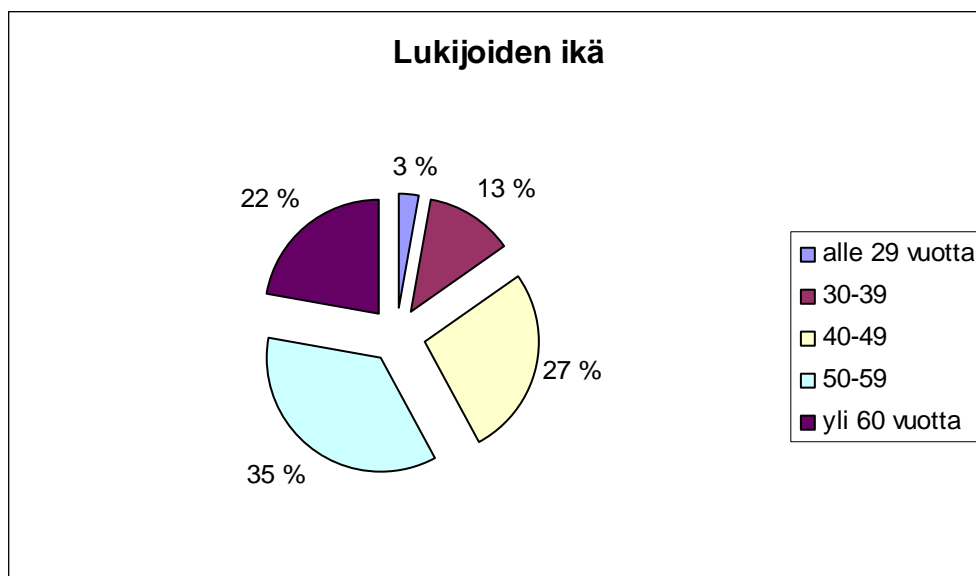
Kuva 16 Lukisitteko Alaraa mieluiten paperi- tai nettiversiona, ikäryhmittäin, lähde liite 3

5.5.4 Mitä haluttaisiin lukea Alaran nettiversiosta

Lukijoita pyydettiin vastaamaan siihen, mitä he mieluiten lukisivat Alaran nettiversiosta, mikäli sellainen olisi. Vaihtoehtoja sai valita kolme. Suosituimmaksi nousivat uutiset (65 vastaajaa), tiedot tutkimuksista (58 vastaajaa), oman alan artikkelit (55 vastaajaa), syventävää tietoa Alarassa julkaistuista artikkeleista (49 vastaajaa) vastauspalstaa lukijoiden kysymyksiin (23), mielipiteitä (12). Esiin nousi myös, että nettilehdessä kiinnostaisi arkisto lehden vanhoista jutuista tai ajankohtaiset kommentit uutistapahtumiin.

Osa lukijoista ei halunnut tai suostunut vastaamaan kysymykseen lainkaan, koska he halusivat ottaa selkeästi kantaa vain paperilehden puolesta.

5.6 Lukijaprofiili

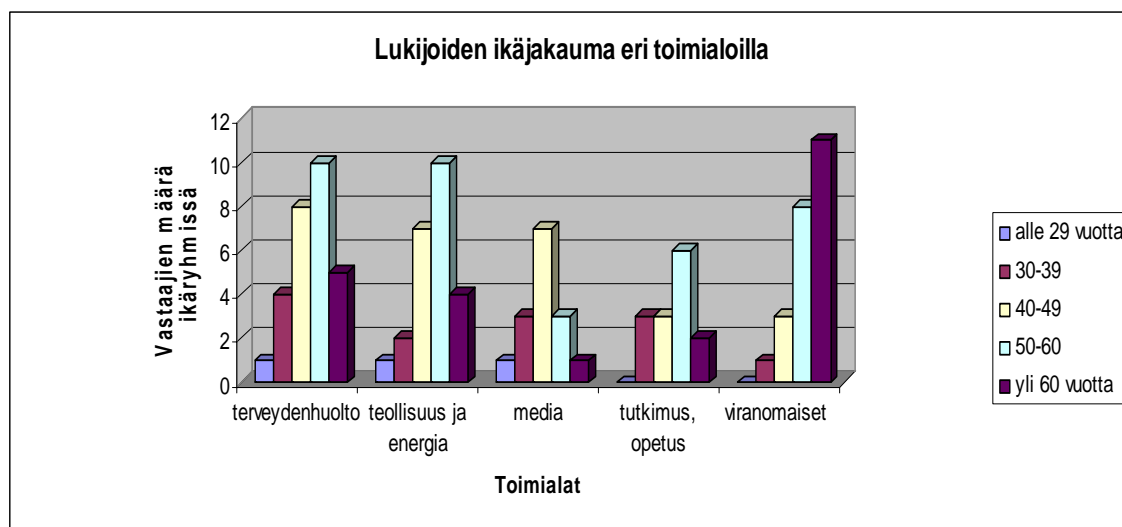
Kuva 17 Lukijoiden ikäjakauma, lähde liite 3

Periaatteessa voidaan sanoa, että keskimääräinen Alaran lukija on 51-vuotias mies terveydenhuoltoalalta. Edellisessä tutkimuksessa, vuonna 1996, vastaajista vajaat kolmannes oli naisia, 70 prosenttia miehiä. Ajan mittaan lukijaprofiili siis on muuttunut, nyt vastaajista 47 prosenttia oli naisia, 53 prosenttia miehiä.

Edellisen tutkimuksen yhteydessä vastaajista neljännes oli alle 40-vuotiaita. Nyt tässä ryhmässä oli vain 15 prosenttia vastaajista. Ryhmä 40–49 vuotta oli pysynyt lähes ennallaan, vajaa kolmannes vastaajista kuului yhä tähän ryhmään. Yli 50-vuotiaita oli edellisellä kerralla 45 prosenttia, nyt heitä oli noin 58 prosenttia lukijoista.

Tutkimukseen osallistuneista lukijoista kolme prosenttia oli alle 29-vuotiaita, 13 prosenttia kuuluu ikäryhmään 30–39-vuotiaat, 27 prosenttia ryhmään 40–49-vuotiaat, 35 prosenttia ryhmään 50–59-vuotiaat ja yli 60-vuotiaisiin lukijoihin 22 prosenttia (kuvat 17 - 18).

Kyselyyn vastanneista 55 oli miehiä, 49 naisia. Tämän osalta voi huomauttaa, että 10 vuotta sitten tehtyyn tutkimukseen nähden lukijakunta oli huomattavasti naisistunut. Mieslukijan keski-ikä oli 53 vuotta, naisen 48 vuotta.

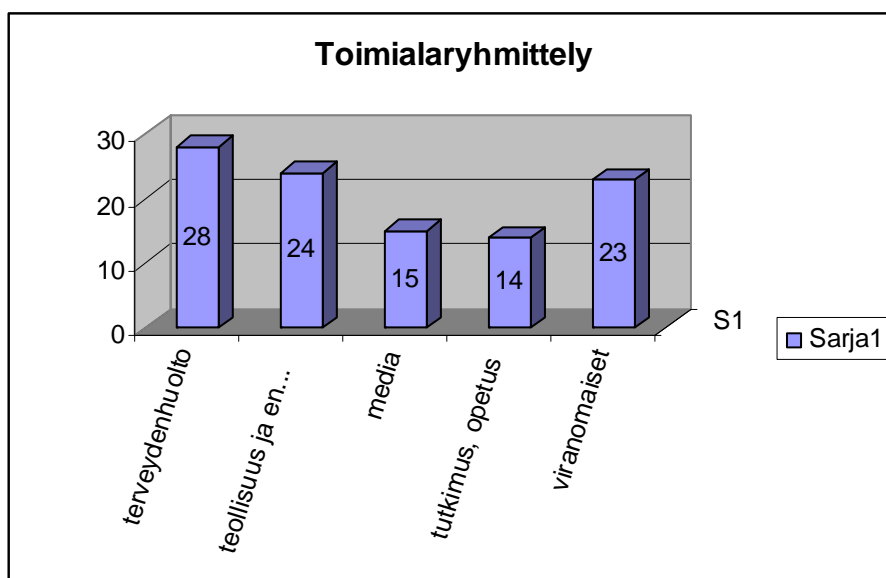

Kuva 18 Lukijoiden ikäjakauma eri toimialoilla, lähde liite 3

Kysymyksenasettelussa ammatin tai työtehtävän kysyminen ei ehkä ollut viisain mahdollinen määrittelymahdollisuus. Sen sijaan, että olisi voitu ryhmitellä tilaajat työtehtävän vaativuuden mukaisiin ryhmiin, saatiin erittäin laaja-alainen käsitys mutta hankalasti tilastoitava lista tilaajien ammateista, joista vain osa on jollakin tavalla niputettu yhteen. Tavalla tai toisella kaikki heistä kuitenkin ovat hyvinkin pitkälti säteilyn kanssa tekemisissä työssään.

Toisaalta ammattien kirjo antaa hyvän kuvan siitä, keitä kaikkia on lehden lukijoina ja alan ammattilaisina. Suurimmat ammattiryhmät ovat röntgenosastonhoitaja (6) vastaajaa, röntgenhoitajat (13), media-ammattilaiset laajasti (15), pelastusalan ammattihenkilöstöön kuuluvat (5).

Ilmoitettujen toimialojen suhteen tutkimuksen tekijä käytti suhteellisen raakaa kättä ja jaotteli vastaajat viiteen eri ryhmään (kuva 19). Näin saatiin hieman isompia ryhmiä vertailuja varten. Esimerkiksi viranomaisryhmään kuuluvat niin ministeriöiden ihmiset, hallintoviranomaiset kuin pelastustoimen työntekijät. Tämä ryhmittely oli välttämätön tehdä, jotta saataisiin esiin hieman kokonaisvaltaisempi kuva asioista.

Kuva 19 Vastaajien lukumäärä eri toimialoilla, henkilöä, lähde liite 3

6 ASIANTUNTIJALUKIJAT

Tutkimuksen päätarkoitus oli ottaa selvää lukijoiden ammatin suhteesta lukemiseen. Tätä silmällä pitäen on erotettu tutkimuksen tuloksia ammattiryhmittäin omana lukunaan.

6.1 Terveysthuollon toimiala

Terveysthuollon toimialalla lehti luettiin keskimääräistä tarkemmin. Kokonaan tai lähes kokonaan lehden luki noin 39 prosenttia alan lukijoista, kun luku keskimäärin oli 36 prosenttia.

Lehteen käytettiin myös keskimääräistä enemmän aikaa. Yli tunnin tai 30 - 60 minuuttia lehteen käytti lähes 54 prosenttia terveysthuoltoalan lukijoista, kun kaikista vastaajista tähän ryhmään kuului 38 prosenttia. Yksikään terveysthuoltoalan vastaajista ei kertonut lukevansa lehteä alle 15 minuutissa, lehteen syvennyttiin tarkemmin.

Lehteen palasi uudelleen 86 prosenttia alan lukijoista. Joistakin suullisista vastauksista kävi ilmi, että lehteen joudutaan myös pakollisesti palaamaan uudelleen – kun työtehtävät eivät anna aikaa keskittyä lehdenlukuun pitkää aikaa yhtäjaksoisesti.

Terveysthuoltoalalla lehti oli muita aloja useammin yhteisessä käytössä. Samaa lehteä toisten kanssa luki yli 82 prosenttia lukijoista. Keskimäärin terveysthuoltoalan lehdellä oli lukijoita 5,8 kappaletta.

Näistä luvuista oli mahdollisuus tehdä teoreettinen laskelma, jossa terveysthuoltoalan vastaajat siis laskennallisesti edustavat 162 lehden lukijaa. Kun yhdellä lehdellä keskimäärin laskettiin olevan 3,6 lukijaa eli 104 lukijan aineistosta muodostuu laskennallisesti 374 lukijaa, terveysthuoltoalalle tulisi näistä 162. Terveysthuollon painopisteeksi voisi siis laskea 43 prosenttia lukijoista – kun heitä vastaajista on 27 prosenttia.

Terveydenhuoltoalalla kiinnostavimpana juttutyyppeinä pidetään asiantuntija-artikkeleita, jotka saivat arvosanan 8,9, kun keskiarvo on 8,5. Seuraavaksi eniten lukijoita kiinnostivat uutiset arvosanalla 8,4, kun keskiarvo oli 8,3.

Seuraavaksi eniten kiinnostivat henkilöjutut ja haastattelut 7,8, kun keskiarvo oli tässä vain 7,4. Pääkirjoitus ja kolumnit 7,2, taustoittavat jutut 7,2 sekä kysymys- ja vastauspalstat 6,9 kiinnostivat terveydenhuoltoalalla keskimääräistä vähemmän.

Terveydenhuoltoala suhtautui Alara-lehteen kokonaisuudessaan kaikkein myönteisimmin. Parhaan arvosanan sai lehden hyödyllisyys 8,8. Kokonaisarvosana lehdestä, artikkelien sopiva pituus, tekstin ymmärrettävyys ja ulkoasu saivat arvosanaksi 8,6 ja vieläpä lehden kiinnostavuuskin sai arvosanan 8,3, mikä oli keskimääräistä tilaajaa parempi.

Lehden kehittämisessä terveydenhuoltoalalla painotettiin käytännön tietojen saamista, tietoa uusista hoitokäytännöistä ja toimintatavoista, säteilyn käytöstä terveydenhuollossa eri tavoin. Vastauksista näkyi myös se, että potilaat olivat asiakkaina hyvin tietoisia säteilyyn liittyvistä asioista, joten alalla toivottiin tietoa, joka pitäisi terveydenhuoltoalan ammattilaiset ajan tasalla – tai askeleen edellä.

- ✓ Lääketieteen puolella säteilyn käyttö lääketieteessä ja terveydenhuollossa kiinnostaa, substanssiasiaa radonista ja ydinvoimasta, asiallista tietoa asiantuntijoilta ajankohtaisia asioita, jotka puhuttavat ihmisiä (röntgenosastonhoitaja)
- ✓ Terveydensuojelu, radon, näistä on paljon ollutkin (terveystarkastaja, vastaava hygieenikko)
- ✓ Hoitajana säteilyn käyttö terveydenhuollossa ja lääketieteessä hyviä käytäntöjä, niistä vinkkejä, hyviä toimintatapoja (röntgenosastonhoitaja)
- ✓ Esim. 64-leike TT-laitteiston annokset ynnä muu digitekniikka (röntgenhoitaja)
- ✓ Tavallisia ihmisiä koskettavia juttuja, joihin moni voisi tarttua (röntgenhoitaja)
- ✓ Röntgenin kannalta säteilyn käyttöön liittyviä asioita kuvantamisessa (röntgenhoitaja)
- ✓ Lehden kehittäminen ettei liian teollisuutta käsittävä (röntgenhoitaja)
- ✓ Jutut saisivat olla pitempiäkin (ympäristöterveyspäällikkö)

Terveydenhuoltoalalla säteilevät laitteet kiinnostivat arvosanalla 3,1 kun käytettiin arvoasteikkoa 1-4. Keskimääräinen kiinnostus oli hieman suurempi eli 3,2.

Myös radonsäteily kiinnosti hieman keskimääräistä vähemmän eli 3,0, kun keskiarvo on 3,1. Ultravioletisäteily kiinnosti myös hieman keskimääräistä vähemmän eli 2,9, kun keskiarvo oli 3,0. Oman alan asiat kiinnostivat kuitenkin terveydenhuoltoalan ihmisiä todella paljon. Säteilyn käyttö terveydenhuollossa ja lääketieteessä sai arvosanan 3,9, kun keskimääräinen luku oli 3,2. 89 prosenttia vastaajista piti säteilyn käyttöä lääketieteessä erittäin kiinnostavana.

Ydinvoimalaitosten käyttö ja turvallisuus kiinnostivat vastaavasti vähemmän 2,7, kun keskiarvo oli 3,3. Terveydenhuoltoala oli tästä aiheesta kaikkein vähiten kiinnostunut ryhmä.

Ydinjätteet kiinnostivat arvosanan 2,8 verran, kun keskimääräinen kiinnostus oli 3,2. Jälleen kiinnostus oli ryhmistä kaikkein laimeinta. Ydinaseet ja ydinmateriaalit kiinnostivat vain arvosanan 2,4, verran, kun kiinnostus keskimäärin oli 2,8. Muista ryhmistä terveydenhuoltoala oli tästä aiheesta selkeästi vähiten kiinnostunut.

Alara-lehden aihepiirejä seurattiin hyvin aktiivisesti internetistä. Nettiä käytti alan aihepiirien seuraamiseen reilut 71 prosenttia vastaajista. 25 prosentille vastaajista Alara oli ainoa tiedotusväline, josta alan aihepiirejä seurattiin.

Kiinnostus Alara-lehden paperiversion ohella nettiversioon oli silti laimeaa, luku jäi 2,1:een. Vain vähän tai ei lainkaan kiinnostuneita oli 75 prosentti vastaajista. Kolme neljännestä eli 75 prosenttia lukisi Alaraa mieluiten paperiversiona. Kukaan vastaajista ei kertonut haluavansa, että Alara siirtyy pelkäksi nettilehdeksi. Sekä paperi että nettilehdestä oli kiinnostunut 25 prosenttia tilaajista.

Nettiversiosta haluttaisiin lukea ensisijaisesti oman alan artikkeleita. Toiseksi eniten kiinnosti tieto tutkimuksista ja kolmanneksi eniten kiinnostivat uutiset.

Lehden hyödyntäminen omassa työssä on monipuolista. Tarvitaan ajankohtaista tietoa, kopioidaan artikkeleita kollegoille ja esimerkiksi keskustellaan lehdestä yhdessä palaverien yhteydessä. Joitakin asioita on otettu konkreettisesti omaan työhön, kuten laatukäsikirjaan. Lehdestä etsitään sekä tausta- että täsmätietoa.

- ✓ Syventävää tietoa, yleistietoa säteilyasioista (röntgenosastonhoitaja)
- ✓ Siitä saa ajankohtaista tietoa ja tietoa siitä, mihin ollaan menossa. Jos ylilääkäri lukee, niin jos on artikkeleja, jotka koskevat kuvantamista, niin niitä pohditaan osastokokouksessa ja mietitään niiden vaikutusta meidän työhön (röntgenhoitaja)
- ✓ Mitä röntgenrintamalla tapahtuu, jotakin asioita on tullut laitettua laatukäsikirjaankin sen perusteella (röntgenhoitaja)
- ✓ Silloin tällöin palaan ja etsin säteilyturvallisuudesta vastaavana henkilönä jotain tausta tietoja (ylifyysikko sairaalassa)
- ✓ Seuraa alaa, koska näitä tietoja, joutuu käyttämään työssä (terveystarkastaja)
- ✓ Tärkeä tietolähde muustakin kuin oman alan asioista (röntgenosastonhoitaja)
- ✓ Ammatillisen tiedon lisääntyminen uudet asiat, menetelmät (röntgenhoitaja)
- ✓ Tietoa tutkimuksista ja julkaisuista (röntgenhoitaja)

Terveydenhuoltoalan vastaajista valtaosa 13 oli röntgenhoitajia, sitten röntgenosastonhoitajia 6, mitkä olivat koko tutkimuksen suurimpia ammattiryhmiä. Lisäksi ryhmässä oli terveystarkastaja, vastaava hygieenikko, sairaalafyysikkoja, työterveystarkastajia ja radiologeja. Vastaajista naisia oli 75 prosenttia.

6.2 Teollisuus ja energia

Teollisuuden ja energian toimiala muodosti 23 prosenttia vastaajista. Tällä alalla lehti luettiin hieman keskimääräistä köykäisemmin. Kokonaan tai lähes kokonaan lehden luki 29 prosenttia lukijoista, kun keskimäärin kokonaan tai lähes kokonaan lehden luki 36 prosenttia. Tällä toimialalla painottui se, että lehdestä luetaan muutama juttu, tai lehti selataan.

Tästä huolimatta yli tunnin lehteen keskittyviä oli keskimääräistä enemmän eli kahdeksan prosenttia, kun keskimäärin heitä oli seitsemän prosenttia lukijoista. Puolesta tunnista tuntiin lukijoita taas oli 17 prosenttia eli huomattavasti vähemmän kuin keskimäärin eli 31 prosenttia. Valtaosa eli 63 prosenttia käytti lehteen aikaa 15–30 minuuttia, mikä oli keskimääräistä enemmän. Alle 15 minuutin lukijoita oli myös keskimääräistä enemmän.

Lehden pariin palasi 71 prosenttia lukijoista, kun 29 prosenttia tyytyi kertalukuun. Tässä liikuttiin täysin keskimääräisissä lukemissa.

Vastaajista 63 prosenttia ilmoitti, että samaa lehteä luki myös joku muu. Keskimäärin lukijoita teollisuuden ja energian toimialalla oli yhdellä lehdellä 2,8. Vastaava keskimääräinen lukijamäärä oli kaikilla toimialoilla 3,6.

Juttutyypeinä eniten kiinnostivat asiantuntija-artikkelit 8,3, toiseksi uutiset 7,9 sekä kolmanneksi taustoittavat jutut 7,5. Tämä linja oli sama kuin vastaajilla keskimäärin, tosin teollisuus- ja energia-alan kiinnostus oli eri juttutyypin kohdalla muutaman kymmenyksen laimeampaa. Seuraavaksi eniten kiinnostivat kysymys- ja vastauspalstat 7,5, henkilöjutut ja haastattelut 7,3 ja vähiten kiinnostavia olivat pääkirjoitus ja kolumnit 7,1.

Sisällöstä ja ulkoasusta eniten arvostettiin tekstin ymmärrettävyyttä 8,5, sitten tasatuloksin lehden ulkoasua, artikkelien sopivaa pituutta ja lehden hyödyllisyyttä arvosanalla 8,3. Lehti sai kokonaisarvosanan 8,2. Matalimman – mutta silti hyvän arvosanan sai lehden kiinnostavuus 8,1.

Lehden kehittämiseen ei osattu tai haluttu antaa kovin paljon vinkkejä, kysymys tuntui vaikealta. Vastauksissa näkyi vahvasti se, että toivomukset liittyivät pääosin omaan työhön. Toisaalta myös toivottiin tavallisia ihmisiä koskettavia juttuja.

- ✓ Omaan alaan liittyviä läheltä piti tapauksia (kunnossapitoinsinööri)
- ✓ Työsuojeluun liittyviä aiheita, valvontaan ja varautuminen (säteilyasioiden vastaava johtaja)
- ✓ Lehden kehittäminen, lehti on spesiaalilehti, mutta voisi olla enemmän tavallisia ihmisiä koskettavia juttuja – on ollutkin esimerkiksi mikroaaltouuni- juttu. Mutta tähän voisi useampi tarttua jos olisi tavallisia ihmisiä koskettavia aiheita. (säteilyasioista vastaava johtaja)

Eri aihealueiden kiinnostavuudessa kiinnostavimpana nähtiin ydinvoimalaitosten käyttö- ja turvallisuus 3,4, eli kiinnostus oli hieman korkeampaa kuin keskimäärin 3,3. Toiseksi kiinnostavin aihe olivat säteilevät laitteet 3,3. Myös tässä oltiin hieman kiinnostuneempia kuin keskimäärin. Säteilevien laitteiden osalta 50 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että aihe oli erittäin kiinnostava, mikä oli eri toimialojen vertailussa suurin aiheesta erittäin kiinnostuneiden ryhmä. 29 prosenttia piti aihetta melko kiinnostavana. Eli melko tai erittäin kiinnostavana aihetta piti peräti 79 prosenttia vastaajista.

Radonsäteilyn suhteen teollisuuden ja energia-alan vastaajat olivat kaikkein kiinnostuneimpia. Kiinnostus alalla oli 3,2 kun se keskimäärin oli 3,1.

Kiinnostus ydinjätteisiin arvioitiin arvosanan 3,1 arvoiseksi. Näin ollen kiinnostus oli hieman keskimääräistä 3,2 laimeampaa.

Säteilyn käyttö terveydenhuollossa ja lääketieteessä kiinnosti arvosanan 3,0 verran. Tämä oli pari kymmenystä vähemmän kuin keskimäärin 3,2.

Ultraviolettisäteily kiinnosti arvosanan 2,9 verran. Tämä oli hieman vähemmän kuin keskimäärin 3,0.

Vähiten kiinnostava aihe olivat ydinaseet ja ydinmateriaalit. Kiinnostus oli 2,8 eli sama kuin keskimäärin.

Vastaajista 29 prosenttia ei seurannut Alara-lehden aihepiirejä muualta. Muista lehdistä aiheita seurasi vastaajista 25 prosenttia, alan kirjallisuudesta 36 prosenttia mutta internetistä peräti 84 prosenttia vastaajista. Tämä ei kuitenkaan merkinnyt, että teollisuus ja energia-alalla olisi kiinnostuttu lukemaan Alaraa paperiversion ohella myös nettilehtenä – kiinnostus jäi lukuun 1,8. Vain vähän tai ei lainkaan nettilehdestä kiinnostuneita oli runsaat 83 prosenttia vastaajista.

Vastaajista 71 prosenttia ilmoitti lukevansa lehden mieluiten paperiversiona. Sekä paperi- että nettiversion lukemisesta oli kiinnostunut 29 prosenttia. Kukaan vastaajista ei tulosten mukaan halunnut jäädä pelkän nettilehden varaan.

Mikäli Alarasta toteutettaisiin nettiversio, siitä luettaisiin mieluiten tietoa tutkimuksista. Toimialoista teollisuus- ja energia oli ainoa, jossa tämä nousi ykkösasiaksi. Toiseksi haluttaisiin lukea tasavahvasti oman alan artikkeleita ja uutisia.

Lehdestä nähtiin olevan hyötyä omassa työssä monella tavalla taustatietona sekä laajempina perspektiivinä alan asioihin. Lehdestä saatiin esimerkiksi tietoa uusista määräyksistä ja ohjeista sekä pysyttiin monella tavalla ajan tasalla. Osa vastaajista koki kuitenkin, että lehden sisältö menee omassa työssä yleissivistyksen puolelle.

- ✓ Menee yleissivistyksen puolelle (työnjohtaja)
- ✓ Sikäli hyötyä, että olen säteilyn käytöstä vastaava johtaja (kunnossapitoinsinööri)
- ✓ Säteilyasiat aina kiinnostavia, omassa työssä valvontatehtävissä on hyötyä (työsuojelupäällikkö)
- ✓ Ei hyötyä omassa työssä, yleissivistyksen puolelle (kaivos- ja tehdaspäällikkö)
- ✓ Ajankohtaisia asioita, olen alalla ollut jatkokoulutuksessakin seminaareissa ja seurannut asioita (säteilyasioista vastaava johtaja)
- ✓ Uudet määräykset ja ohjeet, laajempi perspektiivi omien asioiden suhteen (DI)
- ✓ Säteilyn käyttö teollisuudessa/riskihavainnot Säteilyn käytön turvallisuuteen liittyvän ohjeistuksen muutos (laadunvalvontapäällikkö)
- ✓ Säteilystä vastaavan johtajan ajan tasalla pito (EHS-päällikkö)
- ✓ Yritys toimii säteilyä ja radio... mittaavalla alalla (toimitusjohtaja)
- ✓ Olen tehdasintegraatin säteilykäytön johtaja (huoltoinsinööri)
- ✓ Lainsäädännön seuranta, turvallisuustietous (asiantuntija)

Teollisuus- ja energia-alan vastaajien ammattikirjo oli laaja. Ammatteja olivat esimerkiksi työsuojelupäällikkö, senior adviser, erikoisasiantuntija, huolto-, tuotanto- ja laadunvalvontapäällikkö, toimitusjohtaja, turvallisuusinsinööri, turvallisuusjohtaja, kaivos- ja tehdaspäällikkö, työnjohtaja, säteilyasioista vastaava päällikkö, tiedotuspäällikkö, viestintäpäällikkö, radiokemisti, johdon sihteeri sekä myyntipäällikkö. Vastaajista valtaosa eli 83 prosenttia oli miehiä.

6.3 Median arviot Alarasta

Media-alalla lehden luku painottui muutaman jutun lukemiseen. Kokonaan tai lähes kokonaan lehden luki 36 prosenttia vastaajista, mediassa vastaavasti 33 prosenttia. Muutaman jutun luki keskimäärin 49 prosenttia lukijoista, mediassa 53 prosenttia. Lehden selasi 15 prosenttia lukijoista, mediassa luku oli 13.

Ajankäytössä näkyi, että vastausten mukaan kukaan median edustajista ei käytä lehden lukuun yli tuntia. Alle 15 minuutin lukijoissa oli taas eniten juuri median edustajia eli heistä 20 prosenttia. Media-alalla kaksi kolmannesta ilmoitti palaavansa lehden pariin uudelleen eli saman verran kuin lukijoista keskimäärin.

Media muodosti vastaajista 14 prosentin osuuden. Ala poikkeaa muista toimialoista siinä, että kun Alaran yhdellä irtonumerolla oli keskimäärin 3,6 lukijaa media-alalla lukijoita oli vähiten, vain 1,5 lukijaa/lehti. 73 prosenttia median vastaajista kertoi, että samaa lehteä ei lue heidän kanssaan kukaan muu.

Eri juttutyyppeiden kiinnostavuudessa erottui, että mediaa kiinnostivat hieman keskimääräistä enemmän uutiset ja taustoittavat jutut. Keskimääräistä vähemmän kiinnostivat pääkirjoitus ja kolumnit, asiantuntija-artikkelit, henkilöjutut ja haastattelut sekä kysymys ja vastauspalstat.

Media oli toimialaryhmistä kaikkein kriittisin lehden ulkoasun suhteen arvosanalla 7,7 verrattuna keskiarvoon 8,3. Kriittisyyttä muihin toimialoihin nähden riitti kautta linjan: lehden kiinnostavuus, tekstin ymmärrettävyys, artikkelien sopiva pituus ja lehden hyödyllisyys saivat medialta alemmat arvostukset kuin muita ryhmiltä. Lehdelle annettiin kuitenkin mukava kokonaisarvosana 8,0, muiden toimialojen keskiarvo oli 8,4.

- ✓ *”Lehti on niin erilainen kuin sanomalehti, en osaa sanoa kehitysvinkejä, mutta mennyt hyvään suuntaan, erikoislehti”*

Lehden kehittämisehdotuksissa esitettiin useammalta taholta, että toimittajia kiinnostaa lehden nettiversio, jossa hakusanojen avulla voi löytää aiemmin aiheesta kirjoitettuja artikkeleja. Tästä olisi hyötyä juttujen tekemisessä ja tausta-aineiston kasaamisessa. Netti nähtiin myös välineenä, jossa voitaisiin julkaista uutisia tai ajankohtaisia asioita. Netissä voitaisiin lehteä paremmin reagoida ajankohtaisiin tapahtumiin, tulkita ja kommentoida niitä.

Lehdeltä toivottiin kehittämisideoiden mukaan myös kriittisyyttä, ajankohtaisuutta ja journalistisuutta. Lehti voisi rohkeasti tarttua kiistanalaisiin arempiinkin kysymyksiin. Toivottiin, että jutuissa voitaisiin tuoda esiin sekä ulkopuolista kritiikkiä että omia asiantuntijoita. Viranomaislehden ongelmaksi nähtiin se, että:

- ✓ *”`pelastetaan jo etukäteen`, tuodaan esiin, ettei ole mitään vaaraa ja aliarvioidaan lukijaa.”*
- ✓ *”Lehti ei saisi olla erillinen saareke. STUK on valtion laitos, mutta ettei se ikään kuin olisi ydinvoiman puolesta.”*

Useampi vastaaja kertoi seuraavansa lehteä juuri ydinvoimaloiden takia. Tämä näkyi myös siinä, että media oli ryhmä, jota ydinvoimalaitosten käyttö ja turvallisuus kiinnosti aiheena eniten. Juttuja ydinvoimaloiden käytöstä ja sen valvonnasta toivottiin näin entistä enemmän. Tämä heijastanee samalla yleisön kiinnostusta näihin aihepiireihin.

Lehden katsottiin olevan asiantuntijalehti. Media-alalla uskottiin, että kiinnostavia voisivat olla tästä poiketen jutut yleisöä kiinnostavista aiheista. Toivomuslistalla olivat myös uutiset, uusimmat tutkimukset erilaisten säteilyjen vaikutuksesta terveyteen, ydinteknologiaa ja ultraviolettisäteilyä koskevat jutut, jotka voisivat olla lähinnä taustoittavia juttuja. Lisäksi toivottiin säteilyyn liittyvien myyttien purkamista. Osa lehden muista lukijoista toivoi avoimissa kysymyksissä, että lehti voisi olla myös spesifisempi, jutut voisivat mennä syvemmin yksityiskohtiin. Media-alalla tuotiin kuitenkin esiin lehden kehittäminen muista lehdistä tutumpaan tapaan: pikku-uutisia, lyhyempiä juttuja ja lehden taittoon silmäilyä tukevaa tyyliä.

Eri aihealueiden kiinnostavuus median silmin oli erilainen kuin muilla aloilla. Ydinvoimalaitosten käyttö ja turvallisuus kiinnostivat mediaa kaikkein eniten keskiarvolla 3,9, huomattavasti enemmän kuin muiden toimialojen edustajia 3,3. Samoin kiinnostivat ydinjätteet, median arvosanan ollessa siinä 3,9 verrattuna keskiarvoon 3,3. Myös ydinaseet ja ydinmateriaalit kiinnostivat keskimääräistä enemmän. Säteilyn käyttö lääketieteessä sen sijaan kiinnosti muita vähemmän median arvolla 2,9 verrattuna keskiarvoon 3,2.

Mediaa lehti hyödytti omassa työssä erityisesti juttuideoina. Juttuideoita metsästäivät niin ympäristötoimittajat, tiedetoimittajat, päätoimittajat kuin pääkirjoitustoimittajat. Kiinnostusta oli tiivistynyt niin Olkiluodon kuin Loviisankin lähimaastoihin. Myös radon kiinnosti aiheena, mikäli se oli juuri oman levikkialueen maaperäongelma. Lehdestä saatiin myös taustatietoa. Asiantuntijatietojen katsottiin auttavan säteilyasioiden ymmärrystä. Alaran tietoja pidettiin myös luotettavina.

✓ ”Saan lehdestä uskottavaa taustatietoa juttuja varten. Kaikenlaista tietoa on, mutta tämä on uskottavaa.”

Lehdestä katsottiin olevan hyötyä STUK:n seuraamisessa, yleissivistyksensä ja lehti piti kartalla omassa aihepiirissään.

Lehti sai myös kritiikkiä, mutta tätä kommenttia voi pitää klassikkona jo syntyessään:

- ✓ *”Auttaa pysymään ajan tasalla – mutta voisi auttaa paremminkin. Lehti on hävyttömän kallis, mutta onneksi saan vapaakappaleen!”*

Media oli aavistuksen kiinnostuneempi Alaran nettiversiosta kuin muut keskimäärin. Silti 73 prosenttia median vastaajista valitsi mieluiten luettavakseen paperisen version lehdestä. 20 prosenttia kallistui toivomaan, että lehti olisi sekä netissä että paperisena ja seitsemälle prosentille kelpaisi suoraan pelkkä nettiversio. Vaikka netin käyttömahdollisuudet kiinnostivat, myös media kallistui näin valinnassaan paperisen lehden kannalle.

Mikäli nettiversio olisi, median valinta sen sisällössä olisivat uutiset, mielipiteet ja tiedot tutkimuksista. Keskimääräiset valinnat olivat tässä uutiset, tiedot tutkimuksista ja oman alan artikkelit.

6.4 Tutkimus ja opetus

Tutkimus- ja opetuspuolella lehden luku keskittyi muutaman jutun lukemiseen. Tähän ryhmään kuului vastaajista 57 prosenttia. Kokonaan tai lähes kokonaan lukijoita sekä toisaalta lehden selaajia oli hieman keskimääräistä vähemmän. Tutkimus ja opetusala muodosti 14 prosenttia vastaajista.

Vastaajista kukaan ei kertonut käyttävänsä lehden lukuun yli tuntia. Myös 30–60 minuuttia lehteen käyttäviä oli keskimääräistä vähemmän. Valtaosa eli 64 prosenttia vastaajista luki lehden 15–30 minuutissa, kun luku keskimäärin oli 52 prosenttia. Keskimääräistä enemmän lukijoita oli myös alle 15 minuutin ryhmässä.

Tässä ryhmässä tyydyttiin myös poikkeuksellisen paljon lehden kertalukuun. Vain 36 prosenttia lukijoista kertoi palaavansa lehden pariin uudelleen, kun keskimäärin näin teki 70 prosenttia lukijoista.

Lehteä luettiin myös keskimääräistä enemmän yksin. 57 prosenttia vastaajista kertoi, että lehdellä on myös muita lukijoita, kun luku keskimäärin oli 63 prosenttia. Yhdellä lehdellä oli tutkimuksen ja opetuksen toimialalla keskimäärin 3,4 lukijaa.

Kiinnostavimmaksi juttutyypiksi arvioitiin tälläkin toimialalla asiantuntija-artikkelit hieman keskimääräistä paremmalla arvosanalla 8,7. Vain terveydenhoitoala antoi tästä vielä paremman arvosanan.

Toiseksi eniten arvostettiin uutisia 8,3, jolle annettu arvosana oli sama kuin keskimäärin. Kolmanneksi kiinnostavimpia olivat taustoittavat jutut 8,1, joista oli kiinnostuttu keskimääräistä lukua 7,8 enemmän.

Seuraavaksi eniten arvostettiin pääkirjoitusta ja kolumneja 7,7, mikä oli eri toimialojen kesken paras arvosana, henkilöjuttuja ja haastatteluja 7,6 sekä kysymys ja vastauspalstoja 7,4.

Sisältöön ja ulkoasuun liittyen tekstin ymmärrettävyys sai eri toimialoihin nähden tutkimus- ja opetusosalta kaikista parhaan arvosanan 8,9. Toiseksi parhaana arvostetaan artikkelien sopivaa pituutta 8,6, mihin oltiin keskimääräistä tyytyväisempiä ja annettiin paras arvosana yhdessä terveydenhuoltoalan kanssa.

Lehden ulkoasu, kiinnostavuus ja kokonaisarvosana lehdestä arvioitiin 8,4 arvoiseksi. Lehti siis kiinnosti opetuksen ja tutkimuksen toimialaa keskimääräistä enemmän. Lehden hyödyllisyys sai eri tekijöistä alhaisimman arvosanan 8,2 mikä jäi hieman keskiarvosta 8,4.

Tutkimuksen ja opetuksen toimialalla ei juuri innostuttu miettimään lehden kehittämistä. Ajatukset viittasivat kuitenkin siihen suuntaan, että lehti saisi mennä vielä syvemmälle asioihin pintaraapaisun ja yleistiedon tuolle puolen.

- ✓ Tietoa Kuolan alueelta, asiantuntija-artikkeleita lisää (laboratoriojohtaja)
- ✓ Ehkä joskus voisivat jotkut jutut olla spesifisempiä, mennä johonkin asiaan tarkemmin ja penkoa sisältöä (tutkija)

Eri aihealueiden kiinnostavuudessa kiinnostavimmaksi nousivat ydinjätteet arvosanalla 3,3. Tässä kiinnostus on keskimääräistä 3,2 suurempaa. Vain media toisena toimialana nosti ydinjätteet aihealueena kiinnostavimmaksi.

Toiseksi eniten kiinnostivat samalla arvosanalla 3,1 säteilevät laitteet, radon säteily, säteilyn käyttö lääketieteessä ja terveydenhuollossa sekä ydinvoimalaitosten käyttö- ja turvallisuus.

Ultraviolettisäteily ja ydinaseet ja ydinmateriaalit kiinnostivat vähiten, arvosanan 2,9 verran.

Vastaajista 36 prosenttia ilmoitti seuraavansa Alara-lehden aihepiirejä muista lehdistä ja alan kirjallisuudesta. Internetistä alaa seurasi 43 prosenttia. 21 prosentille Alara oli ainoa tämän alan media.

Kiinnostus Alara-lehden paperiversion ohella myös nettilehden lukemiseen oli laimeaa arvosanalla 2,2. Vain vähän tai ei lainkaan kiinnostuneita nettilehdestä oli 71,4 prosenttia. 71 prosenttia lukijoista lukisi lehteä mieluiten paperiversiona, pelkkään nettilehteen ei haluaisi tyytyä kukaan. Sekä paperi- että nettiversiona lehden lukisi mielellään 29 prosenttia lukijoista.

Nettiversiosta luettaisiin mielellään syventävää tietoa Alarassa julkaistuista artikkeleista. Tämä ryhmä oli ainoa, joka valitsee tämän aihepiirin ykköseksi, mikä tuki myös lehdestä esitettyjä kehittämissuhteita. Seuraavaksi eniten haluttiin lukea tasaväkisesti uutisia ja tietoa tutkimuksista.

Myös lehden hyödyntämisessä omassa työssä painottui tutkimus- ja opetusalan halu vielä seikkaperäisempiin ja perusteellisempiin alan artikkeleihin. Lehteä käytettiin opetuksen tukena ja alan seuraamisessa.

- ✓ Ei juuri työssä hyötyä, mutta ainoa suomenkielinen alan lehti (tutkija, dosentti)
- ✓ Oman alan jutut ovat ehkä liian yleisellä tasolla. Lehdestä saa kuitenkin kokonaiskuvaa muista asioista (tutkija)
- ✓ Täydentävää ja ajankohtaista tietoa fysiikan alalta (fysiikan opettaja)
- ✓ Kirjastonhoitajana voin palvella asiakkaitani hyvin (kirjastonhoitaja)

- ✓ Lehdessä ei lainkaan hyötyä työssä, nykyinen työ ei vastaa koulutusta, seuraan alaa Alarasta (projektitutkija)
- ✓ Tiedän, missä STUK menee, olin aikanaan paljon STUK:n kanssa tekemisissä (tutkimusprofessori)

Ammattien kirjo opetuksen ja tutkimuksen ryhmässä oli opettajista kirjastonhoitajiin eli mukana olivat niin fysiikan, kemian ja matematiikan opettaja, tutkimuksen tukihenkilö, professori, laboratoriojohtaja, tutkija, dosentti, yliassistentti, kirjastonhoitaja kuin informaattikko. Naisia vastaajista tällä toimialalla oli enemmistä 64 prosenttia.

6.5 Viranomaiset

Viranomaisten osuus vastaajista oli 22 prosenttia. Viranomaisten ryhmässä lehti luettiin tarkimmin. Kokonaan tai lähes kokonaan lehden luki 48 prosenttia vastaajista. Kaikilla muilla toimialoilla tässä ryhmässä oli vähemmän lukijoita. Lehden selaajia oli saman verran kuin muissa ryhmissä, mutta muutaman jutun lukijoita oli hieman vähemmän.

Yli tunnin lehteä luki 13 prosenttia vastaajista eli enemmän kuin muilla toimialoilla. Tämä merkitsi, että 30–60 minuuttiin lehden parissa viihtyviä oli keskimääräistä vähemmän. 15–30 minuuttia lehden parissa vietti lukijoista 52 prosenttia eli saman verran kuin keskimäärin. Alle 15 minuutin lukijoita oli myös hieman keskimääräistä vähemmän.

Reilut puolet eli 52 prosenttia ilmoitti palaavansa lehden pariin uudelleen. Tämä oli keskimääräistä eli 70 prosenttia vähemmän. Vastaajista 43 prosenttia luki omaa lehteään. 57 prosenttia eli hieman keskimääräistä vähemmän luki samaa lehteä toisten kanssa. Keskimäärin lukijoita oli yhdellä lehdellä 3,2 eli tämänkin hieman keskimääräistä 3,6 vähemmän.

Eri juttutyyppeiden kiinnostavuutta arvioidessa viranomaisryhmän kiinnostus oli kokonaisuudessaan laimeaa ja laimeampaa kuin missään muussa toimialaryhmässä. Parhaan arvosanan saivat asiantuntija-artikkelit 7,7, mikä jäi paljon keskimääräisestä luvusta 8,5. Toiseksi eniten kiinnostivat uutiset 7,4, verrattuna keskimääräiseen 8,3.

Kolmanneksi kiinnostavimpia olivat taustoittavat jutut 7,2 sitten pääkirjoitus ja kolumnit 7,1, kysymys- ja vastauspalstat 7,0 sekä hännänhuippuna henkilöjutut ja haastattelut 6,6. Ero oli henkilöjuttujen ja haastattelujen osalta melkoinen verrattuna keskimääräiseen 7,4.

Alara-lehden sisältöä ja ulkoasua arvioitaessa paras arvio annettiin kokonaisarvosanana lehdestä 8,4, mikä oli sama kuin keskimäärin. Lehden ulkoasu, kiinnostavuus, tekstin ymmärrettävyys sekä lehden hyödyllisyys arvioitiin arvosanalla 8,3. Artikkelien sopiva pituus sai alhaisimman, mutta silti mukavan arvosanan 8,2. Kokonaisarvosanaa lukuun ottamatta arviot olivat kuitenkin hieman matalampia ja kriittisempiä kuin keskimäärin.

Lehtien kehittämissuunnitelmista näkyi jälleen oman työn vaikutus siihen, mistä näkökulmasta lehteä luettiin. Lehti oli tärkeä hajallaan eri puolilla Suomea toimiville pelastusviranomaisille, jotka joutuvat valmiustehtävissä olemaan tietoisia myös säteilyasioista – vaikka ne käytännön tehtävissä tulevatkin harvoin eteen. Lisää juttuja toivottiin juuri näistä valmiuteen liittyvistä aiheista. Toisaalta haluttiin kuulla läheltä piti tai katastrofitilanteista – jotta sellaisiinkin voitaisiin varautua. Viranomaisten kirjo oli laaja pelastusalalta ministeriöihin ja hallinnon eri tehtäviin. Joukossa oli myös joitakin STUK:n eläkkeelle jääneitä viranomaisia.

- ✓ Ruotsinkielisiä osia (pelastusviranomainen)
- ✓ Kunta-alaan liittyviä juttuja, varautumiseen ja valmiuteen (pelastusviranomainen)
- ✓ Kieli yksi asia (ruotsinkielinen versio), paljon asiaa kuntapuolelle voi lehdestä ottaakin, mutta varautumiseen ja vastaavaan voisi olla enemmän juttuja palo- ja pelastustoimen kannalta (palomestari)
- ✓ Tshernobyl katastrofi oli kiinnostava, isoja juttuja säteilyyn liittyvistä tapauksista, lisää katastrofeja
- ✓ Lehteä voisi kehittää kertomalla kansainvälisiä referenssiasioita, uutisia kansainvälisistä asioista (virkamies, ministeriö)
- ✓ Ydinturvallisuus on ollut vähemmällä kuten OL3, sitä painottaisin esimerkiksi verrattuna säteilyturvallisuuteen (STUK viranomainen, eläkkeellä)
- ✓ STUK:n eri toimialoista juttuja tasapuolisesti (STUK viranomainen, eläkkeellä)
- ✓ Älkää vain pelkäästään nettiin laittako, meillä on siitä huonoja kokemuksia (tutkimusneuvos, ministeriö)
- ✓ Tekstifontti paremmaksi, värien käyttö tekstissä, IAEA:n valvonta (pelastustarkastaja)

Viranomaisten toimialaryhmässä kiinnostuneimpia oltiin ydinvoimalaitosten käyttö- ja turvallisuus aihepiiristä arvosanalla 3,5, mikä oli keskimääräistä enemmän.

Erittäin kiinnostuneiden ryhmässä oli 61 prosenttia vastaajista.

Ydinjätteet sekä toiseksi säteilevät laitteet kiinnostivat seuraavaksi eniten samalla arvosanalla 3,3. Erittäin tai melko kiinnostuneita oli molemmista aiheista 83 prosenttia vastaajista.

Seuraavaksi eniten kiinnosti ultraviolettisäteily arvosanalla 3,2. Viranomaisten ryhmä oli tästä aiheesta kaikkein kiinnostunein. Erittäin tai melko kiinnostuneita aiheesta oli 87 prosenttia vastaajista.

Ydinaseet ja ydinmateriaalit kiinnostivat arvosanan 3,1 verran. Kiinnostus muissa ryhmissä jäi keskimäärin lukuun 2,8.

Radonsäteily kiinnosti hieman keskimääräistä vähemmän eli 3,0. Samantasoista oli kiinnostus myös säteilyn käyttöön terveydenhuollossa ja lääketieteessä eli 3,0. Viranomaiset olivat ainoa ryhmä, jossa säteilyn käyttö terveydenhuollossa ja lääketieteessä jäi kiinnostuksessa kiinnostuksen kohteista häntäsijoille – tosin kiinnostus sinänsä arvolla 3,0 ei ole laimeaa.

Vain neljä prosenttia vastaajista sanoi, että Alara oli ainoa väline, josta alaa seurataan. Muista lehdistä alan aihepiirejä seurasi 52 prosenttia vastaajista, alan kirjallisuudesta 35 prosenttia ja internetistä 48 prosenttia. Kun kysyttiin kiinnostusta lukea Alaraa myös nettiversiona, löytyi viranomaisten ryhmästä suhteessa suurin erittäin kiinnostuneiden lukijoiden ryhmä, joka tosin sekin jäi vain 17 prosenttiin. Vain vähän tai ei lainkaan kiinnostuneita oli enemmän eli 65 prosenttia vastaajista.

Vastaajista 74 prosenttia lukisi Alaraa edelleen mieluiten paperiversiona. Pelkästään nettilehtenä lehteä lukisi mielellään 13 prosenttia vastaajista, mikä oli jälleen toimialoista suurin tämän tyyppinen vastaajaryhmä. Sekä paperi- että nettiversio kiinnostaisivat 13 prosenttia lukijoista.

Alaran nettiversiosta luettaisiin mieluiten uutisia, sitten syventävää tietoa Alaran artikkeleista ja kolmanneksi oman alan artikkeleita.

Lehden hyödyntämisessä näkyi jälleen oman työn ja säteilyn suhde.

- ✓ Lehdessä on totta kai hyötyä omassa työssä, kun tehtävänä on väestölle tiedottaminen kriisitilanteiden toiminta (palomestari)
- ✓ Varmentavaa tietoa (asiantuntija, ministeriö)
- ✓ Lehti pitää ajan tasalla säteily- ja ydinturvallisuuden liittyvissä asioissa (virkamies, ministeriö)
- ✓ Harrastemielessä eläkeläistä kiinnostaa (STUK virkamies, eläkkeellä)
- ✓ Lisää tietämystäni säteilyasioissa (ylitarkastaja)
- ✓ Lainsäädännön seuranta, turvallisuustietous (asiantuntija)
- ✓ Pysyn selvillä asioissa ja seuraan taustatietoa (pelastustoimen johtaja)
- ✓ Otan aiheita luentoihin, annan viitteitä (pelastustarkastaja)

Viranomaisten toimialaan yhdistyi erittäin monenlaisia eri ammatteja:

erikoisasiantuntija, turvallisuusjohtaja, palomestari, pelastusviranomainen, valmiustyöntekijä, pelastustoimen johtaja, asiantuntija, virkamies, tutkimusneuvos, ylitarkastaja, yksikönjohtaja, viranomainen, laboratoriomestari, tiedotuspäällikkö ja pelastustarkastaja. Ryhmä oli miesvaltainen, miehiä viranomaisryhmän vastaajista oli 74 prosenttia.

7 TARKASTELU

Tässä pro gradu -työssä haaviin kertyi jyvii ja akanoita. Näistä tarkastellaan ensinnä jälkimmäiset eli oppiminen ratkaisusta. Alara-lehden suosituimmaksi arvioitiin juttutyypeistä asiantuntija-artikkelit. Mutta tutkimuksen tekijänä jäi miettimään, mitä tutkimukseen vastaajat näillä jutuilla ymmärsivät. Kun asiantuntija-artikkelit kiinnostivat, henkilöjutut ja haastattelut olivat vastaavasti huonommassa kurssissa. Oletettavaa on, että monet asiantuntijoiden haastattelut, jossa pääsisältönä on jokin säteilyyn liittyvän asiantuntijan edustamaa erikoisalaa koskeva asia, mielletään asiantuntija-artikkeliksi. Kuten viestintäpäällikkö Jarmo Lehtinen Alara-lehden lukijatutkimuksen osalta käydyssä keskustelun yhteydessä (palautekeskustelu 26.3.08) totesi: ”Sinäkin olet (lehden avustajana) varmaan monen lukijan mielestä kirjoittanut asiantuntija-artikkeleita.” Näin asiantuntija-artikkelin sekä henkilöjuttujen ja haastattelujen välisen eron häilyvyys kannattaa pitää mielessä.

Toinen merkittävä ja myös tuloksiin välillisesti vaikuttava asia oli tutkimuksen tekemisen erittäin ripeä aloitus. Jälkiviisautta voi käyttää esimerkiksi sen suhteen, mitä kysymyksiä olisi vielä tarvittu, jotta tutkimuskysymykseen olisi saatu vielä täsmällisempiä vastauksia.

Pääsääntöisesti tutkimuksen tekeminen oli tekijän kannalta kiinnostava ja erittäin myönteinen oppimisprosessi. Tutkimukseen suhtauduttiin myönteisesti niin Säteilyturvakeskuksessa, Stellatumissa kuin ennen kaikkea vastaajien taholta. Tulokset antavat eväitä lehden jatkokehittämiseen ja omalta kohdaltani lehden avustamiseen.

7.1 Keskeisiä tuloksia

Kun tulokset tiivistetään olennaiseen, voidaan perustellusti sanoa, että Alaraa luetaan aktiivisesti. 85 prosenttia lukijoista lukee vähintään muutaman jutun. Kokonaan tai lähes kokonaan lehden lukee jopa 36 prosenttia lukijoista (kuva 1). 90 prosenttia lukijoista käyttää lehteen vähintään 15 minuuttia. 30 prosenttia lukijoista viettää lehden

parissa 30- 60 minuuttia ja seitsemän prosenttia lukijoista jopa yli tunnin. Kaksi kolmasosaa lukijoista palaa lehden pariin uudelleen.

Yhtä Alara-lehteä lukee keskimäärin 3,6 lukijaa. Näin ollen 900 tilaajan joukko voisi merkitä 3240 todellista lehden lukijaa. Terveystieteiden alalla lukijamäärät ovat yhtä lehteä kohden mittavimmat eli keskimäärin 5,8 lukijaa.

Juttutyypeistä kiinnostavat eniten asiantuntija-artikkelit arvosanalla 8,5 (kuva 4). Toiseksi eniten kiinnostavat uutiset 8,3, taustoittavat jutut 7,8, sitten henkilöjutut, haastattelut, pääkirjoitus ja kolumnit arvosanalla 7,4. Lehti saa lukijoilta kokonaisarvosanan 8,4 (kuva 5). Parhaan arvosanan lehdessä saa tekstin ymmärrettävyys 8,5, sitten lehden hyödyllisyys 8,4, artikkelien sopiva pituus 8,4, lehden ulkoasu 8,3 ja lehden kiinnostavuus 8,2.

Eri aihealueista kiinnostavimmaksi (arvoasteikolla 1-4) koetaan ydinvoimalaitosten käyttö- ja turvallisuus 3,3 (kuva 6), toiseksi ydinjätteet, säteilyn käyttö terveydenhuollossa ja lääketieteessä sekä säteilevät laitteet arvosanalla 3,2, sitten radon 3,1, uv-säteily 3,0 ja ydinaseet ja ydinmateriaalit 2,8.

Lehteä hyödynnetään monin eri tavoin ajan tasalla pysymiseen omassa työssä. Avointen kysymysten myötä nousi myös esiin se, että lehden tietoja pidetään hyvin luotettavina.

Lukijoista 61 prosenttia seuraa Alaran aihepiirejä myös netistä. Silti 72 prosenttia lehden lukijoista on vähän tai ei lainkaan kiinnostuneita nettiversiosta. Paperiversion valitsisi 73, nettilehden 5 ja sekä netti- että paperilehden 22 prosenttia lukijoista.

Vastaajista 47 prosenttia oli naisia, 53 prosenttia miehiä. Lukijoiden keski-ikä on 51 vuotta. Lukijoiden jako eri toimialoille on seuraava: terveydenhuolto 27, energia- ja teollisuus 23, viranomaiset 22, media 14 sekä tutkimus ja opetus 14 prosenttia.

7.2 Asiantuntevien lukijoiden profiilit

Tutkimustehtävä tiivistyi siihen, miten ammattiala vaikuttaa Alara-lehden lukemiseen. Tutkimuksessa lähdettiin asiantuntevien lukijoiden jäljille. Ammattialoittain löytyikin erilaisia lukijoita ja erilaisia tapoja käyttää lehteä. Vastauksien pääkohtia sekä avoimia kysymyksiä tiivistämällä ja tulkitsemalla on mahdollista luoda seuraavat lukijaprofiilit.

7.2.1 *Terveydenhuoltoalan tarkka ja tyytyväinen lukija*

Terveydenhuoltoalan lukijoita on vastaajista 27 prosenttia. Terveydenhuoltoalan lukija on tarkka, käyttää runsaasti aikaa lehden lukuun ja palaa uudelleen lehden pariin useammin kuin muut. Työtehtävät pirstovat lukemisen useaan pätkään. Lehteä käytetään tehokkaasti hyväksi, aihepiireistä jutellaan työyhteisössä. Yhdellä lehdellä on todella paljon lukijoita. Terveydenhuoltoala on suhteessa suurin lukijaryhmä ja lisäksi suhtautuu lehden hyvin myönteisesti. Eri osiot saavat terveydenhuoltoalalta parhaat arvosanat. Alalla toivotaan käytännön tietoja uusista hoitokäytännöistä ja toimintatavoista. Eniten tämän alan lukijaa kiinnosti säteilyn käyttö lääketieteessä ja terveydenhuollossa, mutta myös muista aihepiireistä oltiin kiinnostuneita. Netistä alaa seuraa kaksi kolmannesta vastaajista, mutta kiinnostus Alaran nettiversioon laimeaa. Vastaajaryhmä on naisvaltainen.

7.2.2 *Läheltä piti, teollisuus- ja energia alan lukija kiinnostuu*

Teollisuus- ja energia-alan lukijoita on vastaajista 23 prosenttia. Alan lukija syventyy lehteensä hieman keskimääräistä kevyemmin, muutamaan juttuun painottuen. Lehden lukuun uhrataan harvoin puolta tuntia kauempaa. Kiinnostus eri juttutyyppeihin on samansuuntaista, mutta laimeampaa kuin muilla aloilla. Lehdeltä toivotaan esimerkiksi omaan alaan liittyviä läheltä piti tapauksia sekä työsuojeluun liittyviä aiheita. Alalla korostuu kiinnostus ydinvoimalaitosten käyttöön ja turvallisuuteen sekä säteileviin laitteisiin. Kiinnostus näihin aiheisiin on keskimääräistä voimakkaampaa. Teollisuus ja energia-alan lukija on muihin lukijoihin verrattuna kiinnostunein radonsäteilystä. Lukijalle ykkönen on Alaran paperilehtiversio. Sekä netti-, että paperiversiosta on kiinnostunut lähes kolmannes lukijoista, mutta pelkän

nettilehden kiinnostus jää pyöreään nollaan. Nettilehdessä eri juttutyypeistä kiinnostaisi tässä ryhmässä eniten tieto uusista tutkimuksista, missään muussa ryhmässä tämä ei noussut ykköseksi. Vastaaajista valtaosa on miehiä, ammattikirjo on laaja.

7.2.3 Median kriittinen lukija silmäilee juttuaiheita

Media nappaa lukijoista 14 prosentin osuuden. Median ryhmässä korostuvat muutaman jutun lukijat, jotka lukevat kukin omaa lehteään. Kiinnostuksen ytimessä ovat uutiset ja taustoittavat jutut. Medialla on kriittisin näkökulma ulkoasuun ja kritiikkiä riittää kautta linjan, kokonaisarvosana lehdelle on kuitenkin hyvä 8,0. Nettiversiossa kiinnostaa mahdollisuus tehdä aiheen mukaisia hakuja aikaisempiin lehden juttuihin. Lehteä hyödynnetään juttuaiheiden ideoinnissa, joten tässä taustatiedon saamisen helppous on tärkeää. Median lukija toivoo lehden kehittämiseen terävää otetta, rohkeutta ristiriitojen esille nostamiseen, ajankohtaisuutta ja journalistisuutta. Lehti mielletään asiantuntijalehdeksi, jonka tietoihin luotetaan. Asiantuntijatietojen katsotaan auttavan säteilyasioiden ymmärrystä. Toisaalta kaivataan suuren yleisön kannalta kiinnostavia yleisjuttuja. Lehdeltä toivotaan pikku-uutisia ja silmäilyä tukevaa taittoa. Lehteä seurataan erityisesti ydinvoimaloiden takia. Säteilyn käyttö terveydenhuollossa ja lääketieteessä kiinnostaa puolestaan mediaa ryhmänä vähiten. Lehdestä saadaan myös taustatietoa. Vaikka netin käyttömahdollisuudet kiinnostavat, myös media kallistuu valinnassaan paperisen lehden kannalle. Ryhmä on naisvaltainen.

7.2.4 Tutkimus- ja opetusalan nopea ja tarkka lukija

Tutkimuksen ja opetuksen ryhmä muodostaa lukijoista 14 prosenttia. Alalta löytyy nopeita lukijoita, jotka keskittyivät muutaman jutun lukemiseen ja lukevat lehteä usein yksin. Ryhmässä on paljon kertalukijoita, jotka eivät palaa lehden pariin uudelleen. Asiantuntija-artikkelit, taustoittavat jutut sekä pääkirjoitus ja kolumnit kiinnostavat tätä alaa muita enemmän. Tekstin ymmärrettävyyttä arvostetaan muita ryhmiä enemmän. Lehdeltä toivotaan entistä syvällisempää ja seikkaperäisempää otetta. Kiinnostavinta sisältöä ovat aiheena ydinjätteet. Myöskään tässä ryhmässä yksikään vastaaja ei halua jäädä pelkästään nettilehden varaan. Nettilehdestä voitaisiin lukea mieluiten syventäviä juttuja Alara-lehdessä julkaistuihin artikkeleihin. Tämän alan lukijoiden näkökulmasta

asioiden entistä syvällisempi tarkastelu korostuu. Tutkimuksen ja opetuksen lukijaryhmä on naisvaltainen.

7.2.5 *Viranomaisen tarkkana ydinvoima-aiheista*

Viranomaisia on vastaajista 22 prosenttia. Viranomainen on tarkka lukija, jopa puolet ryhmästä lukee lehden kokonaan. Uutiset kiinnostavat viranomaista lukijaryhmistä vähiten. Viranomaisten joukossa on eniten lukijoita, jotka käyttävät lehden lukuun yli tunnin. Lehdestä tehdään kuitenkin valmista kerralla, vain puolet palaa lehden pariin uudelleen. Eri juttutyyppeiden suhteen kiinnostus on kokonaisuudessaan laimeampaa ja kriittisempää kuin muissa ryhmissä. Paras arvosana heltiää asiantuntija-artikkeleille 7,7, kun peränpitäjinä ovat henkilöjutut ja haastattelut 6,6. Kokonaisarvosana lehdestä on silti keskimääräinen 8,4. Kun päästään eri aihepiireihin, innostusta löytyy.

Ydinvoimalaitosten käyttö- ja turvallisuus kiinnostaa keskimääräistä enemmän. Kiinnostusta riittää myös ydinjätteisiin ja säteileviin laitteisiin, Ydinaseet ja ydinmateriaalit kiinnostavat myös keskimääräistä enemmän. Viranomaiset lämpenevät myös Alaran nettiversiolle. Nettiversiosta erittäin kiinnostuneita lukijoita löytyy suhteessa eniten, siltikin vain 17 prosenttia. Viranomaisryhmässä katsotaan, että lehdestä on ilman muuta hyötyä omassa työssä, esimerkiksi kun tehtävänä on väestölle tiedottaminen kriisitilanteissa. Viranomaisten ryhmä on miesvaltainen.

7.3 Ehdotukset lehden jatkokehittämiseen

Alara-lehden toimitusta kiinnosti erityisesti median ja Alaran suhde. Median toimialalla lehteä luetaan juuri niin kuin on arvioitukin eli juttuideoita etsien. Toisaalta lehden tekijät voivat pitää erittäin suurena onnistumisena sitä, että tutkimuksen myötä saatiin suoraa palautetta siitä, että lehden tietoihin luotetaan. Median nostaa kiinnostavimmiksi nousivat ydinvoimaan liittyvät kysymykset. Miksi yhtä lailla eivät kiinnostaneet esimerkiksi säteilyn käyttöön terveydenhuollossa liittyvät kysymykset, jotka koskettavat todella suurta määrää suomalaisia, lähes jokaista. Tässä voi olettaa, että ne median edustajat, joille lehti tulee, seuraavat työssään juuri ydinvoimaan liittyviä aiheita. Olisi uusi aluevaltaus tavoittaa ne toimittajat, jotka ovat erityisesti kiinnostuneet säteilyn

käytöstä terveydenhuollossa. Tämä voisi onnistua esimerkiksi lähettämällä lehden terveydenhuoltoon liittyvä teemanumero niille toimittajille, jotka ovat jäseniä Lääketieteen toimittajat ry:ssä. Toisaalta sama mahdollisuus olisi lähettää lehtien teemanumeroita muillekin täsmäryhmille, kuten fysiikan opettajille, ympäristötoimittajille, röntgenhoitajille tai pelastustoimen viranomaisille.

Media-ammattilaiset toivoivat lehdeltä rohkeutta nostaa esiin ristiriitoja ja tarkastella asioita tietyllä kriittisyydellä. ”Ettei pelasteta jo etukäteen” kuten eräs päätoimittaja arvioi. ”Tuodaan esiin, ettei ole mitään vaaraa ja näin aliarvioidaan lukijaa.” Toivottiin myös journalistista otetta lehden tekoon. Tähän voidaan tarttua rohkeilla aihevalinnoilla, vaikka niiden toteuttaminen ei aina ole helppoa.

Median arvioissa katsottiin, että lehti ei saa olla ”erillinen saareke” eikä se saa olla ydinvoiman puolestapuhuja. Sitähän lehti ei olekaan – mutta ehkä tämä ei satunnaiselle lukijalle riittävästi tule esiin. Lehdessä voitaisiin selkeämmin tuoda esiin monia Säteilyturvakeskukselle itsestään selviä perusasioita. Tästä esimerkkinä STUK:n toiminnan luonne viranomaisena, joka vastaa säteilyturvallisuudesta, mutta ei ota kantaa ydinvoiman puolesta tai vastaan. Monia itsestänselvyyksiä kannattaisi useammin lehdessä purkaa lukijoille, jos ja kun lehden tarkoitus on toimia myös tiedotustarkoituksessa.

Toiseksi erityisen kiitollinen lukijaryhmä olivat terveydenhuoltoalan ammattilaiset. Heitä on paljon ja he lukevat lehden tarkkaan. Tätä lukijakuntaa voisi tukea työssään tiiviillä tietopaketeilla alan kehityksestä. Haastattelussa kävi ilmi, että osa näistä ammattilaisista toimii yksin pienissä yksiköissä ja lehti on silloin eri tavalla tärkeä tietolähde. Toisaalta lehdestä poimitaan talteen artikkelia ja niistä keskustellaan.

Lehdeltä toivottiin kahdenlaista kehitystä. Toisaalta nopealukuisia, lyhyitä helppotajuisia yleisjuttuja ja taittoon lisää silmäiltävyyttä. Toisaalta toivottiin, ehkä vielä painokkaammin, nykyistä täsmällisempää ja syvällisempää tietoa.

Onneksi lehteä on mahdollisuus kehittää molempiin suuntiin. Täsmällisen tiedon rinnalle voi tuoda nopeasti silmäiltäviä faktalaatikoita. Koska artikkelien on kuitenkin oltava ymmärrettäviä eri alojen ammattilaisille ja tila lehdessä on rajallinen, tarjoutuu

tässä mahdollisuus nettilehden hyväksi käyttämiseen. Toisaalta on punnittava tarkkaan, kumpi on parempi paikka laajemmille ja syvällisemmille kokonaisuuksille, pystyykö ja jaksaa laajoja artikkeleja lukea nettiversiosta. Netti voi olla sopiva paikka uutisille, tietoiskuille ja Alaraa nopeampaan tiedonvälitykseen. Linkit syvemmän tiedon lähteille voivat olla yksi ratkaisu asiaan.

Erityisesti Alaralta toivottiin lisää ajankohtaisuutta ja uutisia. Neljä kertaa vuodessa ilmestyvän lehden kannalta näiden ajankohtaisjuttujen paikka on luonnollisesti netissä.

Alara-lehden lukijakunta ilmaisi selkeästi, että paperiversio on heille ensisijainen vaihtoehto. Erittäin harva vaihtaisi lehtensä kokonaan nettiversioon. Edes se, että tarjolla ovat molemmat versiot, ei innostanut kovin suurta osaa lukijoista. Tästä voi tehdä sen johtopäätöksen, että lehdellä on vankka tilaus ja uskollinen lukijakunta. Lehden tekemistä voidaan siis jatkaa lukijoilta saadulla mandaatilla. Toisaalta tulos ei estä nettilehden kehittämistä, koska nykyinen lukijakunta on pieni ja erikoistunut. Media-alalta esiin tullut toivomus saattaa palvella myös muita lukijoita. Alaran artikkeleita toivottiin nettiversioon siten, että niiden hakeminen jälkikäteen aiheen mukaisella otsikolla tai hakusanalla olisi mahdollista.

Netin kautta voidaan myös tavoittaa helposti huomattavasti nykyistä lukijakuntaa suurempi määrä ihmisiä, aivan uusi potentiaalinen lukijakunta, joka syystä tai toisesta käy Säteilyturvakeskuksen nettisivuilla ja päätyy samalla nettilehden äärelle.

Jo edellisessä lukijatutkimuksessa kysyttiin lukijoiden kiinnostusta verkkolehteen. Seuraavien vuosien aikana ajankohtaiseksi tulee mahdollisesti kehittää ja tutkia mahdollisuuksia kaksisuuntaiseen verkon käyttöön. Lukijapalautetta voitaisiin saada suoraan verkkolehteen. Verkkolehteen voitaisiin jopa kehittää toimituksen blogi, jota lukijat kommentoivat. Lukijat voisi päästää omalta osaltaan luomaan lehden sisältöä.

LÄHTEET

Kirjallisuus

Ahola, Anja, Godenhjelm, Petri & Lehtinen, Marjaana (2002): Kysymisen taito. Surveylaboratorio lomaketutkimusten kehittämisessä. Tilastokeskus. Katsauksia 2002/2. Helsinki: Tilastokeskus.

Ahola, Anja (2007): Lomaketutkimusprosessi, teoksessa Viinamäki, Leena & Saari, Erkki; Polkuja soveltavaan yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen. Helsinki: Tammi.

Alastalo, Marja (2005): Metodisuhdanteiden mahti. Lomaketutkimus suomalaisessa sosiologiassa 1947–2000. Tampere: Vastapaino.

Antikainen, Hannele & Bäck, Asta (2005): Verkkojulkaisemisen uudet ilmiöt. GT-raportti. VTT:n Mediatekniikan asiantuntijapalvelu. Nro 4 marraskuu 2005. 2-27.

Holopainen Martti & Pulkkinen Pekka (2002): Tilastolliset menetelmät. Helsinki: WSOY.

Hujanen, Erkki (2007): Lukijakunnan rajamailla. Sanomalehden muuttuvat merkitykset arjessa. Jyväskylä Studies in Humanities 68. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Hujanen, Jaana (2000): Journalismin maakunnallisuus. Alueellisuuden rakentuminen maakuntalehtien teksteissä ja tekijöiden puheessa. Jyväskylä Studies in Communication 11. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Hujanen, Jaana (2004): Tiedonvälitystehtävän murroksilla. Journalismineuvotteluja Risc-toimituksessa. Tiedotustutkimus. 4-5/2004. 38–55.

Kuusisto, Päivi & Pippuri, Mika (1998): Verkkojulkaisun eväät. Tampereen yliopisto. Tiedotusopin laitos. Julkaisuja C. Tampere: Tampereen yliopisto.

Marttila, Juha (1996): Alara-lehden lukijatutkimus. Otantatutkimus Oy. Helsinki: Edita.

Mattila, Sanna (1999): Lukijatutkimusten kirjava kenttä tavoittelee tieteellisyyttä. Suomen Lehdistö 3/1999. 18–20.

Miettinen, Jorma (1980): Sanomalehtien lukeminen. Maakuntien ykköslehtien lukijoiden kiinnostus sekä väline- ja sisältökäyttö. Viestintätutkimuksen Seuran julkaisusarja n:o 2. Espoo: Weilin + Göös.

Mykkänen, Päivi (1998): Yhteisölehti. Tekijän opas. Hämeenlinna: Karisto.

Pietilä, Veikko (1997): Joukkoviestintätutkimuksen valtateillä. Tutkimusalan kehitystä jäljittämässä. Tampere: Vastapaino.

Sauri, Tuomo (2002): Digitaaliset joukkoviestimet. Teoksessa Joukkoviestimet 2002. 307–320. Helsinki: Tilastokeskus.

Sauri, Tuomo (2005): Lukeminen. Teoksessa Liikkanen, Mirja, Hanifi Riitta ja Hannula, Ulla (toim.) Yksilöllisiä valintoja, kulttuurien pysyvyyttä. Vapaa-ajan muutokset 1981–2002. 31–48. Helsinki: Edita.

Haastattelut ja keskustelut

Palaveri Säteilyturvakuksessa, jossa paikalla tiedottaja Riikka Laitinen-Sorvari, viestintäpäällikkö Jukka Lehtinen, Stellatumin toimitusjohtaja Jukka Ihanus sekä tutkimuksen tekijä Sini Silvän 25.9.2007

Palautekeskustelu Säteilyturvakuksessa lukijatutkimuksesta 26.3.08

Säteilyturvakuksen Alara-lehden tiedottaja Riikka Laitinen-Sorvarin henkilökohtainen tiedonanto 15.2.2008

Verkkolähteet

Mattila, Mikko (2008): Otantamenetelmät, Kvalitatiivisten menetelmien tietovaranto, Menetelmäopetuksen valtakunnallinen tietovaranto.
<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/otos/otantamenetelmat.html> (23.1.2008)

Sauri Tuomo (2007) http://www.stat.fi/artikkelit/2007/art_2007-06-15_003.html?s=0#7 (20.3.2008), artikkeli on julkaistu Tilastokeskuksen Hyvinvointikatsauksessa 2/2007.

www.stellatum.fi (24.1.2008)

Hyvä Alara-lehden lukija

Säteilyturvakeskus kehittää Alara-lehteään. Teemme lukijatutkimuksen, johon **haastattemme lehden lukijoita puhelimitse**. Te olette yksi lehden tilaajista, joille soitamme parin seuraavan viikon kuluessa.

Ohessa tuorein Alara-lehti 3/2007 muistin virkistykseksi sekä kysymykset, joihin voitte tutustua jo ennakoon.

Toivomme myönteistä suhtautumista tutkimuksen tekemiseen. Vastanneiden kesken arvomme seitsenosaisen Säteily- ja ydinturvallisuus – kirjasarjan, jonka arvo on noin 200 euroa.

Alara-lehden puolesta

Sini Silvàn

PS. Mikäli ette halua vastata kysymyksiin puhelimesta, voitte vastata suoraan lomakkeen kysymyksiin ja palauttaa sen oheisessa kuoressa.

LIITE 2

1) Miten tarkasti luette Alara-lehden	1 kokonaan tai lähes kokonaan
2 luen muutaman jutun
3 selaan lehden
4 en lue lainkaan
2) Miten kauan luette yhtä lehteä	1 yli tunnin
2 30 - 60 minuuttia
3 15 - 30 minuuttia
4 alle 15 minuuttia
3) Palaatteko lehden pariin uudelleen	1 kyllä 2 ei
4) Lukeeko lehteä teidän lisäksenne joku muu	1 kyllä 2 ei
5) Kuinka moni lukee lehden itsenne mukaan lukien	_____

Arvioikaa kouluarvosanalla 4-10, mitkä juttutyypit teitä lukijana kiinnostavat eniten

6) pääkirjoitus, kolumnit	_____
7) taustoittavat jutut	_____
8) asiantuntija-artikkelit	_____
9) uutiset	_____
10) henkilöjutut ja haastattelut	_____
11) kysymys ja vastauspalstat	_____

Arvioikaa sisältöön ja ulkoasuun liittyviä asioita kouluarvosanoin 4-10

12) lehden ulkoasu	_____
13) lehden kiinnostavuus	_____
14) tekstin ymmärrettävyys	_____
15) artikkelien sopiva pituus	_____
16) lehden hyödyllisyys	_____
17) kokonaisarvosana lehdestä	_____

18) Miten kehittäisitte lehteä! Mitä juttutyyppejä haluaisitte lisää? Mistä aiheista?

Arvioikaa lehden aihealueista, onko aihe mielestänne erittäin kiinnostava (4), melko kiinnostava (3), vain vähän kiinnostava (2) tai ei lainkaan kiinnostava (1)

19) säteilevät laitteet (mikroaaltouuni, matkapuhelin, voimajohdot)	4 erittäin 3 melko 2 vain vähän 1 ei lainkaan
20) radonsäteily (juomavedessä tai sisäilmassa)	4 erittäin 3 melko 2 vain vähän 1 ei lainkaan
21) ultraviolettisäteily (kuten auringon säteily ja solariumin käyttö)	4 erittäin 3 melko 2 vain vähän 1 ei lainkaan

22) säteilyn käyttö terveydenhuollossa ja lääketieteessä 4 erittäin 3 melko 2 vain vähän 1 ei lainkaan

23) ydinvoimalaitosten käyttö ja turvallisuus 4 erittäin 3 melko 2 vain vähän 1 ei lainkaan

24) ydinjätteet 4 erittäin 3 melko 2 vain vähän 1 ei lainkaan

25) ydinaseet ja ydinmateriaalit 4 erittäin 3 melko 2 vain vähän 1 ei lainkaan

26) Seuraatteko Alara-lehden aihepiirejä jostakin muualta

1 en lainkaan

2 muista lehdistä, jos niin mistä _____

3 alan kirjallisuudesta

4 internetistä

27) Kuinka kiinnostunut olisitte lukemaan Alara -lehteä paperiversion ohella myös nettilehtenä

4 erittäin kiinnostunut 3 melko kiinnostunut 2 vain vähän kiinnostunut 1 ei lainkaan kiinnostunut

28) Lukisitteko Alara-lehteä mieluiten

1 paperiversiona 2 nettilehtenä 3 sekä paperi- että nettiversiona

29) Millaisia artikkeleja lukisitte mieluiten Alara-lehden nettiversiosta (valitse kolme)

1 oman alan artikkeleita

2 uutisia

3 syventävää tietoa Alarassa julkaistuista artikkeleista

4 tietoa tutkimuksista

5 mielipiteitä

6 vastauspalstaa lukijoiden kysymyksiin

7 muuta, mitä _____

30) Millä tavalla lehdestä on hyötyä omassa työssänne

Lopuksi taustatietoja tilastollista luokittelua varten

32) Minkä ikäinen olette?

1 alle 29 vuotta 2 30-39 vuotta 3 40-49 4 50- 59 5 yli 60 vuotta

33) Mikä on työtehtävänne _____

34) Millä toimialalla työskentelette

1 terveydenhuolto 2 teollisuus 3 media 4 tutkimus 5 opetus 6 muu, mikä _____

35) Vastaajan sukupuoli 1 nainen 2 mies

LIITE 3		Yhteensä	Keskiarvo / kaikki	vastaajan ikä					v. s.p.		vastaajan toim													
				alle 29	30-39	40-49	50-60	yll 60	nainen	mies	terveydenhuolto	teollisuus ja energia	media	tutkimus, opetus	viranomaiset	0	0	0	0	0	0			
18.30	ydinvoimaloiden käyttöä ja sen valvontaa liittyviä juttuja	104		3	13	28	37	23	49	55	28	24	15	14	23	0	0	0	0	0	0	0	0	0
18.31	tämä lehti on tehty niin asiantuntijoille. kiinnostavia olisivat y	1		0	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
18.32	ajankohtaisuutta, journalistisuutta, voisi rohkeasti t arttua kiis	1		0	0	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
18.33	lehden kehittäminen ettei liian teollisuutta käsittävä	1		0	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
18.34	säteilyyn liittyvien myyttien purkamista, uusimmat tutkimuks	1		1	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
18.35) lehden kehittäminen lyhyempiä juttuja, taitto, joka tukee sil	1		0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
18.36	jutut saisivat olla pitempiäkin	1		0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
18.37		0		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
18.38		0		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
18.39		0		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
18.40		0		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
18.41		0		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
18.42		0		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
18.43		0		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
18.44		0		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
18.45		0		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
18.46		0		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
18.47		0		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
18.48		0		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
18.49		0		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
18.50		0		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
19	Kuinka kiinnostava aihe on mielestänne säteilevät laitteet. (mikroaaltouuni, matkapuhelin, voimajohdot)	3,2		3,7	3,2	3,3	3,2	3,1	3,2	3,2	3,1	3,3	3,3	3,3										
4	erittäin kiinnostava	40		2	4	10	14	10	18	22	7	12	6	4	11	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	melko kiinnostava	46		1	7	15	16	7	24	22	17	7	7	7	8	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	vain vähän kiinnostava	17		0	2	3	7	5	7	10	4	4	2	3	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1	ei lainkaan kiinnostava	1		0	0	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
20	Kuinka kiinnostava on radonsäteily (juomavedessä tai sisäilmassa)	3,1		3,3	3,1	3,2	2,9	3,1	3,1	3,0	3,0	3,2	2,9	3,1	3,0									
4	erittäin kiinnostava	27		1	4	7	6	9	14	13	8	7	1	4	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	melko kiinnostava	58		2	6	20	22	8	28	30	13	15	12	7	11	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	vain vähän kiinnostava	17		0	3	0	9	5	7	10	7	2	1	3	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1	ei lainkaan kiinnostava	2		0	0	1	0	1	0	2	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
21	ultraviolettsäteily (kuten auringon säteily ja solariumin käyttö)	3,0		3,3	2,8	2,9	2,9	3,1	3,1	2,8	2,9	2,9	2,8	2,9	3,2									
4	erittäin kiinnostava	26		1	3	5	8	9	16	10	5	6	3	4	8	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	melko kiinnostava	47		2	5	15	18	7	22	25	15	9	6	5	12	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	vain vähän kiinnostava	31		0	5	8	11	7	11	20	8	9	6	5	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1	ei lainkaan kiinnostava	0		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
22	Kuinka kiinnostava aihe on säteilyn käyttö terveydenhuollossa ja lääketieteessä	3,2		2,3	3,3	3,2	3,3	3,2	3,5	3,0	3,9	3,0	2,9	3,1	3,0									
4	erittäin kiinnostava	46		0	6	10	19	11	28	18	25	8	2	5	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	melko kiinnostava	38		1	5	14	11	7	16	22	2	10	9	5	12	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	vain vähän kiinnostava	18		2	2	4	6	4	5	13	1	5	4	4	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1	ei lainkaan kiinnostava	2		0	0	0	1	1	0	2	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
23	Entä ydinvoimalaitosten käyttö ja turvallisuus	3,3		3,3	2,8	3,3	3,2	3,5	3,1	3,4	2,7	3,4	3,9	3,1	3,5									
4	erittäin kiinnostava	47		1	4	13	16	13	18	29	4	11	14	4	14	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	melko kiinnostava	38		2	4	11	13	8	19	19	12	11	1	8	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	vain vähän kiinnostava	18		0	4	4	8	2	11	7	12	2	0	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1	ei lainkaan kiinnostava	1		0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
24	Entä ydinjätteet	3,2		2,7	3,0	3,5	3,1	3,3	3,2	3,2	2,8	3,1	3,9	3,3	3,3									
4	erittäin kiinnostava	43		1	4	17	12	9	21	22	4	8	14	7	10	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	melko kiinnostava	39		0	5	7	15	12	19	20	14	11	1	4	9	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	vain vähän kiinnostava	22		2	4	4	10	2	9	13	10	5	0	3	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1	ei lainkaan kiinnostava	0		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
25	Ydinaseet ja ydinmateriaalit	2,8		2,7	2,4	3,0	2,9	2,8	2,7	3,0	2,4	2,8	3,3	2,9	3,1									
4	erittäin kiinnostava	30		1	3	9	11	6	13	17	2	6	9	4	9	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	melko kiinnostava	36		0	2	10	14	10	14	22	12	9	3	4	8	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	vain vähän kiinnostava	28		2	5	8	9	4	14	14	8	7	2	6	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1	ei lainkaan kiinnostava	10		0	3	1	3	3	8	2	6	2	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
26	Seuraatko Alara-lehden aihepiirejä jostakin muualta			3	19	46	48	35	69	82	42	35	23	19	32	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	en lainkaan	17		2	1	5	9	0	10	7	7	4	2	3	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	muista lehdistä, jos niin mistä	39		0	5	10	12	12	17	22	6	10	6	5	12	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	alan kirjallisuudesta	32		0	4	10	9	9	15	17	9	5	5	5	8	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	internetistä	63		1	9	21	18	14	27	36	20	16	10	6	11	0	0	0	0	0	0	0	0	0

LIITE 3		Yhteensä	Keskiarvo / kaikki	vastaajan ikä					v. s.p.		vastaajan toim.												
				alle 29	30-39	40-49	50-60	ylli 60	nainen	mies	terveydenhuolto	teollisuus ja energia	media	tutkimus, opetus	viranomaiset	0	0	0	0	0	0		
27	Kuinka kiinnostunut olisitte lukemaan Alara -lehtää paperiversion ohella myös nettilehtenä	104	2,1	3	13	28	37	23	49	55	28	24	15	14	23	0	0	0	0	0	0	0	0
4	erittäin kiinnostunut	9		0	2	2	5	0	2	7	1	1	2	1	4	0	0	0	0	0	0	0	0
3	melko kiinnostunut	20		1	1	8	6	4	10	10	6	3	4	3	4	0	0	0	0	0	0	0	0
2	vain vähän kiinnostunut	47		1	6	14	13	13	19	28	15	11	5	8	8	0	0	0	0	0	0	0	0
1	ei lainkaan kiinnostunut	28		1	4	4	13	6	18	10	6	9	4	2	7	0	0	0	0	0	0	0	0
		104		104					104														
28	Lukisitteko Alara-lehtää mieluiten																						
	paperiversiona	76		2	9	21	25	19	38	38	21	17	11	10	17	0	0	0	0	0	0	0	0
	nettilehtenä	5		0	2	0	1	2	2	3	0	1	1	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0
	sekä paperi että nettiversiona	23		1	2	7	11	2	9	14	7	6	3	4	3	0	0	0	0	0	0	0	0
		104		104					104														
29	Millaisia artikkeleja lukisitte mieluiten Alara-lehden nettiversiosta (valitse kolme)																						
29.01	oman alan artikkeleita	55		8	36	76	93	60	122	151	68	62	40	42	61	0	0	0	0	0	0	0	0
29.02	uutisia	65		2	7	16	17	13	24	31	18	15	3	7	12	0	0	0	0	0	0	0	0
29.03	syventävää tietoa Alarassa julkaistuista artikkeleista	49		1	8	19	12	9	19	30	14	15	11	9	16	0	0	0	0	0	0	0	0
29.04	tietoa tutkimuksista	58		2	7	12	27	10	29	29	13	8	6	11	11	0	0	0	0	0	0	0	0
29.05	mielipiteitä	12		0	2	3	2	5	6	6	16	16	9	9	8	0	0	0	0	0	0	0	0
29.06	vastauspalstaa lukijoiden kysymyksiin	23		1	3	5	9	5	11	12	3	2	3	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0
29.07	arkisto lehden vanhoista jutuista	4		0	3	1	0	0	1	3	0	0	3	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
29.08	en mitään	4		0	0	1	2	1	4	0	0	1	1	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0
29.09	ajankohtaisia kommentteja uutistapahtumiin	2		0	0	1	1	0	2	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
29.10	kliininen auditointi asiaa	1		0	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
29.11	muuta, mitä	0		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
29.12	muuta, mitä	0		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
29.13	muuta, mitä	0		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
29.14	paikkakuntani online-säteilyarvot	0		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
29.15	lyhyitä juttuja isoin kuvin	0		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
29.16		0		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
29.17		0		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
29.18		0		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
29.19		0		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
29.20		0		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		273		273					273														
30	Millä tavalla lehdestä on hyötyä omassa työssänne																						
30.01	saan ajankohtaista tietoa	14		4	15	14	18	15	37	29	21	14	7	8	16	0	0	0	0	0	0	0	0
30.02	terveydenhuoltoalan kehitys	5		0	1	0	4	0	4	1	5	1	1	1	6	0	0	0	0	0	0	0	0
30.03	näkökulmaa ydinjäte ja ydinvoimaasioihin, asioita, joita on hyvä tietää, kompaktia näkemystä ei vain että olisi kerrottu ja tutkittu asiat, vaan tulkintaa ja näkökul	1		0	0	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
30.04	opetukseen vinkkejä, uutta tietoa	1		0	0	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
30.05	faktatietoa omalta alalta	2		0	0	1	0	1	1	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
30.06	taustatietoa	1		0	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
30.07	oman alan viimeisintä tietoa, esimerkiksi, kun potilaat kysel	10		1	3	2	3	1	6	4	1	2	3	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0
30.08	laajempia näkemyksiä	4		1	2	1	0	0	2	2	0	1	0	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0
30.09	pysyy ajantasalla alaan liittyvissä ajankohtaisissa asiois	5		1	0	1	3	0	3	2	2	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
30.10	saattaa olla uuttakin asiaa, tai asiaa, josta pitää lähteä etsimää	1		1	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
30.11	ei mitään hyötyä, menee viihteen puolelle	2		0	1	0	0	1	1	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
30.12	yleistietoa asioista, joista ei ehkä työn puolesta tule,	2		0	1	0	0	1	1	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
30.13	työpaikka rtg-osasto joskus kiinnostavi art sivuten alaa	1		0	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
30.14	Mitä röntgenrintamalla tapahtuu, jotakin asioita on tullut laite	1		0	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
30.15	Silloin tällöin palaan ja etsin säteilyturvallisuudesta vastaava	0		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
30.16	menee yleissivistyksen puolelle, yleissivistävää tietoa, kun on	3		0	1	1	1	0	2	1	0	2	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
30.17	Lehdestä on totta kai hyötyä omassa työssä, kun tehtävänä on	1		0	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
30.18	Säteilyasiat aina kiinnostavia, omassa työssä valvontatehtäväs	1		0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
30.19	ajankohtaisia asioita, olen alalla ollut jatkokoulutuksessakin s	0		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
30.20	uudet määräykset ja ohjeet, laajempi perspektiivi omien asiois	1		0	0	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
30.21	lehti on niin erilainen kuin sanomalehti (ei osaa sanoa kehitys	1		0	0	0	0	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
30.22	lehdestä on hyötyä STUK:in seuraamisessa päätömittajana	1		0	1	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
30.23	ei työssä juuri hyötyä, mutta ainoa suomenkielinen alan lehti	1		0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
30.24	varmentavaa tietoa	1		0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
30.25	seuraa alaa, koska näitä tietoja, joutuu käyttämään työssä	1		0	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
30.26	lehti pitää ajan tasalla säteily- ja ydinturvallisuuteen liittyvis	1		0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
30.27	oman alan jutut ovat ehkä liian yleisellä tasolla. Lehdestä saa	1		0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
30.28	juttuaiheita, yleissivistystä	1		0	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		66		66					66														
	Minkä ikäinen olette?		51						48	53													
	alle 29 vuotta	3		3	0	0	0	0	2	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	30-39	13		0	13	0	0	0	9	4	4	2	3	3	1	0	0	0	0	0	0	0	0
	40-49	28		0	0	28	0	0	14	14	8	7	7	3	3	0	0	0	0	0	0	0	0
	50-60	37		0	0	0	37	0	20	17	10	10	3										

